

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ
Π.Μ.Σ. “ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΙΗΣΗ”
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ



**Η διαδικασία συνδιαλλαγής του Νέου Πτωχευτικού Κώδικα ως
μετεξέλιξη των προΐσχυόντων άρθρων 44-45 Ν.1892/1990**

Διπλωματική Εργασία
Ελένης Ι. Τσοπέη
(Α.Μ.: 0908Μ019)

Τριμελής Επιτροπή: Καθηγητής Β. Δούβλης (επιβλέπων)
Λέκτορας Α. Μπώλος
Ειδικός επιστήμονας Δ. Ρούσσης

Αθήνα, Μάρτιος 2011

Στη μητέρα μου

ABSTRACT

With the new Bankruptcy Code (law 3588/2007), and specifically with the articles 99-106, the "conciliation procedure" was introduced, as one of the most crucial measures for the rescue of enterprises at pre-bankruptcy level. Even though the conciliation procedure is established for the first time in the Greek law, the idea of the agreement of creditors to the aim of rescuing a business which is on the brink of bankruptcy has existed in our legal system for two decades, with the articles 44-45 of law 1892/1990, with which the corresponding institution of voluntary regulation and restriction of its debts, through an agreement between the creditors and the debtor business, which was explicitly revoked with the article 181 of the new Bankruptcy Code. The usefulness of the conciliation procedure is undeniable, as it offers to businesses the opportunity to continue their activities which under different circumstances would close, resulting in damage not only for the businessman and the workers, but also (quite frequently) in damage for their basic suppliers, who would normally never collect their requirements.

Unfortunately, it has been proved that the conciliation procedure is usually used to serve aims other than those of rescuing the businesses, quite often to serve punishable acts, such as defrauding creditors. Gradually this misappropriation has debased or at least threatens to debase the institution of conciliation itself, threatening to remove from it every reliability and consequently there is the imminent danger of its rendered gangrenous for the business and for the justice and of its deemed absolutely necessary to even abolish it.

The economic crisis has brought forward the problem in question quite forcibly and it intensified the demands of economic factors of the market that improvements be introduced in order to reinforce "bankruptcy preventative compromise". Due to the above mentioned new modifications of the institution of the conciliation are being promoted, which aspire to render the institution of cleansing of problematic businesses absolutely functional and reliable.

Ευχαριστίες

Με το πέρας της διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα Καθηγητή μου κ. Βασίλειο Δούβλη για την βοήθειά του σε όλη τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας μου. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα για τις χρήσιμες και πολύτιμες γνώσεις που μου παρείχαν κατά τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος.

Ελένη Τσοπέη

Αθήνα, Μάρτιος 2011

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Συντομογραφίες	7
Ε ι σ α γ ω γ ή	9

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Α΄

ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ (Ν. 3588/2007)

1. Η εξυγιαντική συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης του άρθρου 44 Ν. 1892/1990	14
1.1. Η διαδικασία και οι προϋποθέσεις κατάρτισης της συμφωνίας του άρθρου 44 Ν. 1892/1990	16
1.1.1. Η επικύρωση της συμφωνίας ειδικότερα (άρθρο 44§1, γ΄ Ν. 1892/1990)	21
1.2. Έννομες συνέπειες της επικύρωσης της συμφωνίας του άρθρου 44 Ν. 1892/1990	23
1.3. Έννομες συνέπειες αποτυχίας της συμφωνίας του άρθρου 44 Ν. 1892/1990	27
2. Κατάρτιση της συμφωνίας του άρθρου 44 Ν. 1892/1990 από επίτροπο (άρθρο 45 Ν. 1892/1990)	28

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Β΄

Ο ΝΕΟΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΖΕΥΞΗ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΞΥΓΙΑΝΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

1. Η νεότευκτη προπτωχευτική προσπάθεια διάσωσης της επιχείρησης	35
1.1. Η διαδικασία και οι προϋποθέσεις για την υπαγωγή και το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής (άρθρα 99-102)	36
1.2. Το έργο του μεσολαβητή ειδικότερα	41
1.3. Προληπτικά μέτρα κατά το «άνοιγμα» της διαδικασίας συνδιαλλαγής	44

1.4. Ο ρόλος των πιστωτών και ιδίως των πιστωτών του δημόσιου τομέα στην επίτευξη της συμφωνίας συνδιαλλαγής	50
2. Προϋποθέσεις και διαδικασία επικύρωσης της συμφωνίας συνδιαλλαγής	51
2.1. Έννομες συνέπειες της επικύρωσης της συμφωνίας συνδιαλλαγής	55
2.2. Η κήρυξη και οι συνέπειες της λύσης της συμφωνίας συνδιαλλαγής.....	60
2.3. Το γενικό προνόμιο του άρθρου 105 παρ. 4 ΠτΚ	63

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Γ´

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΙΣΧΥΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΕΞΥΓΙΑΝΤΙΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΕΝΟΨΕΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΔΙΚΑΙΙΚΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥΣ

1. Η ατελέσφορη ρύθμιση της διαδικασίας συνδιαλλαγής, ιδίως ως προς την σκοπιμότητα και τα αποτελέσματα επικύρωσής της	67
1.1. Η αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων υπό το φως του παλαιού και νέου καθεστώτος	72
1.2. Πρόσθετες «ατυχείς ρυθμίσεις» των νέων διατάξεων της διαδικασίας συνδιαλλαγής	75
1.3. Η θέση του μεσολαβητή στη διαδικασία συνδιαλλαγής σε αντιστοιχία με τον επίτροπο του άρθρου 45 Ν.1892/1990	78
2. Η προωθούμενη τροποποίηση του ΠτΚ	80
2.1. Οι κυριότερες ρυθμίσεις του νέου νομοσχεδίου	82
2.2. Επι μέρους ρυθμίσεις του νέου νομοσχεδίου	85
2.3. Η διάσωση της επιχείρησης στο επίκεντρο του νέου νομοσχεδίου	86

Αντί Επισλόγου	88
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	91
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	96

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

αιτιολ.	αιτιολογική
άρ.	άρθρο
αδημ	αδημοσίευτη
ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία
Αθ	Αθηνών
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
α.ν.	αναγκαστικός νόμος
αναλ.	αναλυτικά
ανωτ.	ανωτέρω
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Απόφ.	Απόφαση
αριθμ.	αριθμός
Αρμ	Αρμενόπουλος
ΑρχΝομ	Αρχείο Νομολογίας
ΒΔ	Βασιλικό Διάταγμα
Βλ.	Βλέπε
ΒΝΔ	Βάση Νομικών Δεδομένων
Γνμδ	Γνωμοδότηση
ΓΣ	Γενική Συνέλευση
Δ	Δίκη
ΔΔΕΤΕ	Δελτίο Δικαστικού Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών
ΔΕΕΤ	Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
δηλ	δηλαδή
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
Δυτ	Δυτικής
Δωδ	Δωδεκανήσου
ΕΕ	Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης
εδ	εδάφιο
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου
ΕΕΝ	Εφημερίς Ελλήνων Νομικών
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
ΕμπΝ	Εμπορικός Νόμος
ΕισΕκθΠτΚ	Εισαγωγική Έκθεση Νέου Πτωχευτικού Κώδικα
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ενοτ.	ενότητα
επ	επόμενα
ΕΠΕ	Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
ΕΠολΔ	Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Εφ	Εφετείο
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου

Θεσ	Θεσσαλονίκης
Θρακ	Θράκης
ΙΚΑ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
κατωτ.	κατωτέρω
Καν.	Κανονισμός
ΚΕΔΕ	Κώδικας Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων
Κεφ.	Κεφάλαιο
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
Κρητ	Κρήτης
Λαρ	Λάρισας
Μακ	Μακεδονίας
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
Ν. (ν.)	Ν(ν)όμος
Ναυπλ	Ναυπλίου
ΝΔ	Νομοθετικό Διάταγμα
ΝΠΔΔ	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
Ξανθ	Ξάνθης
ΟΑΕ	Οργανισμός Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων
Ολ	Ολομέλεια
ΟΛΠ	Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς
ΟΤΑ	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΤΕ	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
παρ.	παραπομπή/παραγράφος
παρατ.	παρατηρήσεις
Πατρ	Πατρών
Πειρ	Πειραιώς
περαιτ.	περαιτέρω
Ποιν	Ποινικό
ΠοινΛ	Ποινικός Λόγος
ΠΠρ	Πολυμελές Πρωτοδικείο
πρβλ	πράβαλε
ΠτΚ	Νέος Πτωχευτικός Κώδικας
πχ	παραδείγματος χάριν
Σ.	Σύνταγμα
σελ.	σελίδα/ες
σημ.	σημείωση
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
σχετ.	σχετικά
υποσ.	υποσημείωση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
ΧρηΔικ	Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο
ΧρίΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

Εισαγωγή

Κλασική κατεύθυνση της πτώχευσης και του πτωχευτικού δικαίου ήταν αφενός μεν η ικανοποίηση των πιστωτών στο μεγαλύτερο δυνατόν βαθμό, αλλά και η επιβολή κυρώσεων εναντίον του οφειλέτη. Η παύση των πληρωμών και γενικά η αφερεγγυότητα εθεωρείτο αποτέλεσμα κακής και ασύνητης διαχείρισης, ενδεχομένως δε δολιότητας ή και απάτης σε βάρος των πιστωτών. Η ατίμωση του οφειλέτη¹, η προσωποκράτησή του, η επιβολή δυσμενών οικογενειακών, κοινωνικών και επαγγελματικών μειώσεων και ανικανοτήτων ήταν κυρώσεις προβλεπόμενες από τις παλαιότερες πτωχευτικές νομοθεσίες. Η κυρωτική αυτή λειτουργία της πτώχευσης δεν ισχύει πλέον, τουλάχιστον στις ακραίες της μορφές.

Οι σύγχρονες εξελίξεις μετέβαλαν τη λειτουργία της πτώχευσης. Με την πάροδο του χρόνου κατέστη σαφές ότι οι οικονομικές διακυμάνσεις και οι κρίσεις ολόκληρων επιχειρηματικών κλάδων ή και της οικονομίας γενικότερα καθιστούν συχνότατα την επιχειρηματική αποτυχία αποτέλεσμα όχι δολιότητας, αλλά ατυχίας, που δεν επιτρέπεται να οδηγεί σε στιγματισμό. Από τις αρχές της δεκαετίας του '60 συνειδητοποιήθηκε διεθνώς ότι η πτωχευτική διαδικασία δεν πρέπει να αποβλέπει μόνο στην ικανοποίηση των πιστωτών, αλλά παράλληλα και στη διατήρηση ή και τη διάσωση της επιχείρησης του οφειλέτη. Τούτο δε διότι η πτώχευση της επιχείρησης επιφέρει τη διάλυσή της και συνεπώς ένα βαρύ κοινωνικό και οικονομικό κόστος, που συνεπάγεται «απώλεια αξιών» δηλαδή θέσεων εργασίας, παραγωγικών μέσων, κανονικού εφοδιασμού της αγοράς επιφέροντας τελικά, αρνητικά αποτελέσματα στην μακροοικονομική προοπτική μιας οικονομίας.

Θεωρήθηκε συνεπώς ότι το πτωχευτικό δίκαιο θα πρέπει να συντελεί στη διάσωση της επιχείρησης, μέσω κατάλληλης «εξυγιαντικής» χρηματοδότησης, κατάλληλης αναδιάρθρωσης των εταιρικών δομών, επιβολής θυσιών στους πιστωτές και διαφύλαξης των θέσεων εργασίας². Με τη λογική αυτή εθνικές νομοθεσίες, μεταξύ των

1. Δηλαδή ο στιγματισμός του οφειλέτη μέσω των ποινών και των επιβαρυντικών συνεπειών που συνεπάγεται η κήρυξη του σε πτώχευση χωρίς μάλιστα να γίνεται διάκριση για το αν η τελευταία οφείλετο σε ατυχή εξέλιξη ή σε δόλια χρεωκοπία επιφέρει τον οφειλέτη σε κατάσταση αιμωτικής. Ο όρος με τον οποίον αποδίδεται αυτό το φαινόμενο ονομάζεται στίγμα χρεωκοπίας, αγγλ. «stigma of bankruptcy» και τα τελευταία έτη καταβάλλονται προσπάθειες να αποβληθεί από τις εθνικές νομοθεσίες ή έστω να γίνει διάκριση μεταξύ των οφειλετών που περιήλθαν σε πτώχευση από δόλο από εκείνους οι οποίοι απλά στάθηκαν άτυχοι στα επιχειρηματικά τους σχέδια. Βλ. ειδικά για την Ε.Ε, και τις προσπάθειες επί του εν λόγω θέματος σε : http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme2chance/doc/summary_failure_final_el.pdf

2. Στο «εξυγιαντικό» οπλοστάσιο ανήκει και η μεταβίβαση της επιχείρησης ως συνόλου σε νέο φορέα ή η εκμίσθωσή της. Η επιτυχημένη μεταβίβαση επιχείρησης παρέχει σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης και απασχόλησης. Γι' αυτόν το λόγο, είναι σημαντικό να αποφεύγεται το

οποίων και η ελληνική, θέσπισαν ένα πλαίσιο για τη διάσωση των αφερέγγυων επιχειρήσεων. Ωστόσο, η προσπάθεια δεν απέδωσε –αρχικά τουλάχιστον- τους αναμενόμενους καρπούς. Η διάσωση της επιχείρησης απαιτεί κεφάλαια, που στην πλειονότητα των περιπτώσεων δεν μπορούν να αντληθούν από το τραπεζικό σύστημα, οπότε καταβάλλονται από το κράτος με μορφή δανείων ή αυξήσεων κεφαλαίου. Στην τελευταία περίπτωση η πτώχευση κατέληγε σε μερική τουλάχιστον εθνικοποίηση, ενώ σε κάθε περίπτωση ανέκυπτε ζήτημα κρατικών ενισχύσεων, διατάραξης του ανταγωνισμού και μετάδοσης της προβληματικότητας σε υγιείς επιχειρήσεις, οπωσδήποτε δε και αλλοτρίωσης των πιστωτών.

Την «εξυγιαντική ευφορία» των δεκαετιών '70 και '80 διαδέχθηκε σκεπτικισμός και τάση επιστροφής στην παραδοσιακή αποστολή του πτωχευτικού δικαίου, ήτοι την ικανοποίηση των πιστωτών, χωρίς όμως τον κυρωτικό χαρακτήρα και μακριά από κάθε είδους κρατική παρέμβαση. Τις αντιλήψεις αυτές ενστερνίστηκαν οι νεότερες ευρωπαϊκές νομοθεσίες και έθεσαν ως πρωταρχικό στόχο την προστασία των πιστωτών. Με την αρχή αυτή ως πυξίδα επιχειρήθηκε η νομοθετική σύμπλευση των πτωχευτικών με τις εξυγιαντικές διαδικασίες με σαφές προβάδισμα στις πρώτες.

Η δραματική αύξηση του αριθμού των πτωχεύσεων όμως την τελευταία ειδικά πενταετία, επέφερε αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης στις εθνικές οικονομίες, αναζωπυρώνοντας την συζήτηση για νέες τροποποιήσεις στις διατάξεις διάσωσης και εξυγίανσης επιχειρήσεων, ικανές να εξασφαλίσουν τη διάσωση της επιχείρησης, με σκοπό τόσο τη διατήρηση των θέσεων εργασίας όσο και της σταθερότητας της οικονομίας.

Ο έλληνας νομοθέτης, συνεπής στο «ραντεβού» του με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές τάσεις εναρμονίστηκε με την νέα κατεύθυνση και εγκατέλειψε το εξυγιαντικό σύστημα των άρ. 44-45 Ν1892/1990 που εφαρμοζόταν επί σειρά ετών, εισάγοντας με τα άρθρα του ν. 3588/2007 κατά σχεδόν πιστό τρόπο στη θέση τους, την γαλλικής προελεύσεως «διαδικασία συνδιαλλαγής». Η τετραετής σχεδόν εφαρμογή της όμως εμφανίζεται να διέψευσε τις προσδοκίες που στηρίχθηκαν σε αυτήν καθώς γρήγορα ανεφάνησαν τα κενά και οι ατέλειες της, που λειτούργησαν ως σοβαρά

κλείσιμο μιας επιχείρησης καθώς οι νομικοί και οι φορολογικοί φραγμοί δυσχεραίνουν τη μεταβίβασή της. Η ΕΕ προωθεί τέτοιου είδους προσπάθειες διάσωσης επιχειρήσεων, προς τούτο δε έχει ήδη προβεί με Ανακοίνωση της σε διατύπωση ειδικών συστάσεων για την μεταβίβαση επιχειρήσεων για το σκοπό αυτό. Βλ. COM (2006)117 τελικό, μη δημοσιευθέν στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ. Για την πρόβλεψη μεταβίβασης επιχείρησης υπο actu στο ελληνικό δίκαιο, θέμα που απασχόλησε ιδιαίτερα την ελληνική νομική επιστήμη, βλ. ενδεικτικά *Καρταλτζής*, Μεταβίβαση επιχειρήσεων και Outsourcing, ΔΕΕ 2004, 1106 επ· *Βαλτούδης*, Πώληση επιχείρησης, 2005· *Καράκωστας*, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία- Σχόλια- Νομολογία, Ενοχικό Δίκαιο, 2006, 968 επ· *Κρητικός* σε *Γεωργιάδη/Σταθόπουλο*, Αστικός Κώδικας κατ' άρθρο ερμηνεία, 2001³, τόμος II, Γενικό Ενοχικό, ΑΚ 479, 657 επ.

μειονεκτήματα στο νέο καθεστώς εξυγίανσης. Θεωρία και νομολογία εντόπισαν αρκετά νωρίς αυτά τα «αγκάθια» της νέας ρύθμισης πείθοντας το νομοθέτη να αναθεωρήσει αρκετά σημεία της, προτείνοντας δε παράλληλα την εν μέρει επιστροφή στο προϊσχύον δίκαιο. Ήδη οι αλλαγές αυτές αποτυπώθηκαν σε σχέδιο νόμου και σύντομα θα αποτελέσουν νόμο του ελληνικού κράτους, συνεπεία δε τούτου το καθεστώς εξυγίανσης αναμένεται να λάβει εντελώς νέο χαρακτήρα.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει τόσο το προϊσχύσαν όσο και το ισχύον καθεστώς εξυγίανσης προβληματικών επιχειρήσεων, παραθέτοντας συνοπτικά και μια συγκριτική επισκόπηση τους, συγχρόνως δε να σκιαγραφήσει το νέο επερχόμενο καθεστώς εξυγίανσης που στοχεύει να συγκεράσει τα πλεονεκτήματα των δύο πρωθύστερων του νομοθετικών ρυθμίσεων, αποφεύγοντας ταυτόχρονα τα ελαττώματα κάθε μιας, όπως αυτά αναδείχθηκαν από την εφαρμογή τους.

Το Πρώτο Κεφάλαιο ως εισαγωγικό παρουσιάζει αναλυτικά τις ρυθμίσεις των άρ.44-45 του Ν.1892/1990, ήτοι υπεισέρχεται στην διαδικασία και την εφαρμογή της συμφωνίας εξυγίανσης όπως αυτή προβλεπόταν υπό το προϊσχύσαν καθεστώς. Επιχειρείται μια ανάδειξη των βασικότερων σημείων του με παράθεση πλούσιας νομολογίας ώστε να καταστεί εφικτό στον αναγνώστη να αντιληφθεί στη συνέχεια τις αλλαγές που επήλθαν με την «διαδικασία συνδιαλλαγής», ανάλυση της οποίας ακολουθεί στο Δεύτερο Κεφάλαιο.

Το Τρίτο Κεφάλαιο απαρτίζεται από δύο μέρη, τελούντα σε διαλεκτική συνέχεια με τα δύο προηγούμενα κεφάλαια καθώς το πρώτο μέρος του αναδεικνύει μέσα από συγκριτική σκοπιά τις διαφορές των δύο δικαιοϊκών θεσμών που αναλύθηκαν στα δύο πρώτα κεφάλαια, ενώ το δεύτερο μέρος του παρουσιάζει το νέο υπό διαμόρφωση δίκαιο εξυγίανσης έτσι όπως προωθείται από το ήδη κατατεθέν προς ψήφιση σχετικό σχέδιο νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ (Ν. 3588/2007)

Υπό το προϊσχύον του ισχύοντος Πτωχευτικού Κώδικα (Ν. 3588/2007³) καθεστώς, η διαδικασία αφερεγγυότητας του οφειλέτη εκκινείτο σε δύο παράλληλες “οδούς”, οι οποίες ωστόσο συχνά “τέμνοντο”, την πτώχευση (άρ. 525 επ. ΕμπΝ) και την εξυγίανση (ιδίως άρ. 44-45 Ν. 1892/1990⁴).

Μολοντί λοιπόν ο δικαιοπολιτικός λόγος θέσπισης των εξυγιαντικών θεσμών έγκειτο στην ανάγκη διάσωσης των αφερέγγυων, αλλά οικονομικά βιώσιμων επιχειρήσεων και δευτερευόντως στην ικανοποίηση των δανειστών τους, ενώ αυτός της πτώχευσης στην ει δυνατόν καθολική και σύμμετρη ικανοποίηση των πιστωτών, με αποδοχή του κινδύνου διάλυσης της επιχείρησης, οι δύο διαδικασίες, ήδη πριν την εισαγωγή του Ν. 3588/2007, προσεγγίζαν ολοένα και περισσότερο η μία την άλλη, θέτοντας ως στόχο τους τη δυνατότητα διάσωσης της επιχείρησης, όχι χάριν αυτής ή του οφειλέτη, αλλά των πιστωτών⁵. Η εξυγίανση έτσι εκλαμβάνετο ως μέσο ικανοποίησης των πιστωτών στο πλαίσιο επιβίωσης της επιχείρησης⁶.

Επί του πρακτέου εξάλλου, η υπαγωγή της επιχείρησης σε πτώχευση δεν απέκλειε την απόπειρα εξυγιάσεώς της⁷, ενώ η αποτυχία επίτευξης της συμφωνίας των πιστωτών των άρ. 44-45 Ν. 1892/1990 ή η μη εκπλήρωση των όρων της, οδηγούσε την επιχείρηση σε καθεστώς εκκαθάρισης⁸, όπως εξάλλου και η πτώχευση.

Όσον αφορά την ιστορική εξέλιξη του δικαίου εξυγιάσεως των επιχειρήσεων στην χώρα μας, αυτή διήλθε, πριν την θέσπιση του ΠτΚ, τέσσερις φάσεις⁹: α. τη

3. ΦΕΚ/Α/153/10.7.2007.

4. Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ/Α/101/31.7.1990. Βέβαια, πρέπει να σημειώσουμε ότι το εξυγιαντικό καθεστώς του Ν. περιλαμβάνει και τα άρ. 46-46γ για την εκκαθάριση, αλλά εμείς θα αναλύσουμε τα άρ. 44-45 ως αντιστοιχούντα στην ισχύουσα διαδικασία συνδιαλλαγής του ΠτΚ.

5. Βλ. *Κοτσίρη*, Προς ένα αναμορφωμένο δίκαιο αφερεγγυότητας, Αρμ 2002, 513 επ.

6. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, Δίκαιο εξυγιάσεως και εκκαθάρισης προβληματικών επιχειρήσεων, 2006³, 3.

7. Σε οποιοδήποτε στάδιο της πτώχευσης, ακόμα και σε αυτό της ένωσης των πιστωτών, εφόσον βέβαια δεν είχε ολοκληρωθεί η διανομή ή δεν είχαν εκποιηθεί περιουσιακά στοιχεία που συντελούσαν στην παραγωγική λειτουργία της εταιρείας και άρα στη βιωσιμότητά της. Εξυγιαντική συμφωνία μπορούσε να συντελεστεί μέχρι τη δικαστική επικύρωση του πτωχευτικού συμβιβασμού. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 89.

8. Άρ. 45§4 Ν. 1892/1990. Βλ. ενδεικτικά ΕφΑθ 433/1987, ΕΕμπΔ 1988, 345· ΕφΠειρ 132/1996, ΔΕΕ 1996, 1085· *Περάκη*, Η μη εκπλήρωση της συμφωνίας του άρ. 44 Ν. 1892/1990 ως λόγος ανάκλησης της επικυρωτικής απόφασης. Σημ. σε ΕφΑθ 10382/1997, ΔΕΕ 1998, 176.

9. *Γιαννοπούλου*, Δίκαιο εξυγιάσεως σε *Βαφειάδου-Γιαννοπούλου*, Δίκαιο πτώχευσης, εξυγιάσεως & ειδ. εκκαθάρισης των επιχειρήσεων, 1997, 397 επ.

νομοθεσία της εξυγίανσης κατά περίπτωση, όπου δεν υφίστατο σχετικό “γενικό” νομοθέτημα, αλλά θεσπίζοντο ad hoc “ατομικοί” Ν.¹⁰, β. τη νομοθεσία θέσης των επιχειρήσεων υπό τη διοίκηση και διαχείριση των πιστωτών¹¹, γ. την αναγκαστική εξυγίανση του Ν. 1386/1983¹², η οποία ετίθετο υπό την κρατική πρωτοβουλία και ρύθμιση, απούσης δικαστικής διαδικασίας και δ. την συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης του Ν. 1892/1990, του καθεστώτος δηλ. που θα αναλύσουμε ως προϊσχύοντος του ΠτΚ¹³.

1. Η εξυγιαντική συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης του άρθρου 44 Ν. 1892/1990

Προκειμένου μία επιχείρηση, η οποία, τελεί υπό αντικειμενική και έκδηλη οικονομική αδυναμία, αλλά εμφανίζει χαρακτηριστικά βιωσιμότητας, να μην παύσει τη λειτουργία της, με ότι αυτό θα συνεπάγετο στο εργατικό της δυναμικό και κατ’ επέκταση στο εργασιακό καθεστώς της χώρας και την οικονομία εν γένει, ο Ν. 1892/1990 παρείχε ως τελευταία ευκαιρία διάσωσης της αφερέγγυας αυτής επιχείρησης, τη δυνατότητα σύναψης μετά των πιστωτών της, της συμφωνίας του άρ. 44, με την επιβοήθηση ή όχι του επιτρόπου του άρ. 45, και αντικείμενο “την ρύθμιση ή τον περιορισμό των χρεών της” (άρ. 44§1 Ν. 1892/1990).

Η συμφωνία αυτή αποτελεί ενοχική σύμβαση και είδος συμβιβασμού κατά την έννοια του Αστικού Δικαίου (ΑΚ 871), όπως και ο πτωχευτικός συμβιβασμός¹⁴.

10. Πχ ΝΔ 2577 της 31 Αυγούστου/7 Σεπτεμβρίου 1953 περί εκκαθαρίσεως των κηρυχθεισών εις κατάσταση πτωχεύσεως “Ανωνύμου Εταιρείας Σιδηροδρόμων Βορειοδυτικής Ελλάδος” και “Εταιρείας Σιδηροδρόμων Θεσσαλίας Α. Ε.” ως και περί εκμεταλλεύσεως των Σιδηροδρόμων αυτών υπό του Δημοσίου.

11. ΝΔ 3562 της 27-9/8-10-1956 περί υπαγωγής Ανωνύμων Εταιρειών υπό την Διοίκησιν και διαχείρισιν των πιστωτών και θέσεων αυτών υπό ειδικήν εκκαθάρισιν Β.Δ. της 22/28.12.1956 “περί εφαρμογής επί ομορρύθμων και ετερορρύθμων εταιριών των διατάξεων του Ν.Δ.3562/1956”.

12. Προβληματικές επιχειρήσεις-Οργανισμός Οικονομικής Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (Ο.Ο.Α.Ε.). Ο Ν. αυτός μετά την εισαγωγή του Ν. 1892/1990, αν και δεν καταργήθηκε ρητά, εν τοις πράγμασι αντικαταστάθηκε απ’ αυτόν, αφού εξάλλου δυνάμει του άρ. 47 Ν. 1892/1990, μετά την έναρξη ισχύος του, νέες επιχειρήσεις δεν μπορούν πλέον να υπαχθούν στο Ν. 1386/1983.

13. Πέραν τούτων υφίστατο ο αναπτυξιακός Ν. 2601/1998 Ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ/Α/81/15.4.1998 και όσον αφορά τις διασυννοριακές διαδικασίες αφερεγγυότητας ο Κανονισμός 1346/2000 του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, ΕΕ 30.6.2000, L. 160/1. Τα σχετικά άρ. του Ν. 1892/1990 που θα αναλύσουμε κατωτ., εξακολουθούν να εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις που είχαν υπαχθεί ή αιτηθεί την υπαγωγή τους στο οικείο καθεστώς πριν την έναρξη ισχύος του ΠτΚ. Βλ. ΑΠ 2017/2009, Χρ1Δ 2010, 724 επ.

14. Βλ. ΕφΑθ 9696/1995, ΕΕμπΔ 1996, 822 επ’ ΕφΔωδ 374/1997, ΕπισκΕΔ 1999, 159 επ’ ΕφΔωδ 209/1999, ΕπισκΕΔ 2000, 462 επ’ ΕφΑθ 7987/2002, ΕπισκΕΔ 2002, 1135 επ’ *Περάκη*, Η συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης κατά τα άρθρα 44 και 45 Ν. 1892/1990, 1993, 47 *Λιακόπουλο*, Δίκαιο εξυγίανσης και εκκαθάρισης επιχειρήσεων, 1994, 50 Για τις διαφορές του

Μολονότι δεν ορίζεται ρητά στο Ν., καταρτίζεται εγγράφως και αφορά, όπως ήδη ελέχθη, την ρύθμιση ή τον περιορισμό των χρεών της επιχείρησης, έννοιες που δεν καθορίζονται ερμηνευτικά στο Ν. Ως ρύθμιση¹⁵ νοείται κάθε μεταβολή του χρέους, ως προς τον τρόπο, τον χρόνο και την αιτία καταβολής του, ώστε δύναται να συνίσταται σε παροχή εγγύησης, συμψηφισμό με άλλες καταβολές του οφειλέτη, παύση τοκογονίας, αναστολή του απαιτητού των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων, χρονική μετάθεση καταβολής του χρέους κλπ.¹⁶ και ως περιορισμός¹⁷, η καθοιονδήποτε τρόπο μείωση του οφειλόμενου κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας ποσού μέσω πχ διαγραφής τόκων υπερημερίας, μετοχοποίησης απαιτήσεων πιστωτών με λήψη μετοχών της επιχείρησης, κεφαλαιοποίησης χρεών μέσω αύξησης μετοχικού κεφαλαίου κλπ¹⁸. Η θεωρία¹⁹ και η νομολογία τείνουν να αποδώσουν στις εν λόγω έννοιες το ευρύτερο δυνατό περιεχόμενο, εφόσον μέσω αυτών επιδιώκεται η εξυγίανση των επιχειρήσεων και δεν παραβλάπτονται υπέρμετρα τα συμφέροντα της μειοψηφίας²⁰. Τέτοιου είδους υπέρμετρη βλάβη συνιστά ο περιορισμός του χρέους σε σημείο ολικής διαγραφής του ή μείωσής του κατά τέτοιο βαθμό, που να εξομοιούται με πλήρη διαγραφή²¹. Στο πλαίσιο αυτό αμφισβητείται κατά πόσο η αναστολή των ατομικών διώξεων μπορεί να αποτελεί περιεχόμενο της συμφωνίας, αφού ισοδυναμεί με προσωρινή άφεση

με τον αστικό και πτωχευτικό συμβιβασμό, βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 53 επ.

15. Βλ. *Γεωργακόπουλο*, Αναστολή ατομικών διώξεων οφειλέτη ως συμφωνία ρύθμισης χρεών, ΔΕΕ 1996, 761.

16. Το κενό όσον αφορά την "τύχη" των εργαζομένων σε περίπτωση συμφωνίας με αντικείμενο την μεταβίβαση της επιχείρησης, διαπιστώνει η *Αποστολίδου*, Εξυγίανση των επιχειρήσεων και τα δικαιώματα των εργαζομένων, ΔΕΕ 2002, 682 επ. Για την εξαγορά επιχείρησης ως μέσο εξυγίανσής της, βλ. ειδικά, *Χατζηνικολάου-Αγγελίδου*, Εξαγορά επιχείρησης στο πλαίσιο συλλογικής διαδικασίας, ΔΕΕ 2001, 368 επ.

17. Βλ. *Γεωργακόπουλο*, ΔΕΕ 1996, 761.

18. Για την τελευταία, βλ. ειδικά *Μαστρομανώλη*, Κεφαλαιοποίηση χρεών προβληματικής επιχείρησης (άρ. 44 Ν. 1892/1990). Σύμφωνα με τις κοινοτικές διατάξεις περί κρατικών ενισχύσεων (άρ. 92 Συνθήκης ΕΚ), ΔΕΕ 1999, 133 επ. Επιτρεπτό περιεχόμενο της συμφωνίας αποτελεί κατά το *Γεωργακόπουλο*, ΔΕΕ 2005, 14 επ, Διαγραφή μη δεδουλευμένων χρεών εξ αμφοτεροβαρών συμβάσεων κατά τις συμφωνίες πιστωτών και επιχειρήσεων, και η διαγραφή μη δεδουλευμένων χρεών. Επί τούτου βλ. και ΕφΑθ 8297/2003, ΔΕΕ 2004, 284 επ.

19. Βλ. αναλυτικά *Μπρατσιώτη*, Διαγραφή χρεών πλειστηριαζόμενης επιχείρησης, Δ 1992, 880 επ.

20. Βλ. ενδεικτικά ΕφΑθ 12726/1990, Αρμ 1991, 677 επ' ΕφΑθ 5209/1991, Αρμ 1991, 991 επ' ΕφΑθ 6396/1997, ΔΕΕ 1997, 974 επ' ΕφΠατρ 53/1997, ΕπισκεΔ 1997, 882 επ με Παρατ. *Παμπούκη*, Έλεγχος από το Εφετείο της συμφωνίας πιστωτών κι επιχειρήσεως, 884 επ' ΕφΑθ 3531/2004, ΔΕΕ 2004, 775 επ' *Λιακόπουλο* (1994), 51.

21. Βλ. ΕφΑθ 2436/1992, ΕΕμπΔ 1992, 652 επ' ΑΠ 593/2004 (Ποιν), ΠοινΛ 2004, 690 επ' Βλ. όμως και εκ του αντιθέτου αποτελέσματος, ΕφΑθ 6093/1994, ΕΕμπΔ 1996, 392 επ' ΕφΑθ 7602/2004, ΔΕΕ 2005, 178 επ, καθώς και *Μάζη*, Σύμβαση εξυγίανσης επιχείρησης κατά το άρ. 44 Ν. 1892/1990. Υπολογιζόμενες απαιτήσεις και επιρροή μεταγενέστερης δικαστικής αναγνώρισης άλλων χρεών, ΔΕΕ 1995, 715, ο οποίος αποδέχεται εν ανάγκη την πλήρη σχεδόν διαγραφή των χρεών της επιχείρησης προς χάριν εξυγίανσης και διάσωσης της.

χρέους²². Επίσης δυνάμει του άρ. 44§2 Ν. 1892/1990 απαγορεύεται η κατάργηση των ασφαλειών και των προνομίων ως περιεχόμενο της συμφωνίας, αν και εν τοις πράγμασι οι πιστωτές των κατηγοριών αυτών “υποβαθμίζονται” και “θυσιάζονται”, προκειμένου να επιτευχθεί η εξυγίανση. Σε κάθε περίπτωση η συμφωνία πρέπει να αναφέρεται στον τρόπο ικανοποίησης της απαίτησης κάθε πιστωτή χωριστά, κατά τρόπο, χρόνο και ύψος.

Κατά το προκαταρκτικό, λοιπόν, στάδιο, ήτοι αυτό των διαπραγματεύσεων, παρατηρείται η απουσία οποιασδήποτε οργανωτικής δομής του “σχήματος” επιχείρησης-πιστωτών. Ιδιαίτερα πρέπει να επισημανθεί ότι το άρ. 44 δεν επιβάλλει την αναστολή των ατομικών διώξεων κατά το στάδιο αυτό και μέχρι τη δικαστική επικύρωση της συμφωνίας. Αντίθετα, στην περίπτωση διορισμού επιτρόπου, σύμφωνα με το άρ. 45§6 Ν. 1892/1990 επέρχεται προσωρινή αναστολή των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης των πιστωτών, από το διορισμό του επιτρόπου μέχρι την επικύρωση της συμφωνίας από το Εφετείο. Στο σημείο αυτό υποστηρίχθηκε από τους θεωρητικούς η αναλογική εφαρμογή της διάταξης του άρ. 45§6 και υπό τις προϋποθέσεις του άρ. 44, ελλείπει δηλ. επιτρόπου²³, ενώ κατά την μάλλον κρατούσα άποψη η αναλογία αυτή απερρίφθη και ως όριο ελέγχου της άσκησης ή/και συνέχισης των ατομικών μέτρων εκτέλεσης ετέθη η ΑΚ 281²⁴.

Η συμφωνία εντέλει του άρ. 44, με ή χωρίς επίτροπο, εφόσον πληρούνται οι εκ του Ν. 1892/1990 προϋποθέσεις νομότυπης κατάρτισής της και φέρει το ως άνω περιεχόμενο, για να αποκτήσει ισχύ και να παραγάγει τα έννομα αποτελέσματά της, πρέπει να επικυρωθεί από το Εφετείο της έδρας της επιχείρησης, με απόφαση που εκδικάζεται κατά την εκουσία δικαιοδοσία (άρ. 739 επ. ΑΚ).

1.1. Η διαδικασία και οι προϋποθέσεις κατάρτισης της συμφωνίας του άρθρου 44 Ν. 1892/1990

Για την επίτευξη της συμφωνίας εξυγίανσης του άρ. 44 Ν. 1892/1990 απαιτείται η συνδρομή των ακόλουθων οκτώ προϋποθέσεων:

1. Συμφωνία μεταξύ πιστωτών και επιχείρησης (άρ. 44§1)
2. Η εν λόγω επιχείρηση να υπάγεται σε μία από τις περιπτώσεις των εδ. α' έως δ' του άρ. 5 παρ. 1 του Ν. 1386/1983 (άρ. 44§1)

22. Βλ. επικυρωτικές αποφάσεις, ΕφΔυτΜακ 1/1994 (αδηνμ)· ΕφΑθ 6396/1997, ΔΕΕ 1997, 974 επ, αλλά και αντίλογο σε Γεωργακόπουλο, ΔΕΕ 1996, 761.

23. Βλ. Λιακόπουλο (1994), 53· Ρόκα, Στοιχεία Πτωχευτικού Δικαίου, 1997², 77 επ.

24. Βλ. Περάκη (1993), 34 επ

3. Νόμιμη πλειοψηφία των συμβαλλομένων πιστωτών, ήτοι οι πιστωτές που συμβάλλονται να εκπροσωπούν το 60% του συνόλου των απαιτήσεων, στο οποίο πρέπει να περιλαμβάνεται και το 40% των εμπραγμάτως ασφαλισμένων (άρ. 44§1 α')²⁵

4. Έγγραφη συναίνεση της πλειοψηφίας των εταίρων ή μετόχων της επιχείρησης (άρ. 44§1 β')

5. Εξασφάλιση της κάλυψης των οφειλόμενων εισφορών προς τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, κύριας και επικουρικής (άρ. 44§1 δ' εδ. β')

6. Μη εκποίηση λειτουργικών περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης (άρ. 45§10)

7. Επικύρωση της συμφωνίας από το Εφετείο της έδρας της επιχείρησης (άρ. 44§1 γ') και

8. Κοινοποίηση της σχετικής αίτησης επικύρωσης στους μη συμβεβλημένους πιστωτές, εφόσον είναι το Ελληνικό Δημόσιο, ΙΚΑ και λοιποί ασφαλιστικοί οργανισμοί, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ και δημόσιες επιχειρήσεις, πιστωτικά ιδρύματα δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, με απαιτήσεις ασφαλισμένες με υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης σε ακίνητα της επιχείρησης (άρ. 44§1 δ' εδ. α')²⁶.

Όσον αφορά τις προϋποθέσεις αυτές μία προς μία, αξίζει να σημειωθεί:

1. Κατ' αρχάς πρέπει να οριοθετήσουμε τις έννοιες "επιχείρηση" και "πιστωτές", που αποτελούν τα συμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας. Δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις που νομιμοποιούνται ενεργητικά να συνάψουν την συμφωνία αυτή, είναι αυτές των περιπτώσεων των εδ. α' έως δ' του άρ. 5 παρ. 1 του Ν. 1386/1983, κρίνεται ορθότερο²⁷ και ως προς τον ορισμό της "επιχείρησης" να υιοθετήσουμε τον ορισμό του άρ. 5§2 Ν. 1386/1983, σύμφωνα με τον οποίο "επιχείρηση" συνιστά "κάθε οργανωμένη οικονομική δραστηριότητα φυσικού ή νομικού προσώπου ανεξάρτητα από την εμπορική του ιδιότητα"²⁸. Δυνάμει του άρ. 2§3 Ν. 3372/2005²⁹, εξαιρούνται οι αθλητικές ΑΕ. Εξαιρούνται επίσης τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις, οι

25. Με εξαίρεση τον ΟΑΕΕ, όπου όταν συμβάλλεται ως μοναδικός πιστωτής με ποσοστό άνω του 60% των απαιτήσεων, δεν απαιτείται στο ποσοστό αυτό να περιλαμβάνεται και το 40% των εμπραγμάτως ασφαλισμένων (άρ. 44§1 α' εδ. β' Ν. 1892/1990).

26. Η εν λόγω κοινοποίηση αποβλέπει στο να λάβουν γνώση του περιεχομένου της συμφωνίας οι "προνομιούχοι" πιστωτές της επιχείρησης, που δεν συμμετείχαν σε αυτήν ή διαφωνούσαν στην κατάρτισή της, ώστε ενδεχομένως να παρέμβουν κατά την συζήτηση στο Εφετείο με αίτημα την απόρριψη της αίτησης επικύρωσης. Βλ. Αγγελάκη, Συμφωνίες πιστωτών και προβληματικής ή υπερχρεωμένης επιχείρησης για ρύθμιση ή περιορισμό των χρεών της κατ' άρ. 44 Ν. 1892/1990, ΔΕΕΤ 1996, 62. Η συζήτηση δεν πρέπει να κρίνεται ωστόσο απαράδεκτη απουσία κοινοποίησης σε πιστωτές των οποίων οι απαιτήσεις εξασφαλίζονται πλήρως. Βλ. Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου (2006³), 70.

27. Βλ. Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου (2006³), 29.

28. Μολονότι ο ορισμός αυτός φαίνεται εξαιρετικά ευρύς, καταλαμβάνει μάλλον μόνο "μεγάλες" επιχειρήσεις, γεγονός που απορρέει τόσο από την φύση της εξυγίανσης ως οικονομικοκοινωνικού δρώμενου όσο και από την πρακτική εφαρμογή του Ν. 1386/1983.

29. Ρύθμιση θεμάτων αθλητισμού, ΦΕΚ/Α/187/2.8.2005.

ΕΠΕΥ, οι εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (άρ. 2§7 Ν. 1665/1986) και οι εταιρίες αμοιβαίων εγγυήσεων (άρ. 1,4 Ν. 2367/1995³⁰). Για την κατάρτιση της συμφωνίας, η επιχείρηση εκπροσωπείται από τα εκάστοτε δεσμεύοντα αυτήν όργανα³¹.

2. Κατά το άρ. 5§1 Ν. 1836/1983, πρέπει να πρόκειται για επιχειρήσεις που: α. έχουν αναστείλει ή διακόψει τη λειτουργία τους για οικονομικούς λόγους (άρ. 5§1 α', 5§2 α' Ν. 1386/1987), β. είναι σε κατάσταση παύσης πληρωμών (άρ. 5§1 β', 5§2 β' Ν. 1386/1987)³², γ. έχουν πτωχεύσει ή τεθεί υπό τη διοίκηση και διαχείριση των πιστωτών ή υπό προσωρινή διαχείριση ή υπό εκκαθάριση, οποιασδήποτε μορφής (άρ. 5§1 γ' Ν. 1386/1983), δ. το σύνολο των οφειλών τους είναι πενταπλάσιο από το άθροισμα του εταιρικού κεφαλαίου και των εμφανών αποθεματικών τους και παρουσιάζουν έκδηλη οικονομική αδυναμία πληρωμής των οφειλών τους (άρ. 5§1 δ' Ν. 1386/1983)³³ ή ε. έχουν ήδη υπαχθεί στις διατάξεις του Ν. 1386/1983 (άρ. 44§4 Ν. 1892/1990).

3. Λαμβανομένου υπόψη όλων των απαιτήσεων σε βάρος της επιχείρησης, ανεξάρτητα από το ύψος τους, την αιτία ή τον χρόνο γένεσής τους, εφόσον είναι εγγεγραμμένες τόσο στα βιβλία όσο σωρευτικά και στον ισολογισμό της τελευταίας εταιρικής χρήσης πριν την συμφωνία³⁴ και υφίστανται κατά την κατάρτισή της, σχηματίζεται η απαιτούμενη πλειοψηφία των συμβαλλομένων πιστωτών³⁵, χωρίς να εξετάζεται η σύνθεσή της (μπορεί να αφορά και έναν μόνο πιστωτή) και το αν κλητεύθηκαν οι υπόλοιποι³⁶. Ως πιστωτές νοούνται, επομένως, όλοι οι πιστωτές που πληρούν τις ως άνω εγγραφές, ήτοι και οι ομολογιούχοι (άρ. 3γ' Ν. 2190/1920) και οι

30. Νέοι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ/Α/261/1995.

31. Βλ. *Κοτσίκη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 31 επ.

32. Δεν συγκαταλέγεται η αναστολή πληρωμών με δήλωση του ιδίου του οφειλέτη, αφού ο ίδιος δε δικαιούται να αιτηθεί μόνος του την υπαγωγή του σε εξυγίανση. Βλ. *Περάκη* (1993), 122.

33. Η αδυναμία αυτή τεκμαίρεται μαχητά από δήλωση της χρηματοδοτούσας την επιχείρηση τράπεζας. Βλ. ΟΛΑΠ 21/1998, ΕλλΔνη 1998, 531 επ.

34. Κατά το χρονικό αυτό σημείο κρίνεται τόσο ο σχηματισμός του 60% των απαιτήσεων όσο και του 40% των εμπραγμάτως ασφαλισμένων. Βλ. ΕφΝαυπλ 535/1997, ΔΕΕ 1997, 849 επ. Αντίθετος ο *Μάζης*, Η εμπράγματη ασφάλεια στην εξυγίανση των επιχειρήσεων, ΔΕΕ 2006, 38 επ, κατά τον οποίο το 40% των εμπραγμάτως ασφαλισμένων μπορεί να συγκεντρωθεί οποτεδήποτε έως την κατάρτιση της συμφωνίας. Βλ. όμως και ΕφΑθ 8083/2002, ΔΕΕ 2002, 1258 επ· ΕφΘρακ 558/2004, ΔΕΕ 2005, 597 επ· *Κεραμεύς/Μακρίδου*, Τρόπος απόδειξης της πλειοψηφίας του 60% του συνόλου των απαιτήσεων των συμβεβλημένων πιστωτών, στο πλαίσιο των αποδεικτικών περιορισμών του άρ. 44 παρ. 1α Ν. 1892/1990, ΔΕΕ 2009, 1038 επ, σύμφωνα με τα οποία λόγω της αρχής της ελεύθερης απόδειξης που ισχύει στην εκουσία δικαιοδοσία, για την εξακρίβωση των απαιτήσεων της επιχείρησης το Δικαστήριο οφείλει να λάβει υπόψη του κάθε πρόσφορο να του δημιουργήσει πλήρη και ασφαλή δικανική πεποίθηση αποδεικτικό μέσο, όπως το εγγύτερο στην συμφωνία νόμιμο ισοζύγιο απογραφής.

35. ΕφΑθ 6425/1999, ΔΕΕ 2000, 627 επ· ΕφΠατρ 635/1999, ΔΕΕ 2000, 67 επ· ΕφΑθ 7602/2004, ΔΕΕ 2005, 178 επ· ΕφΘεσ 2636/2004, ΕπισκεΔ 2004, 1025 επ· ΕφΠειρ 159/2004, ΔΕΕ 2004, 780 επ με Σημ. *Φλάμπουρα*, Ο Ν. 1892/1990 και το διεθνές πτωχευτικό δίκαιο, 914 επ.

36. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ωστόσο εξ αυτού ακυρότητα της διαδικασίας, αν θίγονται υπέρμετρα τα συμφέροντα της μειοψηφίας. Βλ. *Περάκη* (1993), 37· *Μάζης*, ΔΕΕ 1995, 715. Έτσι υπό το καθεστώς του Ν. 1386/1983. Βλ. *Αργυριάδη*, Πρόσκληση πιστωτών από τον Ο.Α.Ε. και διαφοροποίηση κατά την συμφωνία του άρ. 8§5 Ν. 1386/1983, ΕΕμπΔ 1986, 554 επ.

μέτοχοι ή εταίροι για προσωπικές τους απαιτήσεις κατά της εταιρείας³⁷. Σύμφωνα με τα παραπάνω, ήτοι λόγω μη τήρησης των απαιτούμενων εγγραφών, δεν υπόκεινται σε ρύθμιση ή περιορισμό οι βραχυπρόθεσμες-τρέχουσες απαιτήσεις δανειστών εκκρεμών διαρκών συμβάσεων πχ ΔΕΗ, ΟΤΕ, προμηθευτές υλικών, εργαζόμενοι³⁸. Βέβαια, πρέπει να αναφέρουμε πως τα βιβλία και ο ισολογισμός λαμβάνονται υπόψη μόνο εφόσον έχουν τηρηθεί νομότυπα και εφόσον τα σε αυτά εγγεγραμμένα κονδύλια είναι αληθή και ακριβή³⁹. Όσον αφορά τις αμφισβητούμενες και επίδικες απαιτήσεις, μπορεί να συμφωνηθεί ότι θα ικανοποιηθούν μετά την αναγνώρισή τους από το Δικαστήριο, ακόμα και αν δεν είναι εγγεγραμμένες στον ισολογισμό⁴⁰. Ως προς τους κατέχοντες εμπράγματα ασφάλεια, αμφισβητείται αν σε αυτούς ανήκουν και οι προσημειούχοι δανειστές. Η νομολογία εν προκειμένω διχάζεται, εξομοιώνοντας κατά κανόνα την προσημείωση με υποθήκη⁴¹.

4. Η συναίνεση της πλειοψηφίας των εταίρων ή οποιασδήποτε κατηγορίας μετόχων της επιχείρησης (πλην των ομολογιούχων) δίδεται κατά κανόνα στην πράξη στο ίδιο το ιδιωτικό συμφωνητικό των συμβαλλομένων μερών για την κατάρτιση της συμφωνίας, το οποίο προσυπογράφουν ως εκ τρίτου συμβαλλόμενοι ή μέσω υπεύθυνης δήλωσής τους, στην οποία αναφέρουν το ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου που κατέχουν, όπως αυτό προκύπτει από τα πρακτικά της ΓΣ των μετόχων⁴². Ζήτημα εν προκειμένω γεννάται στην περίπτωση όπου οι μέτοχοι της πλειοψηφίας ταυτίζονται με τους πιστωτές της πλειοψηφίας⁴³, διότι καθό τρόπο, μπορούν να προκαλέσουν την λήψη συμφωνίας που να δεσμεύει αθέμιτα τα συμφέροντα των μη συμβαλλομένων τρίτων, σε όφελος των δικών τους. Σε περίπτωση δε όπου οι εν λόγω συμβληθέντες μέτοχοι είναι παράλληλα ιδρυτές ή μέλη του ΔΣ ή

37. Βλ. ΕφΠειρ 1065/1996, ΕΕμπΔ 1997, 343 επ.

38. Βλ. Δούβλη, Η τοκοφορία των εργατικών απαιτήσεων στην πτώχευση, την εξυγίανση και την εκκαθάριση υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, 1996, 58· Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου (2006³), 66.

39. Για τα δικαιώματα των θιγόντων σε περίπτωση ανακριβών, αναληθών ή ψευδών εγγραφών, βλ. Βαφειάδου/Γιαννοπούλου (1997), 474 επ.

40. Βλ. ΕφΑθ 3531/2004, ΔΕΕ 2004, 775 επ.

41. Βλ. ενδεικτικά ΕφΠειρ 1306/1995, ΔΕΕ 1996, 169 επ· ΕφΠατρ 53/1997, ΕπισκΕΔ 1997, 882 επ με Παρατ. Παμπούκη, Έλεγχος από το Εφετείο της συμφωνίας πιστωτών κι επιχειρήσεως, 884 επ· ΕφΑθ 5851/1998, ΔΕΕ 1998, 40 επ· ΕφΘρακ 558/2004, ΔΕΕ 2005, 537· ΕφΑθ 8031/2005, ΔΕΕ 2006, 180 επ· Μάζη, ΔΕΕ 1995, 716 επ. Απαιτώντας αντίθετα η προσημείωση να έχει τραπεί κατά την σύναψη της συμφωνίας σε υποθήκη, ΕφΘεσ 2865/1992 (αδημ)· ΕφΘεσ 2427/1994, Αρμ 1997, 51 επ με παρατ. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου· ΕφΚρητ 150/1996, ΕΕμπΔ 1997, 780 επ· Περάκη, Σημ. σε ΕφΠειρ 1306/1995, ΔΕΕ 1996, 169 επ· Γεωργακόπουλος, Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, τ. 1, 1997², 256.

42. Βλ. ΕφΑθ 7713/1992, Δ 1993, 515 επ· ΕφΘεσ 1425/1993 (αδημ)· ΕφΠατρ 53/1997, ΕπισκΕΔ 1997, 882 επ με Παρατ. Παμπούκη, Έλεγχος από το Εφετείο της συμφωνίας πιστωτών κι επιχειρήσεως, 884 επ. Πρβλ. όμως και ΕφΑθ 7916/1992 (αδημ), όπου δεν έγινε δεκτή υπεύθυνη δήλωση ως νόμιμος τρόπος απόδειξης της μετοχικής ιδιότητας.

43. Βλ. ΕφΑθ 2436/1992, ΕΕμπΔ 1992, 652 επ· ΕφΑθ 7713/1992, Δ 1993, 515 επ. Εν προκειμένω, δεν υφίσταται αυτοσύμβαση. Βλ. επί τούτου, ΕφΑθ 8031/2005, ΔΕΕ 2006, 180 επ.

γενικοί διευθυντές της επιχείρησης, απαιτείται η σύγκληση ΓΣ, προκειμένου να ληφθεί η έγκρισή της (άρ. 23α§2 Ν. 2190/1920)⁴⁴.

5. Η προϋπόθεση οικονομικής κάλυψης των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, που εισήχθη με τροποποίηση του άρ. 44 από το άρ. 4 Ν. 2556/1997⁴⁵, σε συνδυασμό με την υπό 8 προβλεπόμενη επί ποινή απαραδέκτου⁴⁶ κοινοποίηση της αίτησης επικύρωσης στους αυτούς οργανισμούς, αντικατοπτρίζει τη βούληση του νομοθέτη να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη λειτουργία τους, προκειμένου να δύνανται να ανταποκρίνονται στον ιδιάζοντα και “ευαίσθητο” οικονομικοκοινωνικό ρόλο που επιτελούν, όντας ιδίως συνεπείς έναντι των υποχρεώσεών τους προς τους ασφαλισμένους και συνταξιούχους. Η κάλυψη αυτή⁴⁷ παρέχεται είτε από την ίδια την επιχείρηση είτε από φερέγγυους τρίτους με εμπράγματη ασφάλεια ή τραπεζική εγγυητική επιστολή ή ρύθμιση των οφειλόμενων εισφορών⁴⁸, εφόσον όμως ο ασφαλιστικός οργανισμός βεβαιώνει ότι η ρύθμιση αυτή εξασφαλίζει την κάλυψη για την είσπραξή τους⁴⁹. Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε ότι μετά από μεγάλη νομολογιακή αμφισβήτηση, γίνεται πλέον δεκτό ότι η απουσία της εξασφάλισης της κάλυψης των οφειλόμενων εισφορών δεν επιφέρει απλά την ακυρότητα της συμφωνίας έναντι αυτών⁵⁰, αλλά δεν επιτρέπει στο Εφετείο την επικύρωση της συμφωνίας⁵¹ και ότι η εξασφάλιση των εισφορών πρέπει να αφορά ολόκληρο το αρχικά

44. Βλ. ad hoc ΕφαΘ 3292/2005, ΔΕΕ 2005, 1065 επ.

45. Μέτρα κατά της εισφοροδιαφυγής, διασφάλιση εσόδων Ι.Κ.Α και άλλα θέματα, ΦΕΚ/Α/270/24.12.1997.

46. Το απαράδεκτο αυτό αφορά την συζήτηση της αίτησης και όχι την ίδια την αίτηση. Βλ. ΕφΘεσ 201/1997, ΕπισκΕΔ 1997, 730 με παρ. *Καραγκουνίδη*, 732 επ. Οι πιστωτές αυτοί που δεν κλητεύθηκαν, στερούνται του δικαιώματος τριτανακοπής, εφόσον οι απαιτήσεις τους ικανοποιούνται πλήρως. Βλ. *Κεραμεύ*, Κλήτευση των δανειστών στη διαδικασία κυρώσεως της συμφωνίας πιστωτών και επιχειρήσεως, ΔΕΕ 1998, 920 επ.

47. Βλ. αναλυτικά *Κανάρη-Λειβαδά*, Επικύρωση συμφωνίας πιστωτών-επιχείρησης και κάλυψη ασφαλιστικών εισφορών, Σημ. σε ΕφαΘ 9137/1999, ΔΕΕ 2000, 412 επ.

48. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 47.

49. Βλ. ΟΛΑΠ 1/2000, ΕΕμπΔ 2000, 131 επ· ΟΛΑΠ 26/2000, ΔΕΕ 2001, 77 επ με σημ. *Περάκη*, Η συμφωνία του άρ. 44 Ν. 1892/1990 και οι ασφαλιστικοί οργανισμοί, 79 επ· ΕφαΘ 7028/1998, ΔΕΕ 1999, 75 επ· ΕφαΘ 8900/1998, ΕΕμπΔ 1999, 385 επ· ΕφαΘ 10449/1998, ΕΕμπΔ 1999, 1285 επ· ΕφαΘ 415/1999, ΕΕμπΔ 1999, 140 επ· ΕφαΘ 9137/1999, ΔΕΕ 2000, 409 επ· ΕφαΘ 4167/2007, ΔΕΕ 2007, 1195 επ· ΕφΠειρ 546/2007, ΔΕΕ 2007, 1301 επ.

50. Για αποφάσεις που τάσσονταν υπέρ αυτής της θέσης, βλ. ΕφΘεσ 968/1998, ΔΕΕ 1999, 504 επ· ΕφΠειρ 1207/1998, ΔΕΕ 1999, 415 επ· ΕφΠειρ 88/1999, ΕΕμπΔ 1999, 570 επ. Από τους θεωρητικούς, βλ. *Μάζη*, Η συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης και οι απαιτήσεις των ασφαλισμένων οργανισμών. Παρατ. στην ΑΠ 1/2000, ΝοΒ 2000, 930 επ· *Παμπούκη*, Εισαγωγικό σημείωμα στην ΑΠ 1/2000, ΕπισκΕΔ 2000, 685· *Περάκη*, Η συμφωνία του άρ. 44 Ν. 1892/1990 και οι ασφαλιστικοί οργανισμοί, σημ. στην ΑΠ 26/2000, ΔΕΕ 2001, 79 επ.

51. Βλ. ΟΛΑΠ 1/2000, ΕΕμπΔ 2000, 131 επ. Βλ. επίσης, ΕφαΘ 1220/1998, ΔΕΕ 1998, 612 επ· ΕφαΘ 7028/1998, ΔΕΕ 1999, 75 επ· ΕφαΘ 8900/1998, ΕΕμπΔ 1999, 385 επ· ΕφαΘ 415/1999, ΕΕμπΔ 1999, 140 επ· ΕφαΘ 9137/1999, ΔΕΕ 2000, 409 επ με σημ. *Κανάρη-Λειβαδά*, Επικύρωση συμφωνίας πιστωτών-επιχείρησης και κάλυψη ασφαλιστικών εισφορών, 412 επ· ΕφαΘ 6207/2001, ΕΕμπΔ 2002, 127 επ· ΕφΛαρ 256/2001, ΕπισκΕΔ 2001, 723 επ· ΕφΠειρ 197/2002, ΔΕΕ 2002, 497 επ με σημ. *Περάκη*, Δυνατότητα νέας συμφωνίας του άρ. 44 Ν. 1892/1990, μετά την επικύρωση της πρώτης, 501 επ· ΕφΘρακ 558/2004, ΔΕΕ 2005, 597 επ·

οφειλόμενο στους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης ποσό⁵² και όχι το ποσό των εισφορών, όπως αυτό διαμορφώθηκε κατά τους όρους της συμφωνίας.

6. Η προϋπόθεση της μη εκποίησης περιουσιακών λειτουργικών στοιχείων της επιχείρησης, αποδεικνύεται με την προσκόμιση από την αιτούσα κατά την συζήτηση της αίτησης επικύρωσης της συμφωνίας στο Εφετείο πιστοποιητικού από το Υποθηκοφυλακείο της έδρας της περί μη διενέργειας πλειστηριασμού ακινήτων-η ματαίωση ή αναβολή του δεν λαμβάνεται υπόψη⁵³, που εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητά της⁵⁴.

1.1.1. Η επικύρωση της συμφωνίας ειδικότερα (άρθρο 44§1, γ' Ν. 1892/1990)

Προκειμένου, τέλος, η συμφωνία να αποκτήσει ισχύ και να παραγάγει τα έννομα αποτελέσματά της⁵⁵, απαιτείται η έκδοση απόφασης επικύρωσής της από το Εφετείο της έδρας της επιχείρησης κατ' αίτηση της ίδιας της επιχείρησης ή/και ενός τουλάχιστον από τους συμβεβλημένους πιστωτές ή από τους μη συμβεβλημένους, το Δημόσιο, τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Κατά της αποφάσεως του Εφετείου, η οποία εκδίδεται εντός είκοσι ημερών από την επομένη της συζήτησης της αίτησης (άρ. 44§1 γ', αναλογία 45§1 Ν. 1892/1990⁵⁶) κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας (άρ. 739 επ ΚΠολΔ), απαγορεύεται η άσκηση αναίρεσης (άρ. 44§1 γ' Ν. 1892/1990), ακόμα και όταν εκδόθηκε κατόπιν άσκησης τριτανακοπής δανειστού της επιχείρησης, που δεν έλαβε μέρος στη δίκη επικύρωσης της συμφωνίας⁵⁷. Η μόνη αναίρεση που χωρεί είναι η υπέρ του Ν. που ασκεί ο Εισαγγελέας του ΑΠ. Δεν θα πρέπει όμως ν' αποκλείονται η αίτηση ανάκλησης της

ΕφΑθ 3112/2005, ΔΕΕ 2005, 971 επ' *Μιχαλόπουλο*, Η δικαστική επικύρωση του πτωχευτικού συμβιβασμού και των εξυγιαντικών συμφωνιών Ν. 1892/1990, ΕΕμπΔ 1999, 635 επ.

52. Βλ. ΟΛΑΠ 26/2000, ΔΕΕ 2001, 77 επ με Σημ. *Περάκη*, Η συμφωνία του άρ. 44 Ν. 1892/1990 και οι ασφαλιστικοί οργανισμοί, 79 επ. Βλ. επίσης, ΕφΑθ 4760/2001, ΕπισκΕΔ 2001, 758 επ' ΕφΑθ 6207/2001, ΕΕμπΔ 2002, 127 επ' ΕφΠειρ 197/2002, ΔΕΕ 2002, 497 επ με Σημ. *Περάκη*, Δυνατότητα νέας συμφωνίας του άρ. 44 Ν. 1892/1990, μετά την επικύρωση της πρώτης, 501 επ' ΕφΠειρ 159/2004, ΔΕΕ 2004, 778 επ με Σημ. *Φλάμπουρα*, Ο Ν. 1892/1990 και το διεθνές πτωχευτικό δίκαιο, 914 επ' ΕφΑθ 3292/2005, ΔΕΕ 2005, 1065 επ.

53. Βλ. ΕφΠειρ 1065/1996, ΕΕμπΔ 1997, 343 επ.

54. Βλ. ΕφΑθ 7713/1992, Δ 1993, 515 επ' ΕφΑθ 316/1996, ΔΕΕ 1997, 176 επ με Σημ. *Περάκη*, Ποιος μπορεί να ζητήσει την υπαγωγή υπερχεωμένης επιχείρησης υπό επίτροπο κατά το άρ. 45 Ν. 1892/1990, 177' ΕφΠειρ 1065/1996, ΕΕμπΔ 1997, 343 επ' ΕφΠατρ 53/1997, ΕπισκΕΔ 1997, 882 επ με Παρατ. *Παμπούκη*, Έλεγχος από το Εφετείο της συμφωνίας πιστωτών κι επιχειρήσεως, 884 επ' ΕφΑθ 3470/2005, ΔΕΕ 2005, 1307 επ' ΕφΑθ 4167/2007, ΔΕΕ 2007, 1195 επ.

55. Ως προς τους συμβληθέντες πιστωτές όμως ισχύει ήδη από την υπογραφή της. Βλ. ΕφΑθ 984/1999, ΔΕΕ 2000, 990 επ.

56. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 71 και σημ. 8 στην ίδια σελ., όπου αναφέρεται ότι η προθεσμία αυτή είναι ενδεικτική και πρέπει να ερμηνεύεται ως υποχρέωση έκδοσης της απόφασης σε σύντομο χρόνο.

57. Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 159/1997, ΔΕΕ 1997, 721 επ.

απόφασης (άρ. 758 ΚΠολΔ)⁵⁸ και η τριτανακοπή (άρ. 583, 773 ΚΠολΔ)⁵⁹. Η απαγόρευση πάντως άσκησης ενδίκων μέσων κατά της επικυρωτικής απόφασης έχει κριθεί ότι δεν αντίκειται στα άρ. 20§1 Σ. και 6§1 της ΕΣΔΑ⁶⁰. Τα συμβαλλόμενα μέρη σε περίπτωση απόρριψης της συμφωνίας, μπορούν διορθώνοντάς της να επανέλθουν με νεότερη.

Το Δικαστήριο κρίνει εν προκειμένω μόνο την «εξωτερική» νομιμότητα της συμφωνίας, ελέγχει δηλ. κατά πόσο πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει ο Ν. και δεν μπορεί κατ' αρχήν να κρίνει την σκοπιμότητά της⁶¹. Έτσι σύμφωνα με την κρατούσα νομολογία το Εφετείο δε δύναται να εξετάσει αν θίγονται υπέρμετρα τα συμφέροντα των μη συμβληθέντων πιστωτών ή αν όντως η κρινόμενη συμφωνία έχει εξυγιαντικό χαρακτήρα⁶², αν και πρέπει να πιθανολογήσει ότι αυτή είναι πρακτικά εφικτή⁶³. Μέσα στα πλαίσια αυτά, δικαιολογείται διαφορετική μεταχείριση των πιστωτών κατά κατηγορίες, ως προς την ικανοποίησή τους, με την τήρηση ωστόσο της αρχής της ίσης μεταχείριση των πιστωτών της ίδιας κατηγορίας⁶⁴. Η διαφοροποίηση όμως αυτή δεν πρέπει να φθάνει μέχρι του σημείου να μειώνονται οι απαιτήσεις των μη συμβληθέντων πιστωτών σε ποσοστό κατώτερο από αυτό απ' αυτό μίας ενδεχόμενης εκποίησης της περιουσίας της επιχείρησης με αναγκαστική εκτέλεση ή στα πλαίσια πτώχευσής της⁶⁵. Μία τέτοιου είδους συμφωνία μπορεί να προσβληθεί από την μειοψηφία ως αντικείμενη στα αξιολογικά κριτήρια των άρ. 178, 281 ΑΚ και 25§3 Σ⁶⁶.

Ως αποτέλεσμα του τυπικού αυτού ελέγχου τον οποίο διενεργεί το Εφετείο, δεν είναι λίγα τα νομολογιακά παραδείγματα, όπου επικυρώθηκαν συμφωνίες με

58. Βλ. ΕφΠειρ 132/1996, ΔΕΕ 1996, 1087 επ.

59. Βλ. Εφαθ 5851/1997, ΔΕΕ 1998, 40 επ' Μάζη, ΔΕΕ 1995, 713 Αγγελάκη, ΔΕΕΤ 1996, 64.

60. Βλ. ΑΠ 150/1997, ΔΕΕ 1997, 598 επ. Βλ. ακόμα σχετική ανάλυση και κριτική σε Στεφανίδη, Η εξυγίανση των επιχειρήσεων (Ν. 1892/1990) και η προστασία των δικονομικών δικαιωμάτων των συμβληθέντων και μη συμβληθέντων πιστωτών, ΕλλΔνη 2000, 1271 επ' Γέσιου-Φαλτσή, Η συμφωνία πιστωτών και προβληματικής επιχείρησης (άρ. 44 Ν. 1892/1990) ως υπόθεση της εκουσίας δικαιοδοσίας, ΕπισκΕΔ 2007, 1016 επ.

61. Βλ. Εφαθ 10106/1995, ΝοΒ 1996, 841 επ' Εφαθ 5851/1997, ΔΕΕ 1998, 40 επ' Εφαθ 4556/2001, ΕπισκΕΔ 2001, 758 επ' Εφαθ 6207/2001, ΕΕμπΔ 2002, 127 επ' Παμπούκη, Έλεγχος από το Εφετείο της συμφωνίας πιστωτών και επιχείρησης, ΕπισκΕΔ 1997, 884 επ.

62. Βλ. ενδεικτικά Εφαθ 6093/1994, ΕΕμπΔ 1996, 392 επ' ΕφΠατρ 53/1997, ΕπισκΕΔ 1997, 882 επ με Παρατ. Παμπούκη, Έλεγχος από το Εφετείο της συμφωνίας πιστωτών κι επιχείρησης, 884 επ' ΕφΔωδ 187/1998, ΕπισκΕΔ 1999, 511 επ.

63. Βλ. Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου (2006³), 76.

64. Βλ. ΕφΔωδ 209/1999, ΕπισκΕΔ 2000, 462 επ' Λιακόπουλο, Ερμηνευτικά ζητήματα στο δίκαιο της εξυγίανσης των επιχειρήσεων, ΕΕμπΔ 1986, 407 επ.

65. Βλ. Εφαθ 6980/1991, ΝοΒ 1992, 722 επ' Εφαθ 9699/1995, ΕΕμπΔ 1995, 822 επ' Εφαθ 7927/2002, ΕπισκΕΔ 2002, 1135 επ' Εφαθ 7602/2004, ΔΕΕ 2005, 178 επ' Εφαθ 6743/2007, ΔΕΕ 2008, 198 επ' ΕφΠειρ 173/2008, ΔΕΕ 2008, 963 επ' Εφαθ 7575/2007, ΔΕΕ 2008, 597 επ' Αργυριάδη, ΕΕμπΔ 1986, 553 επ' Λιακόπουλο, ΕΕμπΔ 1986, 405 Περάκη (1993), 192 Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου (2006³), 58.

66. Βλ. ενδεικτικά Εφαθ 9699/1995, ΕΕμπΔ 1996, 822 επ' Εφαθ 1269/1996, ΕπισκΕΔ 1997, 881 επ' Εφαθ 5851/1997, ΔΕΕ 1998, 40 επ' ΕφΔωδ 374/1997, ΕπισκΕΔ 1999, 159 επ' ΕφΔωδ 209/1999, ΕπισκΕΔ 2000, 462 επ' Εφαθ 6705/2002, ΔΕΕ 2003, 307 επ.

αντικείμενο την καθολική ή σχεδόν καθολική διαγραφή χρεών⁶⁷. Περαιτέρω ως προς το εάν η δέσμευση της μειοψηφίας από την πλειοψηφία συμμορφώνεται προς τις διατάξεις του Σ. και του άρ. 1§1 του Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, έχει επανειλημμένα κριθεί ότι συμμορφώνεται⁶⁸. Το σκεπτικό, το οποίο κατά τη νομολογία δικαιολογεί τις θέσεις της αυτές⁶⁹, απορρέει από τον σκοπό που εξυπηρετεί η διαδικασία του άρ. 44, που έγκειται στην επιβίωση και ανάκαμψη της λειτουργίας της επιχείρησης, σκοπός που με την σειρά του εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, καθώς διασφαλίζει την απασχόληση των εργαζομένων και τη διατήρηση της εθνικής οικονομίας σε επίπεδα ανάπτυξης.

Θετικό βέβαια παραμένει το γεγονός ότι η νεότερη νομολογία, τείνει να υπεισέρχεται στον έλεγχο του περιεχομένου της συμφωνίας ως προς τα συμφέροντα της μειοψηφίας, κατ' επίκληση των άρ. 25§3 Σ. και ΑΚ 281⁷⁰, τα οποία θέτουν τα άκρα όρια ελέγχου της «ουσιαστικής-εσωτερικής-καθόλου» νομιμότητας.

1. 2. Έννομες συνέπειες της επικύρωσης της συμφωνίας του άρθρου 44 Ν. 1892/1990

Η επικύρωση της συμφωνίας πιστωτών και επιχείρησης, εντός ή εκτός επιτροπείας, αποτελεί το εναρκτήριο ex lege σημείο επέλευσης των αποτελεσμάτων της, επέλευση η οποία είναι καθολική υπό την έννοια ότι δεσμεύει όλους ανεξαιρέτως τους πιστωτές, συμβληθέντες και μη, οποιασδήποτε κατηγορίας (εγχειρόγραφους, εμπράγματους ή προνομιούχους)⁷¹. Η συμφωνία καταλαμβάνει ως μη συμβαλλόμενους

67. Βλ. ΕφΑθ 3976/1992 (αδημ)· ΕφΑθ 6060/1992 (αδημ)· ΕφΑθ 6255/1992 (αδημ)· ΕφΑθ 6093/1994, ΕΕμπΔ 1996, 392 επ· ΕφΑθ 7602/2004, ΔΕΕ 2005, 178 επ.

68. Βλ. ενδεικτικά ΕφΑθ 7713/1992, Δ 1993, 515 επ.

69. Βλ. ενδεικτικά ΕφΑθ 8273/1995 (αδημ)· ΕφΠατρ 53/1997, ΕπισκεΔ 1997, 882 επ με Παρατ. Παμπούκη, Έλεγχος από το Εφετείο της συμφωνίας πιστωτών κι επιχείρησης, 884 επ, αλλά και ΟΛΣΤΕ 1094/1987, ΝοΒ 1987, 973 επ.

70. ΕφΑθ 2436/1992, ΕΕμπΔ 1992, 652 επ· ΕφΑθ 6396/1997, ΔΕΕ 1999, 974 επ· ΕφΑθ 5846/1998, ΕλλΔνη 1999, 1372 επ με Παρατ. Δούβλη, Έλεγχος νομιμότητας στην περίπτωση των άρ. 44-45 Ν. 1892/1990, 1379 επ· ΕφΑθ 5847/1998, ΕλλΔνη 1376 επ με Παρατ. Δούβλη, Έλεγχος νομιμότητας στην περίπτωση των άρ. 44-45 Ν. 1892/1990, 1379 επ· ΕφΠατρ 204/1998, ΕπισκεΔ 1998, 747 επ· ΕφΔωδ 209/1999, ΕπισκεΔ 2000, 462 επ· ΕφΑθ 6705/2002, ΔΕΕ 2003, 307 επ· ΕφΑθ 7602/2004, ΔΕΕ 2005, 178 επ· ΕφΘεσ 2636/2004, ΕπισκεΔ 2004, 102 επ· ΕφΑθ 1933/2007, ΔΕΕ 2009, 66 επ με Σημ. Χριστοπούλου, Συμφωνία άρ. 44 Ν. 1892/1990 και διαδικασία συνδιαλλαγής (άρ. 99 ΠτΚ), 68 επ· ΕφΑθ 4167/2007, ΔΕΕ 2007, 1195 επ· ΕφΑθ 7575/2007, ΔΕΕ 2008, 597 επ· ΕφΔωδ 117/2007, ΒΝΔ ΝΟΜΟΣ· ΕφΛαρ 224/2007, Δικογραφία 2007, 285 επ. Βλ. και άποψη Παμπούκη, Η ουσιαστική νομιμότητα στην συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης. Παρατ. σε ΕφΔωδ 209/1999, ΕπισκεΔ 2000, 471 επ, κατά τον οποίο το Εφετείο πρέπει αυτεπάγγελα να εφαρμόζει την αρχή της καλής πίστης.

71. Στο σημείο αυτό ομοιάζει με τον πτωχευτικό συμβιβασμό, από τον οποίο όμως διαφοροποιείται ως προς τη ratio θέσπισής τους και τον επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος για τον μεν πτωχευτικό συμβιβασμό είναι η σύμμετρη ικανοποίηση των πιστωτών, για τη δε συμφωνία

πιστωτές ακόμα και το Δημόσιο, τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης⁷², τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και κάθε πιστωτή, ο οποίος μολονότι μπορούσε να μετέχει σε αυτήν, δεν το έπραξε. Εξαιρούνται μόνο οι δανειστές που δεν πληρούν την έννοια του “πιστωτή” του άρ. 44 Ν. 1892/1990, λόγω του ότι οι απαιτήσεις τους δεν έχουν εγγραφεί στα βιβλία της επιχείρησης ή/και στον ισολογισμό της τελευταίας πριν από την συμφωνία εταιρικής χρήσης⁷³, στους οποίους συγκαταλέγονται οι πιστωτές με βραχυπρόθεσμες-τρέχουσες απαιτήσεις (ΔΕΗ, ΟΤΕ, προμηθευτές υλικών, εργαζόμενοι⁷⁴ κλπ).

Δεδομένου ότι σύμφωνα με το άρ. 44§1 εδ. γ’ Ν. 1892/1990, η απόφαση του Εφετείου δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, ο μοναδικός τρόπος αμφισβήτησης της επικύρωσής της από μη συμβληθέντα πιστωτή⁷⁵, είναι η τριτανακοπή των άρ. 583 και 773 ΚΠολΔ. Η άσκησή της δεν υπόκειται σε προθεσμία⁷⁶, παρά μόνο αν η απόφαση επιδοθεί στον πιστωτή, οπότε πρέπει να ασκηθεί εντός τριάντα ημερών από αυτήν. Για να ευδοκιμήσει αυτή, θα πρέπει ο μη συμβληθείς πιστωτής να ισχυρισθεί και αποδείξει ότι η συμφωνία δεν ήτο επικυρώσιμη είτε για γενικούς λόγους πχ γιατί δεν πληρούντο οι προϋποθέσεις του Ν., όπως επί μη νόμιμης πλειοψηφίας, είτε για λόγους που αφορούν τον ίδιο, όπως για το ότι η εν λόγω συμφωνία περιορίζει υπέρμετρα την απαίτησή του ή γιατί υπάρχει συμπαιγνία του οφειλέτη και της πλειοψηφίας των πιστωτών. Αν η τριτανακοπή γίνει δεκτή, η επικυρωτική απόφαση ακυρώνεται ή καθίσταται ανενεργή⁷⁷, έναντι όλων των πιστωτών⁷⁸.

του άρ. 44 η εξυγίανση της επιχείρησης, όπου διαφοροποιήσεις στην ικανοποίηση των πιστωτών είναι δυνατές. Βλ. ανωτ. υπό 1.1.1., σελ. 22.

72. Βλ. ειδικά *Καράκωστα*, Διοικητική εκτέλεση και ο οψιγενής περιορισμός των κοινωνικοασφαλιστικών χρεών των υπό εξυγίανση επιχειρήσεων, ΔΕΕ 1995, 955 επ.

73. Βλ. όμως για τις αμφισβητούμενες και επίδικες απαιτήσεις ανωτ. υπό σελ. 19. Κατ’ άλλη δε άποψη καταλαμβάνονται όλοι ανεξαιρέτως οι πιστωτές, εμφανιζόμενοι και μη στα βιβλία και τον τελευταίο πριν την συμφωνία ισολογισμό της επιχείρησης. Βλ. *Μάζη*, Εξυγίανση επιχείρησης με το άρ. 44 Ν. 1892/1990. Συνυπολογισμός στις απαιτήσεις, όπως περιορίστηκαν, καταβολών που έγιναν από το χρονικό σημείο που λήφθηκε ως βάση υπολογισμού του πριν από τον περιορισμό του ύψους τους, ΔΕΕ 1996, 681.

74. Βλ. ΕφΘεσ 506/1993, Αρμ 1993, 445 επ.

75. Ο μέτοχος ΑΕ στερείται εννόμου συμφέροντος να ασκήσει παρέμβαση κατά τριτανακοπής πιστωτή ΑΕ που ασκήθηκε κατά μη επικυρωτικής απόφασης του άρ. 44. Βλ. Τύχη παρέμβασης μετόχου ΑΕ σε δίκη τριτανακοπής δικαστικής απόφασης με την οποία δεν επικυρώθηκε η κατ’ άρθρο 44 Ν. 1892/1990 συμφωνία των πιστωτών, ΔΕΕ 2010, 1005 επ. Ο συμβληθείς πιστωτής δεν μπορεί βεβαίως να ασκήσει τριτανακοπή κατά της απόφασης, αλλά μπορεί να την προσβάλλει ως άκυρη-ακυρώσιμη (ΑΚ 138 επ) ή να αιτηθεί κατ’ άρ. 872 ΑΚ τη διάρρηξη του συμβιβασμού. Βλ. ad hoc 984/1999, ΔΕΕ 2000, 990 επ.

76. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το ότι η επικυρωτική απόφαση δεν υπόκειται σε δημοσιότητα, δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου, ώστε δικαίως υποστηρίζεται ότι θα έπρεπε αφενός να υφίσταται δημοσιότητα της απόφασης, ώστε να λαμβάνει γνώση της κάθε ενδιαφερόμενος και αφετέρου να προβλέπεται προθεσμία στην άσκηση της τριτανακοπής. Βλ. *Περάκη* (1993), 82.

77. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 82.

78. Βλ. ΑΠ 51/1996, Δ 1996, 308 επ. *Περάκη* (1993), 82. *Σαμαρτζή*, Περί του άρ. 44 του αναπτυξιακού Ν. 1892/1990, ΑρχΝ 1994, 116. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 82.

Ως προς τα αποτελέσματα της επικύρωσης της συμφωνίας του άρ. 44 για τις ασφάλειες και εγγυήσεις των απαιτήσεων⁷⁹, το άρ. 44§2 Ν. 1892/1990, προβλέπει ότι αυτές διατηρούνται “υπέρ της νέας απαίτησης, όπως αυτή διαμορφώθηκε με τους όρους της συμφωνίας της παρ. 1 του άρ. 44, εφόσον ο ασφαλιζόμενος πιστωτής δεν συμφώνησε διαφορετικά”. Καθό τρόπο οι εμπραγμάτως ασφαλισμένοι ή προνομιούχοι πιστωτές δεσμεύονται από την συμφωνία ακριβώς όπως οι εγχειρόγραφοι⁸⁰, εφόσον βέβαια η υπέρ αυτών δοθείσα ασφάλεια ή εγγύηση, υφίστατο κατά τον ισολογισμό της τελευταίας πριν από την συμφωνία εταιρικής χρήσης και στην συμφωνία δεν περιέρχεται ρήτρα περί διατήρησης των ασφαλειών ή/και των εγγυήσεων στο ύψος της αρχικής απαίτησης.

Μνεία κατάρτισης της συμφωνίας πρέπει να γίνεται επιμελεία της επιχείρησης στα βιβλία υποθηκών του Υποθηκοφυλακείου, ώστε οι υπέρ πιστωτών της επιχείρησης εγγεγραμμένες υποθήκες να καταλαμβάνουν πλέον την απαίτηση, όπως αυτή ρυθμίστηκε ή περιορίστηκε δυνάμει της επικυρωθείσας συμφωνίας⁸¹. Κατά την κρατούσα άποψη, στους εμπραγμάτως ασφαλισμένους πιστωτές πρέπει να συνυπολογίζονται και οι προσημειούχοι πιστωτές⁸².

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τους κατέχοντες προσωπική ασφάλεια, προβλέποντας το άρ. 44§2 τη δέσμευσή τους από την συμφωνία, διαφοροποιείται για ακόμα μία φορά από τα προβλεπόμενα στην περίπτωση πτωχευτικού συμβιβασμού, όπου, σύμφωνα με το άρ. 634 ΕμπΝ, ο εκάστοτε πιστωτής μπορεί να στραφεί κατά του εγγυητή αιτούμενος την ικανοποίηση του συνόλου της αρχικής του απαίτησης. Στην περίπτωση της συμφωνίας του άρ. 44 αντίθετα, ο εγγυητής απαλλάσσεται για το υπόλοιπο της αρχικής απαίτησης, όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά την συμφωνία⁸³. Έτσι σε περίπτωση ικανοποίησης πιστωτή από τον πρωτοφειλέτη κατά την συμφωνία, ο εγγυητής απαλλάσσεται και ο πιστωτής δεν μπορεί να στραφεί ως προς το υπόλοιπο κατ’ αυτού, αφού κι ο εγγυητής καταλαμβάνεται από την συμφωνία ακριβώς όπως ο πρωτοφειλέτης, ενώ ο εγγυητής μπορεί πάντα να προτείνει κατά του εκάστοτε πιστωτή το περιεχόμενο της συμφωνίας, κατά το οποίο η απαίτησή του κατά του πρωτοφειλέτη ρυθμίστηκε ή περιορίστηκε⁸⁴. Στην περίπτωση πώλησης υπό τον όρο παρακράτησης

79. Βλ. ειδικά για την εγγυητική επιστολή, Παπανικολάου, Τύχη της εγγυητικής επιστολής σε περίπτωση πτωχεύσεως του οφειλέτη, θέσεως αυτού υπό ειδική εκκαθάριση και συμφωνίας του άρ. 44 του Ν. 1892/1990, ΔΕΕ 2005, 1024 επ.

80. Σε αντίθεση με τον πτωχευτικό συμβιβασμό, ο οποίος δεν δεσμεύει τους εμπραγμάτως ασφαλισμένους πιστωτές (άρ. 601, 610, 614 ΕμπΝ).

81. Βλ. Σαμαρτζή, ΑρχΝ 1994, 119.

82. Βλ. ανωτ. υπό σελ. 19.

83. Βλ. ενδεικτικά Κοτσίρη, Υπαγωγή του πρωτοφειλέτη στη διαδικασία εξυγίανσης και συνέπειες ως προς τους εγγυητές, ΕΕΝ 1987, 725 επ.

84. Επί συνοφειλής αντίθετα, βλ. ΑΠ 907/2008, ΔΕΕ 2008, 1382 επ. ΕφΠειρ 554/2009, ΔΕΕ 2010, 186 επ.

της κυριότητας, μετά την υπαγωγή της αγοράστριας στην συμφωνία του άρ. 44, η παρακράτηση υπέρ της πωλήτριας παραμένει μέχρι την ολοσχερή εξόφληση της απαίτησής της, όπως όμως αυτή έχει πλέον διαμορφωθεί δυνάμει της συμφωνίας⁸⁵.

Όσον αφορά ειδικότερα τους εγγυητές υπέρ του Δημοσίου για την εξασφάλιση από δασμούς και φόρους κατά εταιριών, που υπήχθησαν στο καθεστώς των άρ. 44 και 45 Ν. 1892/1990, το άρ. 27§1 Ν. 2545/1997⁸⁶ προβλέπει την απαλλαγή τους, εφόσον α. εγγυήθηκαν προσωπικά μέλη του ΔΣ των εν λόγω εταιριών, τα οποία έχουν εκλεγεί ή διοριστεί με πρόταση Τράπεζας του Δημοσίου ή θυγατρική της επιχείρηση και β. η ως άνω Τράπεζα ή θυγατρική της επιχείρηση αποτελεί τον κύριο δανειοδότη της πρωτοφειλέτιδας επιχείρησης.

Όπως έχει ήδη λεχθεί από διαφορετικό σημείο, η συμφωνία του άρ. 44, μπορεί να συναφθεί τόσο όταν η επιχείρηση βρίσκεται σε κατάσταση πτώχευσης⁸⁷ όσο και όταν τελεί υπό το στάδιο εκκαθάρισης είτε πρόκειται για την κοινή εκκαθάριση του εταιρικού δικαίου είτε για την ειδική εκκαθάριση των άρ. 46 και 46α Ν. 1892/1990⁸⁸.

Μετά λοιπόν την επικύρωση της συμφωνίας, η πτώχευση ανακαλείται αυτοδίκαια κατ' αναλογική εφαρμογή του άρ. 45§7 Ν. 1892/1990. Σύμφωνα με το τελευταίο άρ., αν η συμφωνία είχε καταρτιστεί με την μεσολάβηση επιτρόπου, η πτωχευτική διαδικασία είχε ήδη ανασταλεί⁸⁹. Οι πιστωτές της επιχείρησης θα ικανοποιηθούν κατά τους όρους της συμφωνίας, ώστε δεν υφίσταται πλέον λόγος ύπαρξης της πτωχευτικής διαδικασίας. Η πτώχευση, επομένως, περατώνεται όπως στον πτωχευτικό συμβιβασμό, χωρίς να ακολουθήσει η πτωχευτική αποκατάσταση, ήτοι παύει οριστικά το λειτούργημα του συνδίκου, διαλύεται η ομάδα των πιστωτών και περατώνεται η πτωχευτική απαλλοτρίωση. Τα αποτελέσματα αυτά επέρχονται αναδρομικά, ενώ παραμένουν ισχυρές οι έναντι τρίτων πράξεις του συνδίκου με αναλογική εφαρμογή του άρ. 13§5 Α.Ν. 635/1935⁹⁰. Η λύση όμως της εταιρείας ως συνέπεια της πτώχευσης θα πρέπει να διατηρείται με δυνατότητα αναβίωσης κατ' άρ. 47α§4 Ν. 2190/1920 περί ΑΕ⁹¹. Η πτώχευση πάντως μπορεί σε κάθε περίπτωση ν'

85. Βλ. αναλυτικά *Αυγητίδη*, Παρακράτηση κυριότητας και συμφωνία εξυγίανσης, ΔΕΕ 2008, 408 επ.

86. Βιομηχανικές και επιχειρηματικές περιοχές και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ/Α/254/15.12.1997.

87. Εφόσον βέβαια δεν έχει ολοκληρωθεί η διανομή ή δεν εκποιήθηκαν περιουσιακά στοιχεία που συντελούν στην παραγωγική λειτουργία της επιχείρησης.

88. Βλ. *Μπρατσιώτη*, Η θέσπιση της ειδικής εκκαθάρισης του άρ. 46α του Ν. 1892/1990, οι καινοτομίες της, το πεδίο εφαρμογής της και η σχέση και προτεραιότητα εφαρμογής των άρ. 44, 46 και 46α του Ν. 1892/1990, ΔΕΕ 1995, 722.

89. Βλ. ΠΠρΞανθ 31/1996, ΕΕμπΔ 1997, 96 επ.

90. Βλ. *Περάκη* (1993), 87.

91. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 90.

ανακληθεί δυνάμει του άρ. 758§1 ΚΠολΔ και μετά την επικύρωση της συμφωνίας του άρ. 44 Ν. 1892/1990⁹².

Όσον αφορά επιχείρηση που τελεί σε εκκαθάριση, ο Ν. δεν προσδιορίζει τις συνέπειες υπαγωγής της στην συμφωνία του άρ. 44 για την εκκαθάριση, όπως για την πτώχευση. Έτσι, γίνεται δεκτό ότι η επικύρωση της συμφωνίας του άρ. 44 δεν αποτελεί λόγο αυτοδίκαιης κατάργησης της εκκρεμούσας εταιρικής ή ειδικής εκκαθάρισης. Μπορεί ωστόσο να αποτελέσει λόγο ανάκλησης της απόφασης του Δικαστηρίου που έθεσε την επιχείρηση σε ειδική εκκαθάριση ή λόγο ανάκλησης της απόφασης του ΓΣ ή του αρμόδιου εταιρικού οργάνου που αποφάσισε την λύση και εκκαθάριση της εταιρείας⁹³.

Προκειμένου, τέλος, ο Ν. να δημιουργήσει ένα “θελκτικό περιβάλλον” γύρω από την κατάρτιση της συμφωνίας του άρ. 44, λόγω του αναπτυξιακού σκοπού που αυτή επιτελεί, προβλέπει στην παρ. 3 του εν λόγω άρ. ότι οι σχετικές συμφωνίες “απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλος και οποιαδήποτε άλλη επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων”. Ομοίως απαλλάσσεται κάθε πράξη που γίνεται για την ολοκλήρωση ή την εκτέλεση των συμφωνιών αυτών, όπως “τα δικαιολογητικά τους έγγραφα, οι εγγραφές στα τηρούμενα από τους πιστωτές και την επιχείρηση βιβλία, η εγγραφή, απόσβεση και εξάλειψη υποθηκών και λοιπών εμπραγμάτων βαρών και η σύσταση, περιορισμός ή απόσβεση συμβάσεων εγγυήσεων ή άλλων παρεπόμενων δικαιωμάτων”.

1.3. Έννομες συνέπειες αποτυχίας της συμφωνίας του άρθρου 44 Ν. 1892/1990

Αν η συμφωνία του άρ. 44 εντέλει δεν επιτευχθεί ολικά ή μερικά εντός έξι μηνών ή κατά παράταση εννέα από την επικύρωσή της ή οι όροι της μεταγενέστερα δεν εκπληρωθούν από τα συμβαλλόμενα σε αυτή μέρη, η επιχείρηση υπάγεται υποχρεωτικά στην εκκαθάριση του άρ. 46 Ν. 1892/1990, δυνάμει του άρ. 45§9, το οποίο εν προκειμένω εφαρμόζεται αναλογικά⁹⁴. Ο σκοπός του άρ. αυτού είναι διττός και έγκειται αφενός στην επίτευξη της συμφωνίας με επίτροπο εντός εννέα κατ’ απώτατο όριο μηνών από την επικύρωσή της και χωρίς επίτροπο, εντός ευλόγου χρόνου και αφετέρου στην εντός της στην συμφωνία προβλεπόμενης προθεσμίας εκπλήρωση των όρων της. Αν ο σκοπός αυτός δεν επιτευχθεί, θεμελιώνεται αυτοτελής

92. Βλ. ΠΠρΞανθ 31/1996, ΕΕμπΔ 1997, 96 επ.

93. Βλ. ΕφΑθ 10498/1991 (αδηνμ) Περράκη (1993), 89 Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου (2006³), 92.

94. Δεδομένου ότι απουσιάζει σχετική ρύθμιση στο άρ. 44.

λόγος υπαγωγής της επιχείρησης στην εκκαθάριση του άρ. 46 Ν. 1892/1990. Την υπαγωγή αυτή μπορεί να αιτηθεί οποιοσδήποτε πιστωτής, ως προς τον οποίο δεν εκπληρώθηκαν οι όροι της συμφωνίας, ανεξάρτητα από το ύψος της απαίτησής του και απ' το εάν έχουν ικανοποιηθεί οι λοιποί πιστωτές. Η αίτηση εκδικάζεται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας και αν διαπιστωθεί η μη εκπλήρωση των όρων της συμφωνίας, η απόφαση επικύρωσης του Εφετείου ανακαλείται και διατάσσεται η υπαγωγή της επιχείρησης στην εκκαθάριση του άρ. 46. Όπως γίνεται δεκτό δεν ενδιαφέρει η συνδρομή των προϋποθέσεων του άρ. 46, αν και πρέπει οπωσδήποτε να συντρέχει το ύψος παύσης των πληρωμών⁹⁵.

Αν τώρα για οποιοδήποτε λόγο δε διαταχθεί η εκκαθάριση του άρ. 46, παρά το ότι αθέτηση της συμφωνίας του άρ. 44 υφίσταται, όπως εάν δεν υποβληθεί σχετική αίτηση από τους πιστωτές, οι τελευταίοι δύνανται, αφού ζητήσουν την ανάκληση της επικυρωτικής απόφασης του Εφετείου κατ' άρ. 758§1 ΚΠολΔ⁹⁶, είτε να εγείρουν ατομικά διωκτικά μέτρα εις βάρος της επιχείρησης για την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους είτε να αιτηθούν την κήρυξή της σε πτώχευση, εφόσον βέβαια συντρέχει παύση πληρωμών, είτε να συνάψουν νέα συμφωνία του άρ. 44 κατά μεταρρύθμιση της προηγούμενης απόφασης.

2. Κατάρτιση της συμφωνίας του άρθρου 44 Ν. 1892/1990 από επίτροπο (άρθρο 45 Ν. 1892/1990)

Η κατάρτιση της συμφωνίας, όπως αυτή περιγράφηκε παραπάνω υπό 1.1., είναι μία διαδικασία που μπορεί να λάβει χώρα τόσο απευθείας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών απόντος κάποιου οργανωτικού πλαισίου ή εντός ενός τέτοιου

95. Βλ. ΕφΘεσ 176/1991, Αρμ 1992, 813 επ' ΕφΠειρ 1302/1996, ΔΕΕ 1996, 1087 επ' *Περάκη* (1993), 91 *Λιακόπουλο* (1994), 54 *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 93. Βλ. όμως και αντίθετη άποψη σε ΕφΑθ 9308/1998 (αδημ)· ΕφΘεσ 817/2000, Αρμ 2002, 404 *Μάζη*, Μη εκπλήρωση όρων συμφωνίας άρ. 44 και συνέπειες, ΔΕΕ 1998, 1047, σύμφωνα με τον οποίο οι προϋποθέσεις του άρ. 46 πρέπει να συντρέχουν.

96. Βλ. ΕφΑθ 10382/1997, ΔΕΕ 1998, 175 με αντίθετες παρατ. *Περάκη* ΕφΠειρ 1162/1997, ΕΕμπΔ 1998, 376 επ' ΕφΠειρ 1112/2005, ΔΕΕ 2006, 182 επ' *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 93 επ, ιδίως σημ. 61. Βλ. όμως και ΕφΠειρ 48/1999, ΔΔΕΤΕ 1999, 115 επ' ΕφΠειρ 197/2002, ΔΕΕ 2002, 497 επ με Σημ. *Περάκη*, Δυνατότητα νέας συμφωνίας του άρ. 44 Ν. 1892/1990, μετά την επικύρωση της πρώτης, 501 επ' *Περάκη*, Θέματα θεωρίας & πράξης του εμπορικού δικαίου, 2004, 702 επ, σύμφωνα με τα οποία το Εφετείο παραδεκτά εξετάζει νέα μεταγενέστερη συμφωνία που τροποποιεί την αρχική, χωρίς να είναι αναγκαία η ανάκληση της επικυρωτικής απόφασης της αρχικής συμφωνίας. Ομοίως Μπέης Κ./Μπέης Ε./Μπαλογιάννη, Παραδεκτό και βασιμότητα αίτησης για τη δικαστική επικύρωση νεότερης συμφωνίας για την ρύθμιση των χρεών προβληματικής επιχείρησης, Δ 2002, 183 επ, εφόσον οι πιστωτές εμμένουν στην αρχική συμφωνία, η οποία εξακολουθεί να είναι υλοποιήσιμη. Βλ. ακόμα άποψη *Γεωργακόπουλου* (1997²), 264, κατά τον οποίο παραδεκτά χωρεί νέα συμφωνία μόνο για μεταγενέστερα της σύναψης της αρχικής χρέη.

πλασίου με την υποβοήθηση ενός τρίτου μέρους, του επιτρόπου. Ο επίτροπος ως “όργανο” της διαδικασίας του άρ. 44 εισήχθη με το άρ. 43 του Ν. 1947/1991⁹⁷, το οποίο τροποποίησε το άρ. 45 Ν. 1892/1990. Ο επίτροπος διορίζεται δικαστικά και εξυπηρετεί την ταχεία κατάρτιση της εξυγιαντικής συμφωνίας από τα μέρη, υποβοηθά δηλ. και διευκολύνει τις μεταξύ τους διαπραγματεύσεις και δεν μεταβάλλει τις προϋποθέσεις σύναψης του άρ. 44, ούτε αλλοιώνει το νομικό χαρακτήρα ή το περιεχόμενο της συμφωνίας. Το έργο του λοιπόν εξαντλείται στην παροχή βοήθειας για την κατάρτιση της συμφωνίας του άρ. 44 και ο ίδιος δεν μετέχει στην υποβολή της προς επικύρωση στο Εφετείο, από την οποία εξάλλου το έργο του παύει (άρ. 45§6 Ν. 1892/1990).

Ο ρόλος του ειδικότερα περιγράφεται στο άρ. 45§4 Ν. 1892/1990, σύμφωνα με το οποίο “αποστολή του επιτρόπου είναι η προσπάθεια επίτευξης της συμφωνίας του άρ. 44”⁹⁸. Ως τρίτος αντικειμενικός παρατηρητής οφείλει να εκτιμήσει την κατάσταση της επιχείρησης και να προσπαθήσει μέσω των προτάσεων του να εξυπηρετήσει ικανοποιητικά τα συμφέροντα και των δύο πλευρών, δηλ. αφενός την εξυγίανση της επιχείρησης κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο και αφετέρου την αποτελεσματικότερη ικανοποίηση των απαιτήσεων των πιστωτών της επιχείρησης.

Ο επίτροπος δεν είναι εταιρικό όργανο, αν και καλείται να συνυπάρξει με τα εταιρικά όργανα της επιχείρησης, αλλά δημόσιος λειτουργός⁹⁹, όπως ο σύνδικος της πτώχευσης, ο αναγκαστικός διαχειριστής¹⁰⁰ ή ο εκκαθαριστής κληρονομίας. Σε αντίθεση όμως με αυτούς έχει περιορισμένες εξουσίες, αφού δε δύναται να διοικεί την περιουσία της επιχείρησης, να αντιπροσωπεύει ή υποκαθιστά τους πιστωτές ούτε έχει διαχειριστικές εξουσίες.

Διορίζεται από το Εφετείο της έδρας της επιχείρησης, κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας (άρ. 739 επ ΚΠολΔ) αιτήσει ενός εκ των αναφερομένων στο άρ. 44§1 γ’ Ν. 1892/1990 προσώπων, ήτοι της επιχείρησης¹⁰¹ ή ενός τουλάχιστον εκ των συμβαλλομένων πιστωτών ή του Δημοσίου, των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, υπό την ιδιότητά τους ως δανειστές της

97. Απλούστευση φορολογικών διαδικασιών και άλλες ρυθμίσεις, ΦΕΚ/Α/70/14.5.1991.

98. Επομένως, όπως αναφέρει ο Μάξης, Συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης (άρ. 44 Ν. 1892/1990). Καταχρηστική εναντίωση ενυπόθηκου πιστωτή. Προηγούμενη υπαγωγή της επιχείρησης σε επίτροπο (άρ. 45 Ν. 1892/1990), ΕπισκΕΔ 2007, 83 επ, δεν απαιτείται η προσφυγή στην επιτροπεία όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρ. 44, δηλ. συγκεντρώνεται η απαιτούμενη σε αυτό πλειοψηφία των συμβαλλόμενων πιστωτών και υφίσταται η συναίνεση της πλειοψηφίας των εταίρων ή μετόχων.

99. Βλ. ΕφΑθ 8083/2002, ΔΕΕ 2002, 1258 επ’ ΕφΘεσ 217/2005, ΔΕΕ 2005, 445 επ’ ΕφΘεσ 3099/2005, ΔΕΕ 2006, 1154 επ’ ΕφΘρακ 558/2004, ΔΕΕ 2005, 597 επ’ Περράκη (1993), 102.

100. Έτσι ο Λιακόπουλος (1994), 53.

101. Βλ. ΕφΘρακ 558/2004, ΔΕΕ 2005, 597 επ’ ΕφΠειρ 159/2004, ΔΕΕ 2004, 778 επ με Σημ. Φλάμπουρα, Ο Ν. 1892/1990 και το διεθνές πτωχευτικό δίκαιο, 914 επ’ ΕφΑθ 883/2002, ΔΕΕ 2002, 1258 επ’ ΕφΘεσ 217/2005, ΔΕΕ 2005, 445 επ’ ΕφΘεσ 3099/2005, ΔΕΕ 2006, 1154 επ’ Μακρίδου/Διαμαντόπουλο, Αίτηση ειδικής εκκαθάρισης του άρ. 45 Ν. 1892/1990. Προϋποθέσεις παραδεκτού και νόμου βασίμου. Μεταβατικό δίκαιο (άρ. 182§2 Ν. 3588/2007), 1086.

επιχείρησης (άρ. 45§1 Ν. 1892/1990). Η απόφαση του Εφετείου πρέπει να εκδοθεί εντός δέκα ημερών από την συζήτηση της αίτησης και δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα (άρ. 45§1 Ν. 1892/1990). Με την έκδοση της απόφασης αυτής και την τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας κάθε εταιρικού τύπου (άρ. 45§2 Ν. 1892/1990)¹⁰² άρχεται το έργο του επιτρόπου (άρ. 45§6 Ν. 1892/1990), χωρίς να απαιτείται από το Ν. κοινοποίηση στην επιχείρηση που τίθεται υπό επιτροπεία ή στους συμβαλλόμενους πιστωτές, αν και αυτό κρίνεται κατά μία άποψη σκόπιμο ώστε να λάβουν γνώση τα ενδιαφερόμενα μέρη¹⁰³.

Προκειμένου τώρα το Εφετείο να εκδώσει απόφαση με την οποία θέτει την επιχείρηση υπό επιτροπεία (τυπική προϋπόθεση), εξετάζει την συνδρομή τριών ουσιαστικών προϋποθέσεων (άρ. 45§1,§10 Ν. 1892/1990), ήτοι: α. η επιχείρηση να συγκαταλέγεται σε μία από τις περιπτώσεις του άρ. 5§1 εδ. α' έως δ' Ν. 1386/1983¹⁰⁴, β. αν η αίτηση του διορισμού πραγματοποιηθεί από πιστωτή/ές, αυτός/οί πρέπει να αντιπροσωπεύει/εύουν το 51% του συνόλου των πιστώσεων¹⁰⁵ και γ. να υφίσταται προοπτική διατήρησης της παραγωγικής διαδικασίας της επιχείρησης¹⁰⁶.

Εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές το Δικαστήριο υποχρεούται να διορίσει ως επίτροπο τον υποδεικνυόμενο από τον/τους αιτούντα/ες πιστωτή/ές (άρ. 45§1 Ν. 1892/1990), χωρίς να έχει δυνατότητα ελέγχου της καταλληλότητάς του¹⁰⁷. Αν ωστόσο η αίτηση δεν υποβάλλεται από τον/ους κατέχοντα/ες την πλειοψηφία των πιστώσεων πιστωτή/ές ή υποβάλλεται, χωρίς όμως σχετική πρόταση, η επιλογή του προσώπου του επιτρόπου εναπόκειται στην ελεύθερη κρίση του Δικαστηρίου. Υποστηρίζεται ότι επίτροπος μπορεί να διορισθεί και νομικό πρόσωπο ή δανειστής της επιχείρησης ή ενός εκ των αιτούντων “μεγαλοπιστωτών”. Καθό τρόπο όμως θα μπορούσε να λεχθεί ότι διακυβεύεται η αμεροληψία και αντικειμενικότητα του επιτρόπου και η σχετική αίτηση κινδυνεύει να απορριφθεί ως καταχρηστική κατ' άρ.

102. Πχ άρ. 7α Ν. 2190/1920 για τις ΑΕ και άρ. 8 Ν. 3190/1955 για τις ΕΠΕ.

103. Βλ. *Περάκη* (1993), 99.

104. Ως προς αυτήν την προϋπόθεση, βλ. ανωτ. υπό σελ. 18, άρ. 2, με εξαίρεση επιχειρήσεις που έχουν ήδη υπαχθεί στο Ν. 1386/1983, διότι αυτές έχουν ήδη τεθεί σε κάποιο οργανωτικό πλαίσιο, όπως υπό τη διοίκηση του ΟΑΕ. Βλ. *Περάκη* (1993), 95.

105. Για την ερμηνεία του όρου “πιστωτής”, βλ. ανωτ. υπό σελ. 18-19, άρ. 3. Έτσι συμβεβλημένοι θεωρούνται οι εν λόγω πιστωτές, εφόσον οι απαιτήσεις τους εμφανίζονται στα τηρούμενα από την επιχείρηση βιβλία και τον ισολογισμό της τελευταίας πριν από την συμφωνία εταιρικής χρήσης. Βλ. ενδεικτικά ΕφΑθ 316/1996, ΔΕΕ 1997, 176 επ. με Σημ. *Περάκη*, Ποιος μπορεί να ζητήσει την υπαγωγή υπερχρεωμένης επιχείρησης υπό επίτροπο κατά το άρ. 45 Ν. 1892/1990, 177. Βλ. όμως και ΕφΠειρ 517/1998, ΕΕμπΔ 1998, 834 επ. ΕφΑθ 8083/2002, ΔΕΕ 2002, 1958 επ, όπου υποστηρίζεται ότι το διορισμό επιτρόπου μπορεί, πέραν των πιστωτών του άρ. 44§1 γ' Ν. 1892/1990, να ζητήσει και η ίδια η επιχείρηση. Επομένως, καταλήγουμε ερμηνευτικά, ότι η προϋπόθεση αυτή πρέπει να συντρέχει μόνο όταν η αίτηση υποβάλλεται από πιστωτή/ές. Έτσι *Βαφειάδου/Γιαννοπούλου* (1997), 487.

106. Ως προς την προϋπόθεση αυτή, βλ. ανωτ. υπό σελ. 21, άρ. 6.

107. Όπως επί αναγκαστικής διαχείρισης. Βλ. άρ. 1037§1 εδ. β' ΚΠολΔ.

281 ΑΚ¹⁰⁸. Πέραν δε των ως άνω προϋποθέσεων, έχει κριθεί ότι το Δικαστήριο οφείλει να πιθανολογήσει και το εφικτό της συμφωνίας του άρ. 44, προκειμένου να αποτραπεί η καταχρηστική προσφυγή στην επιτροπεία ως “μηχανισμού” αποτρεπτικού της αναγκαστικής εκτέλεσης¹⁰⁹.

Περιεχόμενο της απόφασης του Εφετείου πέραν του διορισμού του επιτρόπου, μπορεί να είναι η πρόβλεψη “μέτρων διασφάλισης του ενεργητικού¹¹⁰ ή συγκεκριμένων ενεργειών του επιτρόπου¹¹¹” (άρ. 45§3 Ν. 1892/1990).

Ο επίτροπος οφείλει κατ’ αρχήν να ασκεί τα καθήκοντά του αυτοπροσώπως, αν και δεν αποκλείεται η πρόσληψη από μέρους του βοηθών εκπλήρωσης¹¹². Προκειμένου δε να εκτελέσει όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα το έργο του αφενός έχει “πλήρη πρόσβαση στα βιβλία, τους λογαριασμούς και την αλληλογραφία της επιχείρησης” και αφετέρου “δεν ισχύει απέναντί του το τραπεζικό, φορολογικό ή άλλο επαγγελματικό απόρρητο ή το απόρρητο των ελεγκτών της εταιρείας”, αν και υποχρεούται σε εχεμύθεια έναντι όλων¹¹³ για όσα περιήλθαν σε γνώση του κατά την άσκηση των καθηκόντων του (άρ. 45§5 Ν. 1892/1990).

Ο επίτροπος υποχρεούται να ολοκληρώσει το έργο του εντός έξι μηνών από τη δημοσίευσή της απόφασης που τον διορίζει ή αν γίνει δεκτή σχετική του αίτηση από το Εφετείο, εφόσον πιθανολογείται η κατάρτιση της συμφωνίας του άρ. 44 εντός της κατά παράταση προθεσμίας των τριών μηνών, εντός εννέα μηνών, που αποτελεί και το απώτατο χρονικό διάστημα πέρατος του έργου του (άρ. 45§4 Ν. 1892/1990)¹¹⁴. Αν παραιτηθεί ή πιθανολογείται από δηλώσεις της επιχείρησης ή/και των πιστωτών ότι αμελεί την εκπλήρωση των καθηκόντων του, το Εφετείο, από το οποίο εξάλλου ελέγχεται, μπορεί να τον αντικαταστήσει, οπότε εφόσον απαιτηθεί, στο νέο επίτροπο δύναται να χορηγηθεί πρόσθετη τρίμηνη προθεσμία, εφόσον όμως με αυτήν δεν θα υπερβεί από το διορισμό του αρχικού επιτρόπου τους εννέα συνολικά μήνες (άρ. 45§4 Ν. 1892/1990). Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ευθύνεται μόνο για δόλο και βαριά αμέλεια και για τις υπηρεσίες του δικαιούται αμοιβής¹¹⁵, η οποία επιμερίζεται

108. Έτσι ΕφΘρακ 558/2004, ΔΕΕ 2005, 597 επ’ *Περάκης* (1993), 98

109. Βλ. ΕφΝαυπλ 584/1997, ΔΕΕ 1997, 1179 επ’ ΕφΠειρ 517/1998, ΕΕμπΔ 1998, 834 επ’ ΕφΘεσ 217/2005, ΔΕΕ 2005, 445 επ.

110. Πχ σφράγιση που διατάσσει ο Ειρηνοδίκης. Βλ. *Περάκη* (1993), 99.

111. Ήτοι οι πράξεις που θα προσδιορίζουν τα ακριβή δικαιώματα και υποχρεώσεις του επιτρόπου. Βλ. *Περάκη* (1993), 99· *Λιακόπουλο* (1994), 53.

112. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 105.

113. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 106.

114. Βλ. Εφαθ 7094/2003, ΕπισκεΔ 2004, 180 επ.

115. Η οποία προσδιορίζεται είτε κατά την απόφαση διορισμού του είτε μεταγενέστερα. Δικαιούται βέβαια και την απόδοση των δαπανών στις οποίες προέβη πχ για την πρόσληψη βοηθών εκπλήρωσης.

ανάμεσα στην επιχείρηση και τους πιστωτές¹¹⁶, ανεξάρτητα από το εάν επετεύχθη τελικά η συμφωνία ή όχι (άρ. 45§8 Ν. 1892/1990).

Ο διορισμός του περιορίζει τις εξουσίες των εταιρικών οργάνων της επιχείρησης κατά το ότι απαιτείται η συναίνεσή του α. αφενός επί της νομιμότητας ή σκοπιμότητας¹¹⁷ οποιασδήποτε διάθεσης περιουσιακών στοιχείων-κινητών¹¹⁸ ή ακινήτων-της επιχείρησης, η οποία άλλως καθίσταται σχετικά άκυρη υπέρ των πιστωτών (άρ. 175 εδ. β' ΑΚ) και β. αφετέρου για την λήψη απόφασης της ΓΣ που αφορά τροποποίηση του καταστατικού¹¹⁹.

Πέραν των περιορισμών των εταιρικών οργάνων, ο διορισμός του επιτρόπου, επιφέρει κατά το άρ. 45§6 Ν. 1892/1990 την προσωρινή αναστολή των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και της δυνατότητας λήψης ασφαλιστικών μέτρων κατά της επιχείρησης, καθώς και την αναστολή της τοκοφορίας των κάθε είδους απαιτήσεων. Πρόκειται, όπως έχουμε ήδη πει, για την μοναδική περίπτωση αναστολής διώξεων που επέρχεται πριν τη δημοσίευση της απόφασης του Εφετείου και αποσκοπεί στο να παρέχει στα μέρη ένα χρονικό διάστημα ήρεμης διαπραγμάτευσης ("Atempause")¹²⁰.

Η αναστολή των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης καταλαμβάνει την καθ' οιονδήποτε τρόπο επισπευδόμενη εκτέλεση σε βάρος της επιχείρησης (πχ ΚΠολΔ, ΚΕΔΕ)¹²¹, εφόσον βέβαια αποσκοπεί στην ατομική είσπραξη απαιτήσεων¹²² και δεν αφορά τρέχουσες απαιτήσεις¹²³. Γενικότερα πρέπει να αναφέρουμε ότι η αναστολή αφορά μόνο τους πιστωτές που έχουν δικαίωμα να συμβληθούν με την επιχείρηση για την κατάρτιση της συμφωνίας του άρ. 44, ήτοι αυτούς των οποίων οι απαιτήσεις εμφανίζονται στα βιβλία και τον ισολογισμό της τελευταίας εταιρικής χρήσης της επιχείρησης, ενώ δεν καταλαμβάνει τους πιστωτές που δημιουργήθηκαν μετά το διορισμό του επιτρόπου από δικές του ενέργειες κατά την άσκηση των καθηκόντων

116. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 108.

117. Βλ. ΕφΘρακ 558/2004, ΔΕΕ 2005, 597 επ' *Περάκη* (1993), 106.

118. Εδώ εμπίπτει ακόμα και η πληρωμή ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της επιχείρησης. Βλ. *Βαφειάδου/Γιαννοπούλου* (1997), 490.

119. Όσον αφορά την απόφαση αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου για την οποία δεν απαιτείται τροποποίηση του καταστατικού, δεν κρίνεται απαραίτητη η συναίνεση του επιτρόπου. Βλ. *Περάκη* (1993), 106 επ.

120. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 108.

121. Ακόμα δηλ. και αν επιχειρείται από ασφαλισμένο ή προνομιούχο πιστωτή. Αντιθέτως στην πτώχευση οι ατομικές διώξεις δεν αναστέλλονται ως προς τους εμπραγμάτως ασφαλισμένους πιστωτές (άρ. 534 ΕμπΝ). Βλ. *Γεωργιάδη*, Ζητήματα από την εφαρμογή του Ν. 1386/1983, ΝοΒ 1986, 3.

122. Και όχι στην συμμόρφωση της επιχείρησης με άλλες υποχρεώσεις μη περιουσιακού χαρακτήρα πχ παράλειψη πράξεων αθέμιτου ανταγωνισμού δυνάμει του άρ. 947 ΚΠολΔ. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 109.

123. Βλ. ΕφΘρακ 558/2004, ΔΕΕ 2005, 597 επ' *Περάκη* (1993), 106 *Λιακόπουλο* (1994), 53.

του¹²⁴. Από τη δε κρατούσα νομολογία γίνεται δεκτό ότι δεν καταλαμβάνει την άσκηση αγωγών-αναγνωριστικών, καταψηφιστικών ή διαπλαστικών-ούτε την άσκηση ενδίκων μέσων¹²⁵. Αναστέλλεται ακόμα αναγκαστική εκτέλεση που έχει ήδη αρχίσει στο πλαίσιο πιθανής εκκρεμούς πτώχευσης της επιχείρησης, η οποία αναστέλλεται ομοίως.

Όσον αφορά την αναστολή της τοκοφορίας¹²⁶, αναφέρεται, όπως και η αναστολή των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, στους δικαιούμενους να συμβληθούν με την επιχείρηση για την κατάρτιση της συμφωνίας του άρ. 44 πιστωτές και καταλαμβάνει κάθε είδους τόκους (δικαιοπρακτικούς, νόμιμους, υπερημερίας), εφόσον γεννήθηκαν πριν την υπαγωγή στην συμφωνία του άρ. 44, ακόμα και αν ασφαλίστηκαν με ενέχυρο ή υποθήκη¹²⁷.

Η αναστολή των ατομικών διώξεων και της τοκοφορίας των απαιτήσεων δεν επιφέρει τη βίαιη διακοπή της δίκης ούτε το πλασματικό ληξιπρόθεσμο των μη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων¹²⁸, ενώ η παραγραφή των απαιτήσεων δε διακόπτεται.

Η επιτροπεία λήγει είτε με την παρέλευση της προθεσμίας του άρ. 45§4 Ν. 1892/1990 (κατ' ανώτατο εννέα μήνες)¹²⁹ είτε με τη δημοσίευση της επικυρωτικής του άρ. 44 συμφωνίας απόφασης του Εφετείου (άρ. 45§7 Ν. 1892/1990). Το δε έργο του επιτρόπου, πέραν των ως άνω δύο περιπτώσεων, μπορεί να λήξει και με την παραίτησή του, την πιθανολόγηση της αμέλειάς του στην εκπλήρωση των καθηκόντων του, το θάνατο ή την θέση του σε δικαστική συμπαράσταση. Στις προαναφερόμενες περιπτώσεις την αντικατάσταση του επιτρόπου μπορούν να ζητήσουν τα νομιμοποιούμενα να αιτηθούν το διορισμό του πρόσωπα¹³⁰.

Με τη δημοσίευση λοιπόν της απόφασης του Εφετείου που επικυρώνει την συμφωνία του άρ. 44, παύει το έργο του επιτρόπου και αίρονται οι περιορισμοί των εταιρικών οργάνων¹³¹. Ακόμη αίρονται οι αναστολές του άρ. 45§6 Ν. 1892/1990 ως προς την άσκηση μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της επιχείρησης και την τοκοφορία των απαιτήσεων (άρ. 45§7 Ν.1892/1990), εκτός αν τέτοιου είδους

124. Εκτός αν είχε γίνει σχετική πρόβλεψη στην συμφωνία του άρ. 44 και εφόσον οι εν λόγω απαιτήσεις ήταν γεγεννημένες κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 111.

125. Βλ. ΟΛΑΠ 296/1992, ΕλλΔνη 1993, 1329 επ. ΟΛΑΠ 14/1994, ΝοΒ 1996, 34 επ. ΑΠ 1472/1992, ΕλλΔνη 1993, 359 επ. ΕφΑθ 11155/1995, ΕΕμπΔ 1996, 820 επ. Αντίθετα η κατ' άρ. 8§4 εδ. 9 Ν. 1386/1983 αναστολή κατελάμβανε και την άσκηση αγωγών.

126. Βλ. ενδεικτικά ΕφΠατρ 450/2004, ΕπισκεΔ 2004, 723 επ. Αυτή η αναστολή ομοιάζει με την παύση της τοκογονίας των απαιτήσεων των ανέγγυων πιστωτών στην πτώχευση, από την οποία όμως διαφοροποιείται κατά το ότι αντιτάσσεται έναντι παντός και όχι μόνο ως προς την ομάδα των πιστωτών. Βλ. *Γεωργιάδη*, ΝοΒ 1986, 5. Επίσης παρόμοια ρύθμιση ίσχυε και στο άρ. 8§4 Ν. 1386/1983. Βλ. *Αργυριάδη*, Τοκοφορία εργατικών απαιτήσεων στην ειδική εκκαθάριση προβληματικών επιχειρήσεων, ΝοΒ 1988, 738 επ.

127. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 112.

128. Βλ. *Περάκη* (1993), 112.

129. Βλ. ανωτ. υπό σελ. 31.

130. Βλ. ανωτ. υπό σελ. 29.

131. Βλ. ανωτ. υπό σελ. 32.

αναστολές εμπίπτουν στο περιεχόμενο της συμφωνίας του άρ. 44¹³². Επιπρόσθετα, η πτώχευση που είχε ανασταλεί προσωρινά λόγω της επιτροπείας, ανακαλείται αυτοδίκαια¹³³ (άρ. 45§7 Ν. 1892/1990) και διακόπτεται η παραγραφή των απαιτήσεων (ΑΚ 260).

Αν δε η προθεσμία του άρ. 45§4 Ν. 1892/1990 για την κατάρτιση της συμφωνίας παρέλθει άπρακτη χωρίς να επιτευχθεί η συμφωνία του άρ. 44 ή μεταγενέστερα δεν εκπληρωθούν οι όροι της, διατάσσεται η υπαγωγή της επιχείρησης στην εκκαθάριση του άρ. 46 Ν. 1892/1990 (άρ. 45§9 Ν. 1892/1990) αιτήσει ενός εκ των πιστωτών της επιχείρησης¹³⁴. Αρμόδιο Δικαστήριο είναι το Εφετείο που εκδικάζει κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας¹³⁵. Αν λοιπόν η επιχείρηση τελούσε σε πτώχευση, παύει η προσωρινή αναστολή αυτής που είχε επέλθει από το διορισμό του επιτρόπου και η πτώχευση συνεχίζεται από το σημείο που είχε σταματήσει, ενώ αν δεν υφίστατο πτώχευση, κάθε πιστωτής μπορεί να ξεκινήσει ή να συνεχίσει ατομικά μέτρα δίωξης σε βάρος της επιχείρησης, όπως επίσης και να ζητήσει την πτώχευσή της για όσο χρόνο αυτή δεν τίθεται σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης¹³⁶.

132. Αν και αμφισβητείται κατά πόσο η αναστολή των μέρων αναγκαστικής εκτέλεσης μπορεί να τεθεί ως όρος στην συμφωνία του άρ. 44 με το σκεπτικό ότι συνιστά προσωρινή άφεση χρέους. Η νομολογία ωστόσο τείνει να δέχεται τη ρύθμιση αυτή ως μέσο επίτευξης και απρόσκοπτης λειτουργίας και εκτέλεσης της εξυγιαντικής συμφωνίας. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 65 επ.

133. Βλ. ΠΠρΞανθ 31/1996, ΕΕμπΔ 1997, 96 επ.

134. Βλ. επί τούτου ΕφΠειρ 116/2005, ΕΕμπΔ 2005, 380 επ.

135. Βλ. ανωτ. υπό 3 ως προς την συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων του άρ. 46 Ν. 1892/1990.

136. Βλ. *Μάζη*, Προϋποθέσεις υπαγωγής επιχείρησης στις ρυθμίσεις των άρθρων 44 και 45 Ν. 1892/1990-μη δυνατότητα υπαγωγής στις ρυθμίσεις αυτές μιας φερέγγυας επιχείρησης-έννομες συνέπειες από τη μη επίτευξη στον οριζόμενο από το Νόμο χρόνο συμφωνίας ρύθμισης ή περιορισμού των χρεών επιχείρησης στην οποία διορίστηκε επίτροπος σύμφωνα με το άρθρο 45 Ν. 1892/1990, 481.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Ο ΝΕΟΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΖΕΥΞΗ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΞΥΓΙΑΝΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Με το νόμο 3588/2007¹³⁷ εισήχθη στο Ελληνικό δίκαιο ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας (εφεξής ΠτΚ) αντικατοπτρίζοντας στις διατάξεις του όλες τις σύγχρονες τάσεις τόσο του δικαίου της πτώχευσης και εξυγίανσης επιχειρήσεων όσο και του ευρύτερου εν γένει δικαίου αφερεγγυότητας όπως εξελίσσεται δυναμικά τα τελευταία ειδικά έτη που παγκοσμίως άνθρωποι και οικονομίες πλήττονται από την με καινοφανή δριμύτητα χρηματοοικονομική κρίση. Οι δυσκολίες χρηματοδότησης αλλά και ανάπτυξης των επιχειρήσεων εξαιτίας κυρίως της έλλειψης ρευστών διαθεσίμων και η συνακόλουθη αυτών στασιμότητα των εμπορικών συναλλαγών επέτεινε την προβληματική αντιμετώπισης του φαινομένου της πτώχευσης που την τελευταία ιδίως τετραετία λαμβάνει παγκοσμίως χαρακτήρα και διαστάσεις μάλιστα και επέβαλλε την αναθεώρηση των μοντέλων εξυγίανσης ώστε να αποκτήσουν πλέον ένα μακροπρόθεσμο στόχο: να υποστηρίξουν την διατήρηση και την επιβίωση των επιχειρήσεων ποντάροντας στα μακροοικονομικά οφέλη που θα αποκομίσουν οι οικονομίες που θα τα εφαρμόσουν.

Η Ελλάδα ακολουθώντας τις νέες αυτές τάσεις εναρμονιζόμενη ταυτόχρονα με τα προϊόντα κοινοτικά νομοθετήματα που αρκετά νωρίς έδωσαν τον σύγχρονο χαρακτήρα του δικαίου αφερεγγυότητας της Ένωσης¹³⁸, εισήγαγε το νέο ΠτΚ ο οποίος επιχειρεί όχι μόνο να διορθώσει κενά και ατέλειες του προϊσχύοντος δικαίου αλλά πολύ περισσότερο να αγκαλιάσει τις απόψεις της θεωρίας που εδώ και δεκαετίες επέμεναν σε ριζικές ανακατατάξεις των εξυγιαντικών και πτωχευτικών διαδικασιών συνδυάζοντας τις κατά τέτοιο τρόπο σε ένα ενιαίο νομοθέτημα¹³⁹, ώστε να αποτελέσουν εργαλεία και επιτυχημένες λύσεις που σε συστηματική αλληλουχία μεταξύ τους δίδουν ένα ολοκληρωμένο και δυναμικό σχέδιο για τις «αδύναμες» επιχειρήσεις.

137. «Πτωχευτικός Κώδικας», ΦΕΚ Α΄ 153/10.07.2007.

138. Στο πλαίσιο των κοινών πολιτικών και δράσεων που απαιτεί η δημιουργία κοινής αγοράς, εντάσσεται η προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών μέσω της οποίας δεν δημιουργείται ενιαίο ευρωπαϊκό δίκαιο αλλά ισοδύναμα εθνικά δίκαια σε όλα τα κράτη μέλη. Η ρύθμιση των διαδικασιών αφερεγγυότητας αποτελεί μέρος αυτής της προσπάθειας εναρμόνισης του δικαίου για την οποία ειδικότερα βλ. *Αυγητίδης*, Ο Πτωχευτικός Κώδικας του 2007, Η αλλαγή κατεύθυνσης του ελληνικού δικαίου αφερεγγυότητας, ΕΕμπΔ 2007, 543 επ.

139. Βλ. *Σωτηρόπουλος*, Ο νέος πτωχευτικός κώδικας: Από την «πτώχευση» στην «εξυγίανση» του ελληνικού πτωχευτικού δικαίου, ΧρΙΔ 2008, 289.

1. Η νεότευκτη προπτωχευτική προσπάθεια διάσωσης της επιχείρησης

Μεταξύ των σημαντικών καινοτομιών που ο νέος ΠτΚ εισάγει είναι και ο θεσμός της διαδικασίας συνδιαλλαγής «ως ένα από τα κρίσιμα μέτρα για τη διάσωση της επιχείρησης σε προπτωχευτικό επίπεδο,... (η οποία), χωρίς προηγούμενο πρότυπο στο ισχύον δίκαιο, σε βασικές και μόνο γραμμές και με πολλές αποκλίσεις, έλαβε υπόψη το νεότερο γαλλικό θεσμό της *procedure de conciliation* και συνδυάζει τις συμβατικές ρυθμίσεις πιστωτών και οφειλέτη, ως συλλογική διαδικασία σε πλαίσιο δικαστικό, και προβλέπεται ότι θα δώσει στους οφειλέτες, πριν φθάσουν στην κατάσταση παύσης πληρωμών, τη δυνατότητα αναζήτησης νέων χρηματικών μέσων για την ανόρθωση των επιχειρήσεών τους»¹⁴⁰ αλλά και ως προστάδιο για τη δυνατότητα αναδιοργάνωσης της επιχείρησης του οφειλέτη¹⁴¹, σε περίπτωση που θα κατέληγε στη διαδικασία της πτώχευσης.

Με την διαδικασία συνδιαλλαγής, η οποία αποτελεί μια προπτωχευτική και μάλιστα εξωπτωχευτική ευκαιρία, παρέχεται ουσιαστικά στους οφειλέτες η δυνατότητα να ρυθμίσουν, να κλείσουν ή να περιορίσουν δραστικά τα οικονομικά τους ανοίγματα και να αποφύγουν την είσοδό τους στην διαδικασία της πτώχευσης, παραμένοντας κύριοι και έχοντας τον έλεγχο της επιχείρησής τους, με παράλληλη αναστολή των ατομικών διώξεών τους. Η ιδιαιτερότητα του θεσμού της συνδιαλλαγής έγκειται στο ότι η διαδικασία ανοίγεται μόνο με πρωτοβουλία του ιδίου του οφειλέτη και θέτει ως κύριο της στόχο την αποτελεσματική επαναφορά της επιχείρησης σε κατάσταση κανονικής εκπλήρωσης των υποχρεώσεών της και όχι τη διαιώνιση καταστάσεων αμφίβολης βιωσιμότητας¹⁴².

Ο οφειλέτης με τη διαδικασία συνδιαλλαγής συμβιβάζεται μεν με τους πιστωτές του ταυτόχρονα όμως τίθεται υπό την προστασία της Δικαιοσύνης¹⁴³ καθώς ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας προβλέπει τριπλή παρέμβαση του δικαστηρίου, υπό την έννοια ότι στα πλαίσια της εκδίδονται τρεις αποφάσεις δυνάμει των οποίων λειτουργεί η διαδικασία συνδιαλλαγής, ήτοι η 1^η απόφαση που επιτρέπει το «άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής»¹⁴⁴, η 2^η απόφαση που επικυρώνει ή μη την συμφωνία, που τυχόν θα συναφθεί μεταξύ του οφειλέτη και εκείνων των πιστωτών, που έχουν την

140. Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στην έκθεση της συντακτικής επιτροπής.

141. Κοτσίρης, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2008⁷, 513.

142. Κοτσίρης (2008⁷), 513 επ.

143. Βλ. Αυγητίδης, ΕΕμπΔ 2007, 543 επ.

144. Άρθρο100 ΠτΚ

πλειοψηφία των απαιτήσεων, με τη συμμετοχή του μεσολαβητή¹⁴⁵ και η 3^η απόφαση που διατάσσει τη λύση της συμφωνίας λόγω μη εκπλήρωσης των όρων της¹⁴⁶.

Η διαδικασία της συνδιαλλαγής παρέχει τη μοναδική προπτωχευτική δυνατότητα σε πιστωτές και οφειλέτη να ρυθμίσουν κατά τρόπο συμβατικό, γρήγορο αλλά και με διασφαλίσεις ως προς την εικόνα των οικονομικών δεδομένων τους και τις εγγυήσεις της δικαστικής επικύρωσης, τις μεταξύ των οικονομικές διαφορές. Σχετικά με τον χαρακτήρα της διαδικασίας συνδιαλλαγής παρατηρείται ότι αποτελεί καταρχήν μια συμβατική, συλλογική και συναινετική διαδικασία, που λειτουργεί στα πλαίσια της συμβατικής αυτονομίας¹⁴⁷. Πρακτική συνεπεία του χαρακτηρισμού της ως συλλογικής διαδικασίας, είναι και η ανάγκη να περιληφθεί στο Παράρτημα του Καν. 1346/2000 για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας που ισχύουν για τη χώρα μας¹⁴⁸.

1.1. Η διαδικασία και οι προϋποθέσεις για την υπαγωγή και το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής (άρθρα 99-102 ΠτΚ)

Στο άρθρο 99 του νέου ΠτΚ ορίζονται οι τυπικές και ουσιαστικές¹⁴⁹ προϋποθέσεις για την πρόκληση του «ανοίγματος» της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Σύμφωνα με αυτό, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο-οφειλέτης, που κέκτηται την πτωχευτική ικανότητα¹⁵⁰, το οποίο αποδεικνύει οικονομική αδυναμία, παρούσα ή προβλέψιμη χωρίς όμως να βρίσκεται σε κατάσταση παύσης των πληρωμών του, δύναται να καταθέσει, ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου του οποίου ως οφειλέτης έχει το κέντρο των κύριων συμφερόντων του¹⁵¹, αίτηση υπαγωγής στη διαδικασία συνδιαλλαγής. Στην αίτησή του¹⁵² αυτή ο οφειλέτης οφείλει να προβεί σε αναλυτική περιγραφή της οικονομικής κατάστασης του, του μεγέθους και της κοινωνικής σημασίας της επιχείρησης από την άποψη της απασχόλησης εργατικού

145. Άρθρο 101 § 1 ΠτΚ

146. Άρθρο 105 ΠτΚ

147. ΠΠρΘεσ 28664/2008, ΕπισκΕμπΔ 2008, 911· *Βαθρακοκόλης*, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 1994, 395 επ. Αντίθετα ο *Κοτσίρης* που την χαρακτηρίζει ως «ατελή συλλογική διαδικασία», λόγω μη εφαρμογής στη διαδικασία αυτή της αρχής της ισότητας των πιστωτών βλ. *Κοτσίρης* (2008¹), 514.

148. *Κοτσίρης* (2008¹), 514.

149. Σε αντίθεση με το άρθρο 44 του ν. 1892/1990 που προσδιόριζε μόνο τυπικές προϋποθέσεις και όχι ουσιαστικές όπως η διαδικασία συνδιαλλαγής.

150. Ήτοι σύμφωνα με το άρ.2 παρ.1 του ΠτΚ, στο οποίο παραπέμπει το άρ. 99 παρ.1, κάθε έμπορος ή ένωση προσώπων με νομική προσωπικότητα που επιδιώκει οικονομικό σκοπό.

151. Κατά την έννοια του άρθρου 4 § 2 ΠτΚ στην Διαδικασία Εκούσιας Δικαιοδοσίας. Βλ. και *Κατηφόρης*, Μερικές σκέψεις για τις δικονομικές ρυθμίσεις του νέου Πτωχευτικού Κώδικα, ΧρΙΔ 2008,15 επ.

152. Βλ. *Πέτσος*, Αίτηση υπαγωγής σε διαδικασία συνδιαλλαγής, Συνήγορος 2008,34 επ, όπου παραθέτει χρονοδιάγραμμα, κρίσιμες ενέργειες αλλά και υπόδειγμα της αιτήσεως.

δυναμικού, των προτεινόμενων μέτρων χρηματοδότησης του και των μέσων αντιμετώπισης της κατάστασης¹⁵³. Η απόφαση για υπαγωγή στη διαδικασία συνδιαλλαγής είναι πράξη διαχείρισης, για την οποία εξουσία έχει μόνο το όργανο του νομικού προσώπου ή ο έμπορος ατομικά¹⁵⁴. Ο οφειλέτης ούτε υποχρέωση έχει για υπαγωγή στη διαδικασία αυτή, αλλά ούτε και δικαίωμά του είναι, αν δεν συντρέχουν οι αντικειμενικές προϋποθέσεις υπαγωγής.

Η υπαγωγή προϋποθέτει οικονομική αδυναμία, παρούσα ή προβλέψιμη, χωρίς είσοδο στο στάδιο της παύσης των πληρωμών. Συνεπώς οικονομική αδυναμία μπορεί να συνιστά η μη γενική, κατά την αντίληψη των συναλλαγών, οικονομική αδυναμία ή η πρόσκαιρη ή η οφειλόμενη σε παροδικούς λόγους οικονομικής στενότητας ή σε λόγους δικαιολογημένης αρρυθμίας πληρωμών¹⁵⁵. Δεν απαιτείται η οικονομική αδυναμία να είναι παρούσα, αλλά αρκεί, κατά αντικειμενική εκτίμηση, να προβλέπεται ότι στο άμεσο μέλλον η επιχείρηση θα αντιμετωπίσει οικονομικές δυσκολίες¹⁵⁶.

Εάν έχει επέλθει παύση των πληρωμών με την έννοια του άρθρου 3 § 1 ΠτΚ (αδυναμία εκπλήρωσης κατά τρόπο γενικό και μόνιμο), αποκλείεται η εφαρμογή της διαδικασίας συνδιαλλαγής και ο οφειλέτης έχει τη δυνατότητα, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις, υποβολής σχεδίου αναδιοργάνωσης. Κατά την κρατούσα θεωρία, παύση πληρωμών συντρέχει όταν υπάρχει «μόνιμη ταμειακή δυσχέρεια πληρωμής των χρεών». Δεν αρκεί δηλαδή το γεγονός της μη πληρωμής αλλά απαιτείται να βρίσκεται ο οφειλέτης σε «οικονομικό αδιέξοδο», «σε απελπιστική οικονομική κατάσταση»¹⁵⁷ και να συντρέχουν γεγονότα, τα οποία μαρτυρούν «διακοπή του εμπορικού βίου του εμπόρου»¹⁵⁸, ή όταν «η άρνηση πληρωμής προέρχεται από οικονομική ανεπάρκεια, η οποία καταδεικνύει νέκρωση της εμπορικής επιχειρήσεως και την άρση της πίστεως του εμπόρου»¹⁵⁹.

153. Βλ. Μάξης, Η διαδικασία συνδιαλλαγής του νέου Πτωχευτικού Κώδικα (άρθρα 99-106 Ν 3588/2007), ΔΕΕ 2008,173· «Εισηγητική έκθεση επί του Πτωχευτικού Κώδικα», ΑρχΝομ 2007, 529 επ., (εφεξής ΕισΕκθΠτΚ) άρθρο 99

154. Κοτσίρης (2008⁷), 515.

155. Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του νέου Πτωχευτικού Κώδικα, οι ουσιαστικές προϋποθέσεις είναι η απόδειξη ότι ο οφειλέτης (άρθρο 2§ 1) βρίσκεται σε οικονομική αδυναμία, ενεστώσα ή προβλέψιμη, και ότι δεν έχει παύσει τις πληρωμές του. Η ιδιαιτερότητα του θεσμού έγκειται στο ότι η διαδικασία ανοίγεται μόνο με πρωτοβουλία του ιδίου του οφειλέτη, ως διαδικασία πρόληψης, αλλά και ως πρόβλεψη, ώστε να αποτραπεί η οικονομική του πτώση. Το άρθρο 99 οργανώνει τις προϋποθέσεις ανοίγματος της διαδικασίας. Λόγω συμμετοχής στη διαδικασία τόσο πραγματοποιώμονα όσο και μεσολαβητή, διασφαλίζεται εξ αρχής ο τρόπος αμοιβής τους. Με ταχεία διαδικασία, όταν υποβληθεί η αίτηση και εφόσον έχει το αναγκαίο περιεχόμενο, ορίζεται με διάταξη του προέδρου του δικαστηρίου πραγματογνώμονας, - πρόσωπο ανεξάρτητο από τον οφειλέτη ή πιστωτή - ο οποίος διαπιστώνει αντικειμενικά την οικονομική κατάσταση του οφειλέτη, υποβάλλει την έκθεσή του.

156. Κοτσίρης, (2008⁷), 515 επ.

157. Κοτσίρης Πτωχευτικό Δίκαιο, 1994, 125 επ.

158. ΕφΘεσ 1311/1979, Αρμ. 1980, 250

159. ΕφΘεσ 1319/1979, Αρμ. 1980, 477

Η παύση των πληρωμών θα πρέπει να είναι μόνιμη και να έχει οδηγήσει σε νέκρωση της εμπορικής κίνησης¹⁶⁰. Στην αντίθετη περίπτωση, της πρόσκαιρης δηλαδή στενότητας του εμπόρου, η οποία μπορεί να «οφείλεται είτε σε καταφανή γενική κρίση του εμπορίου και των εν γένει συναλλαγών είτε ειδικά στον κύκλο εμπορίου του οφειλέτη, δεν συντρέχει αδυναμία πληρωμής και παύση πληρωμών»¹⁶¹.

Η παύση των πληρωμών πρέπει να φανερώνει και τη διάσταση της κατά κανόνα μη πληρωμής. Θα πρέπει δηλαδή ο έμπορος να μην εκπληρώνει «γενικά» τις υποχρεώσεις του. Δεν συντρέχει, δηλαδή, παύση πληρωμών όταν ο οφειλέτης συνεχίζει την εμπορική του δραστηριότητα και εξακολουθεί την πληρωμή του εργατοτεχνικού προσωπικού¹⁶². Η αδυναμία πληρωμής συντρέχει μόνον όταν υπάρχει «έλλειψη χρημάτων για πληρωμές»¹⁶³ συγχρόνως δε το χρέος που δεν εξοφλείται, εκτός από εμπορικό θα πρέπει να είναι και απαιτητό αλλά και εκκαθαρισμένο¹⁶⁴.

Με βάση τα ανωτέρω για την υπαγωγή στην διαδικασία συνδιαλλαγής η έννοια της οικονομικής αδυναμίας αποκτά έναν σχετικά προβλέψιμο χαρακτήρα ο οποίος προϋποθέτει πρόγνωση όχι αορίστως και αφηρημένως αλλά με βάση συγκεκριμένες καταστάσεις και ενδείξεις συναγερμού. Τέτοιες μπορεί να είναι¹⁶⁵:

Α) Τα οικονομικά δεδομένα, όπως αρνητικός ισολογισμός, συνεχής έλλειψη κερδοφορίας και αδυναμία μερισματικής πολιτικής, υπερβολικός βραχυπρόθεσμος δανεισμός, διακοπή τραπεζικών συναλλαγών, αφαίρεση βιβλιαρίου επιταγών, διακοπή οικονομικής υποστήριξης από μητρική εταιρεία ομίλου.

Β) Η περιουσιακή κατάσταση, όπως η επιβάρυνση των περιουσιακών στοιχείων με πολλαπλές εμπράγματα ασφάλειες ή η ανυπαρξία ελεύθερης περιουσίας ή η εκποίηση περιουσιακών στοιχείων για αντιμετώπιση βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων.

Γ) Η επιχειρηματική δραστηριότητα, όπως έλλειψη των αναγκαίων πρώτων υλών, υπολειτουργία της επιχείρησης, δυσχέρειες στην κάλυψη των αποθεμάτων, προβλήματα και διεκδικήσεις προσωπικού μη αντιμετωπίσιμες, δυσαναλογία εσόδων και λειτουργικών εξόδων.

Δ) Το οικονομικό περιβάλλον της επιχείρησης, όπως μείωση παραγγελιών, ανάκληση ή μη παράταση αδειών εκμετάλλευσης ή ευρεσιτεχνιών, προβληματικές σχέσεις με προμηθευτές, συγκρούσεις με προσωπικό, καταστροφή ολική ή μερική εγκαταστάσεων

160. ΕφΘεσ 323/1990, Αρμ.1990, 132

161. ΑΠ 612/1968 ΕΕΝ 1969, 212· ΕφΘρ 23/1974 ΕΕΔ 1975, 132· ΕφΑθ 2544/1981 ΕΕμπΔ 1982, 129· ΠΠρΠειρ 26/1983 ΕΕμπΔ 1983, 328· ΕφΑθ 2333/1987 ΕΕμπΔ 1989, 482· ΑΠ 684/1993 ΕΛΛΔνη 1994, 1362.

162. ΑΠ 627/1971 ΕΕμπΔ 1972, 100· ΕφΑθ 2544/1981, ΕΕμπΔ 1982, 129· ΕφΘεσ 2817/1991 Αρμ 1992, 509· ΑΠ 684/1993 ΕΛΛΔνη 1994, 1362 επ ΜΠρΑθ 10689/2008, ΔΕΕ 2009,73 επ.

163. Κοτσίρης (2008⁷), 132 επ.

164. ΕφΑθ 2333/1987 ΕΕμπΔ, 1989, 482

165. Κοτσίρης (2008⁷), 516.

ή παραγωγής, ευρεία ελαττωματικότητα προϊόντων και μαζικές υπαναχωρήσεις καταναλωτών.

Η ύπαρξη αυτής της προϋπόθεσης, δηλαδή της κατάστασης οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη ή αντίθετα η διάγνωση της εισόδου του ήδη σε κατάσταση παύσεως πληρωμών όπως ανωτέρω αναλύθηκαν, ελέγχεται το πρώτον από το πτωχευτικό δικαστήριο κατά την κατάθεση της σχετικής αιτήσεως όπου και θα συνεκτιμηθούν όλα τα αναφερόμενα στοιχεία από τον οφειλέτη, σε κάθε όμως περίπτωση η οριστική κρίση επί του ζητήματος αυτού θα επέλθει κατά τη συζήτηση της αιτήσεως στο ακροατήριο. Προς διευκόλυνση του έργου του πτωχευτικού δικαστηρίου δεδομένου ότι αυτό δεν έχει ειδικές γνώσεις ή δυνατότητες ανάγνωσης της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη αναφορικά και με την πλήρωση της ανωτέρω προϋποθέσεως, ο πρόεδρος του δικαστηρίου δύναται¹⁶⁶, αμέσως μετά την υποβολή της αίτησης, να ορίσει με διάταξή του από τον κατάλογο πραγματογνωμόνων, εμπειρογνώμονα για να διαπιστώσει την οικονομική κατάσταση του οφειλέτη. Πρόκειται για ευχέρεια του προέδρου του δικαστηρίου για διευκόλυνση της κρίσης του δικαστηρίου για άνοιγμα της διαδικασίας. Ο εμπειρογνώμονας υποχρεούται να καταθέσει την έκθεσή του στον αρμόδιο γραμματέα εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από το διορισμό του.

Ο εμπειρογνώμονας ενεργεί ελεύθερα και έχει δικαίωμα να ζητήσει κάθε οικονομικό στοιχείο που κρίνει αναγκαίο για το έργο του. Ο Κώδικας αναγνωρίζει το εξαιρετικό δικαίωμα στον εμπειρογνώμονα, κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις περί γενικού και ειδικού τραπεζικού απορρήτου, να ζητήσει από πιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες, πιστωτικούς συνεταιρισμούς) και χρηματοδοτικά ιδρύματα (εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου, διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων κ.ά.) κάθε σχετική πληροφορία ως προς τον αιτούντα το άνοιγμα της διαδικασίας και τη συναλλακτική με αυτά σχέση τους. Το σχετικό δικαίωμα δεν απαιτείται να προσδιορίζεται στη διάταξη του δικαστηρίου για τον ορισμό. Ο εμπειρογνώμονας το έχει εκ του νόμου.

Ο εμπειρογνώμονας, συμπράττοντας σε διαδικασία του νόμου και οριζόμενος από δικαστήριο, ασκεί δημόσιο λειτούργημα και δεσμεύεται με υποχρέωση εχεμύθειας και μη γνωστοποίησης των πληροφοριών που λαμβάνει γνώση¹⁶⁷.

Εφόσον το πτωχευτικό δικαστήριο πιθανολογεί το βάσιμο της αίτησης και εφόσον ελέγξει σε αυτό το πρώιμο στάδιο της διαδικασίας, τη σκοπιμότητα της

166. Ο ορισμός εμπειρογνώμονα εμπίπτει στην διακριτική ευχέρεια του πτωχευτικού δικαστηρίου. Βλ. ΠΠρΑλεξανδρ 114/2009, ΕφΑΔ 2009, 1239 επ, με παρατηρήσεις *Ηλιακόπουλου*.

167. Άρθρο 107 § 1 ΠτΚ

αιτούμενης συνδιαλλαγής¹⁶⁸, αποφασίζει το άνοιγμα¹⁶⁹ της (α΄ στάδιο διαδικασίας), ορίζοντας μεσολαβητή, για περίοδο όχι μεγαλύτερη των δύο (2) μηνών¹⁷⁰. Το πτωχευτικό δικαστήριο, μετά από αίτηση του μεσολαβητή, μπορεί να παρατείνει την περίοδο αυτή για έναν (1) ακόμα μήνα.

Η απόφαση του δικαστηρίου που δέχεται τυπικά ή απορρίπτει την αίτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα¹⁷¹. Η απόφαση του δικαστηρίου δημοσιεύεται στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Ταμείου Νομικών.

Εάν δεν μπορεί τελικά να επιτευχθεί συμφωνία, ο μεσολαβητής ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον πρόεδρο του δικαστηρίου, ο οποίος εισάγει αμέσως την υπόθεση στο πτωχευτικό δικαστήριο, προκειμένου να θέσει τέλος σ' αυτήν και στην αποστολή του μεσολαβητή. Η απόφαση του δικαστηρίου κοινοποιείται στον οφειλέτη και δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα¹⁷².

Εφόσον επιτευχθεί η συμφωνία συνδιαλλαγής, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δέκα ημερών από την υπογραφή της, με κοινή αίτηση των συμβαλλομένων ή του επιμελέστερου αυτών, εισάγεται στο πτωχευτικό δικαστήριο, προς επικύρωση και λήξη της διαδικασίας συνδιαλλαγής (β΄ στάδιο διαδικασίας). Το πτωχευτικό δικαστήριο επικυρώνει τη συμφωνία και κηρύσσει το πέρας της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Η απόφαση δημοσιεύεται στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Ταμείου Νομικών και υπόκειται σε τριτανακοπή μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ημερών που αρχίζει την επόμενη ημέρα από τη δημοσίευση της και σε έφεση, απορριπτική ή επικυρωτική μέσα σε προθεσμία δέκα ημερών από τη δημοσίευση αυτή¹⁷³.

168. Το Πτωχευτικό Δικαστήριο καλείται να ελέγξει την σκοπιμότητα της συμφωνίας προκειμένου να αποτρέψει και να απορρίψει τις καταχρηστικές αιτήσεις δηλαδή αυτές που δεν αποσκοπούν στην διάσωση της επιχείρησης και την πρόληψη της πτώχευσης. Η αιτιολογική έκθεση του νέου κώδικα ορίζει ότι ο έλεγχος της σκοπιμότητας αποτελεί «*ιδιαίτερη αποστολή του δικαστηρίου ως συντελεστή της διαδικασίας αυτής*». Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση ο έλεγχος της σκοπιμότητας, είναι «*αποτρεπτικός για αιτήσεις καταχρηστικής φύσεως ή που επιδιώκουν σκοπούς ξένους προς την διάσωση της επιχείρησης και την πρόληψη της πτώχευσης*». Βλ. ΠΠρΑθ 655/2009, ΔΕΕ 2009,1355 επ.; ΠΠρΑθ 945/2008, ΔΕΕ 2009, 958 επ.; ΠΠρΑθ 904/2008, ΔΕΕ 2009, 959 επ.

169. Αξίζει δε να σημειωθεί εδώ ότι τυχόν υπαγωγή της επιχείρησης σε διαδικασία συνδιαλλαγής αποτελεί λόγο αποκλεισμού ή καταγγελίας της συμμετοχής της σε δημόσιες συμβάσεις, κοινοτικά έργα και επιδοτήσεις. Βλ. Γνμδ ΝΣΚ 285/2009· Γνμδ ΝΣΚ 320/2009· ΣτΕ 83/1010 · ΣτΕ 93/2010, δημοσιευμένες στην ΝΟΜΟΣ.

170. Με το άρθρο 34 παρ. 1 α΄ Ν. 3858/2010, «Προσαρμογή του Ελληνικού Δικαίου στο πρότυπο νόμου του έτους 1997 για τη διασυννοριακή πτώχευση της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α΄ 102/01.07.2010, το διάστημα των δύο μηνών μετετράπη σε τέσσερις μήνες. Η αλλαγή αυτή θα ισχύσει για τη μεταβατική περίοδο από τη δημοσίευση του νόμου αυτού μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2014. Μετά το πέρας της μεταβατικής αυτής περιόδου η τροποποιούμενη αυτή διάταξη θα επανέλθει σε ισχύ από 1η Ιανουαρίου 2015.

171. Άρθρο 100 § 4 ΠτΚ. Βλ. ΠΠρΑθ 74/2008, ΔΕΕ 2008,229 επ.

172. Άρθρο 101 § 3 ΠτΚ

173. Άρθρο 103 § 4 εδ. γ ΠτΚ

1.2. Το έργο του μεσολαβητή ειδικότερα

Το έργο του μεσολαβητή συνίσταται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρ.101 ΠτΚ, στο να προσπαθήσει να επιτύχει την σύναψη συμφωνίας μεταξύ του οφειλέτη και των πιστωτών του, που εκπροσωπούν τουλάχιστον την πλειοψηφία των κατ' αυτού απαιτήσεων¹⁷⁴, με σκοπό την άρση των οικονομικών δυσκολιών του, τη συνέχιση της δραστηριότητας του και διατήρηση των θέσεων εργασίας, καθώς και να προτείνει λύσεις για τη διάσωση της επιχείρησης, ιδίως με μείωση των απαιτήσεων, παράταση του ληξιπρόθεσμου αυτών, αναδιάρθρωση της επιχείρησης, μετοχοποίηση απαιτήσεων, εκποίηση της επιχείρησης ή κάθε άλλο πρόσφορο μέσο.

Το πλαίσιο ενεργειών του μεσολαβητή ως εκ τούτου δεν είναι περιοριστικό αλλά αντιθέτως ευρύτατου φάσματος πρωτοβουλιών, διότι μπορεί να συζητάει και να προτείνει λύσεις που να αρμόζουν στην συγκεκριμένη επιχείρηση¹⁷⁵. Η συγκεκριμένη νομοθετική επιλογή σαφώς και δεν είναι τυχαία, για το λόγο δε αυτό ο ρόλος και η θέση του μεσολαβητή είναι στοιχεία εξαιρετικά κρίσιμα για την ευδοκίμηση της όλης διαδικασίας αλλά και της «ποιότητας» και τροπής που τελικά αυτή θα έχει. Εφόσον ο διορισθείς μεσολαβητής έχει την αντίστοιχη εμπειρία και τις ανάλογες ικανότητες αυξάνονται οι πιθανότητες επιτυχούς έκβασης συμφωνίας σε συμβατικό επίπεδο και βελτιώνεται το κλίμα και οι σχέσεις μεταξύ των πιστωτών και του οφειλέτη.

Η αυξημένη αυτή βαρύτητα της θέσης του είναι αυτή εξάλλου που επιβάλλει τον δικαστικό διορισμό του και αυτό όχι μόνον για να εξασφαλισθεί η πλήρωση στο πρόσωπο του των ικανοτήτων και προσόντων για την ανάληψη τέτοιου έργου αλλά πολύ περισσότερο προκειμένου να νομιμοποιείται και να καθίσταται «υπολογίσιμος» τόσο από τον ίδιο τον οφειλέτη όσο και από τους πιστωτές του τελευταίου. Επομένως ο μεσολαβητής ασκεί λειτούργημα δικαστικώς ανατεθειμένο, όλες δε οι ενέργειες του, εφόσον φυσικά δεν εκφεύγουν των ορίων του σκοπού του και τείνουν προς την εκπλήρωση των καθηκόντων του, «ντύνονται» τον σχετικό μανδύα της δικαστικής νομιμοποίησης και εξουσίας χωρίς βέβαια να αποκλείεται κατά τη γνώμη μας και η αντικατάσταση του¹⁷⁶ που θα πρέπει όμως να εφαρμόζεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις

174. Άρθρο 101 § 1 ΠτΚ

175. Εισ'ΕκθΠτΚ, άρθρο 101' Κοσίρης (2008⁷), 519 επ.

176. Βλ. ΠΠρΚορινθ 9/2009, ΔΕΕ 2010, 64επ. Την εν λόγω δυνατότητα πάντως κατά τη γνώμη μας κακώς κατήργησε πρόσφατα ο νομοθέτης, αφού έτσι αφαίρεσε από το πτωχευτικό δικαστήριο την σχετική εξουσία και ουσιαστικά περιόρισε τις πιθανότητες επιτυχούς έκβασης της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 35 Ν. 3858/2010 (ΦΕΚ Α 102/01.07.2010), «Προσαρμογή του Ελληνικού Δικαίου στο πρότυπο νόμου του έτους 1997 για τη διασυννομιακή πτώχευση της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο και άλλες διατάξεις», τροποποιείται και συμπληρώνεται η διάταξη του άρ. 101 ΠτΚ με την προσθήκη τέταρτης παραγράφου που ορίζει το εξής: «4. Σε περίπτωση άρνησης του έργου

και για ιδιαίτερα σοβαρούς και περιοριστικούς λόγους όπως ενδεικτικά η από βαριά αμέλεια ή δόλο παράβαση ή πλημμελής εκτέλεση των καθηκόντων του.

Ο μεσολαβητής πρέπει να δρά υπό καθεστώς ανεξαρτησίας και να μη τελεί σε σχέση εξάρτησης με τον οφειλέτη ή τον πιστωτή ή να μην έχει λάβει από αυτούς αμοιβή ή να μην έχει πληρωθεί από αυτούς απαίτηση τους την τελευταία τριετία πριν από το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Σε διαφορετική περίπτωση συντρέχει ασυμβίβαστο για το διορισμό του¹⁷⁷. Οι ρυθμίσεις αυτές είναι κοινές και για τον εμπειρογνώμονα του άρθρου 99§3 ΠτΚ¹⁷⁸. Υπέχει υποχρέωση εχεμύθειας που τον δεσμεύει σε υποχρέωση τήρησης των εμπιστευτικών πληροφοριών, κατά το μέτρο του αναγκαίου και η αμοιβή του όπως και του εμπειρογνώμονα καθορίζεται από το δικαστήριο¹⁷⁹. Κατά το ποσό που τυχόν δεν έχει εξοφληθεί, σε περίπτωση πτώχευσης του οφειλέτη, κατατάσσεται τόσο αυτός όσο και ο εμπειρογνώμονας ως γενικώς προνομιούχοι.

Ως ανωτέρω ανεφέρθη ο οφειλέτης με την διαδικασία συνδιαλλαγής τίθεται υπό την προστασία της δικαιοσύνης και δη του πτωχευτικού δικαστηρίου. Σκοπός του έργου του μεσολαβητή είναι η σύναψη συμφωνίας μεταξύ δανειστών του οφειλέτη προς άρση των οικονομικών δυσχερειών του και συνέχιση της δραστηριότητας του, προτείνοντας λύσεις διάσωσης και με ειδικές εξουσίες που ο νομοθέτης του αναγνώρισε, κατά παρέκκλιση από τις κείμενες διατάξεις όπως λ.χ. οι διατάξεις που αφορούν το τραπεζικό απόρρητο. Έτσι ο ΠτΚ επιτρέπει στο μεσολαβητή¹⁸⁰ όπως και στον εμπειρογνώμονα να ζητήσει πληροφορίες από πιστωτικά ή χρηματοοικονομικά

από τον ορισθέντα μεσολαβητή, με την επιφύλαξη εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 386 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ή παραίτησής του, το πτωχευτικό δικαστήριο αυτεπαγγέλτως θέτει τέλος στη διαδικασία συνδιαλλαγής σύμφωνα με την παράγραφο 3.». Με την ως άνω τροποποίηση προστίθεται ένας ακόμη τρόπος περάτωσης της διαδικασίας συνδιαλλαγής και αποκλείεται η δυνατότητα του δικαστηρίου να διατάξει αντικατάσταση του μεσολαβητή. Κατά τα ανωτέρω, συμπληρώνεται το αντίστοιχο χωρίο της ΠΟΛ.1087/11.6.2010, Α' Μέρος, κεφάλαιο 1, υπό στοιχεία β ii και Β' Μέρος, κεφάλαιο 3, υπό στοιχεία α ii). Επίσης, συμπληρώνεται αντίστοιχα ο πίνακας που περιέχεται στο Παράρτημα της ΠΟΛ.1087/11.6.2010, μέρος Β', αριθμός 6, ως εξής: «2. Αντίγραφο της δικαστικής απόφασης με την οποία διατάσσεται το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Σε περίπτωση αντικατάστασης του μεσολαβητή, (έως την έναρξη ισχύος του ν. 3858/2010, που κατάργησε τη δυνατότητα αντικατάστασης μεσολαβητή), ή παράτασης της περιόδου συνδιαλλαγής πρέπει να προσκομίζονται επίσης αντίγραφα των σχετικών αποφάσεων». Βλ. επίσης και ΠΠρΚορινθ 9/2009, ΔΕΕ 2010, 64επ.

177. Άρθρο 106 § 1 ΠτΚ

178. Εισ'ΕκθΠτΚ, άρθρο 101' *Κοτσίρης* (2008⁷), 519.

179. Έχει δε προκατατεθεί η αμοιβή των εν λόγω προσώπων από τον οφειλέτη-αιτούντα υπό μορφή γραμματίου αξίας 5000€ στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Εάν ο αιτών δεν προβεί σε αυτήν την κατάθεση τότε η αίτηση του για υπαγωγή στη διαδικασία απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Βλ. ΠΠρΑθ 955/2008, ΔΕΕ 2009,957 επ· ΠΠρΑθ 413/2010, δημοσιευμένη στη ΝΟΜΟΣ.

180. Άρθρο 101 § 2 ΠτΚ· Εισ'ΕκθΠτΚ, άρθρο 100' *Κοτσίρης* (2008⁷), 519 επ.

ιδρύματα έστω και αν καλύπτονται από το επαγγελματικό απόρρητο. Ο νομοθέτης άφησε στα χέρια του μεσολαβητή την διάσωση της επιχείρησης¹⁸¹.

Για την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας ο νομοθέτης παρέχει στο δικαστήριο την εξουσία να ορίσει χρόνο περάτωσης του έργου όχι πέραν του διμήνου. Εξάλλου, στη συμφωνία μεταξύ οφειλέτη και πιστωτών δεν αποκλείεται να περιληφθούν και άλλοι συναλλαγέστες με τον οφειλέτη, προμηθευτές κ.ά. Επίσης τρίτοι είναι ενδεχόμενοι συμπράττοντες, όπως ιδίως πιστωτικό ίδρυμα που χρηματοδοτεί επιχειρήσεις σε οικονομική κρίση ή που εξαγοράζει απαιτήσεις ή ακόμα εγγυητές προς εξασφάλιση εκπλήρωσης των συμφωνηθέντων.

Ο μεσολαβητής έχει δύο μήνες και κατά παράταση κατόπιν αιτήματός του, έναν ακόμη μήνα για να ολοκληρώσει το έργο του. Ο χρόνος αυτός που δίνεται στο μεσολαβητή άρχεται όχι από την επίδοση σε αυτόν της αποφάσεως που τον διορίζει (άρ.144 ΚΠολΔ), η οποία γίνεται με την επιμέλεια της γραμματείας του πτωχευτικού δικαστηρίου (άρ.375 ΚΠολΔ) αλλά από τη δημοσίευση της σχετικής αποφάσεως στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Ταμείου Νομικών¹⁸². Το αυτό ισχύει και στην περίπτωση της παρατάσεως για ακόμη έναν μήνα.

Ο μεσολαβητής έχει υποχρέωση να υποβάλει στο δικαστήριο γνωμοδοτική έκθεση σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις (άρθρο 369 ΚΠολΔ)¹⁸³. Το περιεχόμενο της συμφωνίας συνδιαλλαγής καθορίζεται με βάση την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων πρέπει όμως να δίνει ένα τέλος ή διέξοδο στην οικονομική κρίση του οφειλέτη.

Ο μεσολαβητής περατώνει (αρνητικά) το έργο του σε δύο περιπτώσεις: α) Εάν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία που έθεσε το δικαστήριο, αρχική ή κατά παράταση, επέρχεται αυτοδικαίως πέρας του λειτουργήματος του μεσολαβητή και ματαίωση της διαδικασίας¹⁸⁴, β) Το ίδιο, εάν ο μεσολαβητής δεν κατόρθωσε να επιτύχει συμφωνία.

Στην τελευταία περίπτωση ενημερώνει αμέσως τον πρόεδρο του δικαστηρίου και το δικαστήριο αποφασίζει αμετάκλητα περαίωση της διαδικασίας και του λειτουργήματος του μεσολαβητή¹⁸⁵.

181. Κοτσίρης «Η διαδικασία συνδιαλλαγής (άρθρα 99 επ. ΠτΚ) Ο χρόνος έναρξης του έργου του μεσολαβητή», ΔΕΕ 2008, 1190 επ· Γιασίν/Σταυρόπουλος/Μπίκου, Συνδιαλλαγή (άρθρο 99του Πτωχευτικού Κώδικα), ο πραγματικός ρόλος του διαμεσολαβητή, Epsilon 7, 2010, 1685 επ.

182. Βλ. ΜΠρΑθ 10689/2008, ΔΕΕ 2009, 74· ΠΠρΘεσ 10323/2010, Αρμ 2010, 1010 επ, με παρατηρήσεις Χατζοπούλου, Αρμ 2010, 1010 επ. Αντίθετη η ΠΠρΑθ 955/2008, ΔΕΕ 2009,957 επ., σύμφωνα με την οποία η δίμηνη προθεσμία άρχεται από την επόμενη της επιδόσεως της αποφάσεως του διορισμού στο μεσολαβητή. Πρβλ και Κοτσίρη, ΔΕΕ 2008, 1190 επ· Ψυχομάνη, Ζητήματα προθεσμιών και περιεχομένου της συμφωνίας συνδιαλλαγής του νέου Πτωχευτικού Κώδικα, ΔΕΕ 2009,398 επ.

183. Εισ'ΕκθΠτΚ, άρθρο 101· Κοτσίρης (2008⁷), 519.

184. Άρθρο 100 § 2 ΠτΚ

185. Άρθρο 101 § 3 ΠτΚ· Εισ'ΕκθΠτΚ, άρθρο 101· Κοτσίρης (2008⁷), 520 επ.

Πέρας θα επέλθει και αν ο οφειλέτης αρνείται οριστικά να δεχθεί τις προτεινόμενες λύσεις του μεσολαβητή. Ο πρόεδρος του δικαστηρίου δεν δικαιούται αυτεπαγγέλτως να δώσει τέλος στη διαδικασία συνδιαλλαγής. Εάν επομένως μέσα στην προθεσμία που έθεσε το δικαστήριο δεν επιτευχθεί για οιονδήποτε λόγο συμφωνία, το δικαστήριο, αφού ενημερωθεί σχετικά από το μεσολαβητή, περατώνει τη διαδικασία συνδιαλλαγής με αμετάκλητη απόφαση του. Με το πέρας της διαδικασίας αίρονται αυτομάτως και τα τυχόν διαταχθέντα εξασφαλιστικά μέτρα κατά το άρθρο 100 παρ.1 ΠτΚ.

1.3. Προληπτικά μέτρα κατά το «άνοιγμα» της διαδικασίας συνδιαλλαγής.

Το πτωχευτικό δικαστήριο με την ίδια απόφαση με την οποία αποφαινεται για το «άνοιγμα» της διαδικασίας συνδιαλλαγής και το διορισμό μεσολαβητή, μπορεί¹⁸⁶ κατά το άρθρο 100 παρ.1 ΠτΚ, να λάβει προληπτικά μέτρα¹⁸⁷ που ισχύουν μέχρι την έκδοση επικυρωτικής απόφασης, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 10 ΠτΚ.

Με αυτή τη διάταξη δίδεται στο δικαστήριο η δυνατότητα να λάβει, κατόπιν αιτήσεως οιοδήποτε έχοντας έννομο συμφέρον, οποιοδήποτε εξασφαλιστικό μέτρο κρίνει αναγκαίο για να αποτραπεί κάθε επιζήμια τόσο για τους πιστωτές (όσο και για τον οφειλέτη), μεταβολή της περιουσίας του τελευταίου ή μείωση της αξίας της και ιδίως:

- Α) Το δικαστήριο δύναται να απαγορεύσει οποιαδήποτε διάθεση περιουσιακού στοιχείου από τον οφειλέτη ή προς αυτόν,
- Β) Το δικαστήριο δύναται να διατάξει την αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών και
- Γ) Να ορίσει μεσεγγυούχο.

Αυτά τα ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται με την πρώτη απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου ισχύουν μέχρι την έκδοση της δεύτερης απόφασης, ήτοι της επικυρωτικής ή μη της συμφωνίας συνδιαλλαγής κατά τη διάταξη του άρ.103 παρ.4 ΠτΚ ή σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία, μέχρις εκδόσεως της αποφάσεως

186. Δηλ. υπόκειται στην διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου η λήψη των προληπτικών μέτρων, ιδίως όταν την αίτηση υποβάλλει ο οφειλέτης με αίτημα τη χορήγηση αναστολής των καταδικωτικών μέτρων εναντίον του. Η χορήγηση αυτής της αναστολής και η ισχύς της δεν επέρχεται αυτοδίκαια εκ του νόμου ούτε αποτελεί υποχρέωση του πτωχευτικού δικαστηρίου σε αυτό το α' στάδιο της διαδικασίας αλλά εξαρτάται από την κρίση του δικαστηρίου που θα σταθμίσει τα προσφερόμενα στοιχεία και τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για την χορήγηση της. Βλ. Βέλλας, Η κατά Πτωχευτικό Κώδικα αναστολή διώξεων των ενέγγυων επιχειρηματικών πιστωτών, ΕΕμπΔ 2008, 503.

187. Βλ. Ρήγας, Τα προληπτικά μέτρα στο νέο Πτωχευτικό Κώδικα (Ν 3588/2007), ΕφΑΔ 2010, 282 επ.

του δικαστηρίου που κηρύσσει τη λύση της διαδικασίας συνδιαλλαγής κατά τη διάταξη του άρ.101 παρ.3 ΠτΚ. Η λήψη των προληπτικών μέτρων αποσκοπεί στην εξασφάλιση κάθε επιζήμιας για τους πιστωτές αλλά και τον οφειλέτη μεταβολής της περιουσίας του τελευταίου ή μείωση της αξίας της επιχειρησέως του. Για την εκδίκαση της αιτήσεως λήψεως αυτών των προληπτικών μέτρων η διάταξη του άρ.100 παρ.1 εδ.γ' του ΠτΚ παραπέμπει στην γενική διάταξη περί εξασφαλιστικών –προληπτικών μέτρων της διατάξεως του άρ. 10¹⁸⁸ του ίδιου κώδικα.

Η επιλογή της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων για την εκδίκαση της σχετικής αιτήσεως και μάλιστα σε μια γενικότερη διαδικασία υπαγόμενη, ανεξαιρέτως στις διατάξεις της εκουσίας δικαιοδοσίας (άρ.4 παρ.3 και 54 παρ.1 ΠτΚ), θα πρέπει να αναζητηθεί στην επιθυμία του νομοθέτη, να αρκείται το δικαστήριο στην περίπτωση αυτή σε απλή πιθανολόγηση για την λήψη συγκεκριμένων ασφαλιστικών μέτρων, χωρίς να απαιτείται η δημιουργία πλήρους δικανικής πεποίθησης, όπως ισχύει στη διαδικασία των άρ.739 επ. του ΚΠολΔ. Η αίτηση περί λήψεως ασφαλιστικών μέτρων ενόψει του « ανοίγματος» της διαδικασίας συνδιαλλαγής , όπως προκύπτει από την συνεφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 100 παρ.1 εδ.γ' και 10 παρ.1 του ΠτΚ, ασκείται μετά την υποβολή της κατά το άρθρο 99 αιτήσεως και για την αποδοχή της, όπως άλλωστε και για την ίδια την αίτηση για το « άνοιγμα» της διαδικασίας, μολονότι η τελευταία δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, αρκεί η πιθανολόγηση του βασίμου της αιτήσεως.

Πρέπει να γίνει δεκτό, ότι τα προληπτικά μέτρα που λαμβάνονται τόσο γενικότερα κατά την εξέλιξη της πτωχευτικής διαδικασίας, κατά την διάταξη του άρ.10 του ΠτΚ όσο και ειδικότερα ενόψει του αιτήματος της διαδικασίας συνδιαλλαγής, δεν συνιστούν γνήσια ασφαλιστικά μέτρα, αλλά ορθότερο είναι ότι πρόκειται για ρυθμιστικό μέτρο της εκουσίας δικαιοδοσίας, το οποίο απλώς εκδικάζεται κατά νομοθετική παραπομπή κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Και τούτο διότι δεν υπάρχει εδώ κατ' ουσίαν ορισμένο δικαίωμα, το οποίο καλείται, ελλείποντος μάλιστα του στοιχείου κατεπείγοντος, να προστατέψει προσωρινώς το συγκεκριμένο μέτρο μέχρι την οριστική του διάγνωση. Το «άνοιγμα» της διαδικασίας συνδιαλλαγής ή η επικύρωση της σχετικής συμφωνίας οφειλέτη και πιστωτών εισάγουν γνήσια υπόθεση

188. Η οποία ορίζει επί λέξει ότι : «Μετά την υποβολή της αίτησης για την κήρυξη του οφειλέτη σε πτώχευση , ο πρόεδρος του αρμόδιου κατά το άρθρο 4 δικαστηρίου, δικάζοντας κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (άρθρα 682 επ. ΚΠολΔ), μετά από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον , μπορεί να διατάξει όποιο μέτρο κρίνει αναγκαίο για να αποτραπεί κάθε επιζήμια για τους πιστωτές μεταβολή της περιουσίας του οφειλέτη ή μείωση της αξίας της, μέχρι να δημοσιευθεί η απόφαση επί της αίτησης για την κήρυξη της πτώχευσης. Η απόφαση υπόκειται στη δημοσιότητα του άρθρου 8.». Σύμφωνα με τον *Μιχαλόπουλο*, η νέα αυτή διάταξη του άρ.10 ΠτΚ είναι κοινοτικής καταγωγής, προέρχεται δε από την αντίστοιχη διάταξη του άρ.38 Καν 1346/2000 περί διαδικασιών αφερεγγυότητας. Βλ. *Μιχαλόπουλος*, Η αποδραματοποίηση της πτώχευσης κατά το ισχύον δίκαιο του Πτωχευτικού Κώδικα, ΕΕμπΔ 2009, 731 επ.

της εκουσίας δικαιοδοσίας, που αποσκοπούν στην διατήρηση της επιχειρήσεως του οφειλέτη σε υγιείς βάσεις, ώστε να συνεχίσει ομαλώς την οικονομική της πορεία. Άλλωστε, η από νομική διάταξη παραπομπή στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων μιας διαγνωστικής διαφοράς ή της λήψεως ενός ρυθμιστικού μέτρου δεν προσδίδει χωρίς άλλο σε αυτήν την ιδιότητα του ασφαλιστικού μέτρου. Απόρροια τούτου είναι η μη εφαρμογή όλων των διατάξεων των άρ. 686 επ. ΚΠολΔ, αλλά μόνον εκείνων, που αρμόζουν στην υπόθεση.

Εξάλλου, στην διάταξη του άρ.10 παρ.1 ΠτΚ , ορίζεται ως αρμόδιο όργανο για την εκδίκαση της αιτήσεως περί λήψεως ασφαλιστικών μέτρων της πτωχευτικής διαδικασίας ο πρόεδρος του κατά το άρ.4 αρμοδίου δικαστηρίου, ήτοι, του πτωχευτικού δικαστηρίου, ο οποίος δικάζει κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Αντιθέτως, στην διάταξη του άρ.100 παρ.1 εδ.γ' του ΠτΚ ορίζεται ότι τα προληπτικά μέτρα στο στάδιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής λαμβάνονται από το πτωχευτικό δικαστήριο «κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρ.10». Εμφανίζεται έτσι μια καταρχήν αναντιστοιχία ως προς το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο για την λήψη των προληπτικών μέτρων ενόψει του «ανοίγματος» της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Καθώς, όμως, η διάταξη του άρ.100 αναφέρεται στην απόφαση του δικαστηρίου επί της αιτήσεως του ανοίγματος της διαδικασίας συνδιαλλαγής, συνάγεται ότι η ειδικότερη αναφορά στην παρ.1 εδ. γ' της ίδιας διατάξεως, της δυνατότητας λήψεως προληπτικών μέτρων, αναφέρεται κυρίως στο στάδιο της συζητήσεώς της κατ' άρ. 99 του ΠτΚ αιτήσεως και της εκδόσεως επ' αυτής αποφάσεως.

Επομένως, όταν η αίτηση για λήψη προληπτικών μέτρων υποβάλλεται μαζί με την αίτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής, τότε αρμόδιο γαι την εκδίκαση της και για τη λήψη των αναγκαίων προληπτικών μέτρων είναι το κατά την ρύθμιση του άρ. 100 παρ.1 εδ.γ' δικαιοδοτικό όργανο, ήτοι το ίδιο το πτωχευτικό δικαστήριο. Κατ' ουσίαν εδώ, πρόκειται (και προσομοιάζει ως προς το χαρακτήρα) για προσωρινή διαταγή¹⁸⁹ του άρ.781 ΚΠολΔ, στο μέτρο που η διάταξη αυτή επιτελεί στην εκουσία δικαιοδοσία λειτουργία αντίστοιχη των καθόλου ασφαλιστικών μέτρων, την οποία κατ' εξαίρεση συνδυάζει εδώ ο νομοθέτης με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων και όχι αυτής των άρ. 739 επ. ΚΠολΔ¹⁹⁰.

Την σχετική άποψη για το ζήτημα ενισχύει ειδικότερα και η δυνατότητα έκδοσης προσωρινής διαταγής κατά το άρ.691 παρ.2 ΚΠολΔ μέχρι την εκδίκαση της αίτησης λήψης προληπτικών μέτρων, την οποία αντιμετώπισαν θετικά τόσο η θεωρητική νομική

189. ΕιρΑθ 5052/2009, ΔΕΕ 2010, 918 επ.

190. Βλ.Κοτσίρης-Αρβανιτάκης, Προληπτικά μέτρα στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής κατά το νέο πτωχευτικό κώδικα, ΝοΒ 2008, 805 επ.

επιστήμη όσο και η νομολογία¹⁹¹, ώστε τελικώς επήλθε η τροποποίηση του άρ. 99 με την προσθήκη σχετικής παραγράφου¹⁹² που ρυθμίζει το θέμα της χορήγησης προσωρινής διαταγής υπέρ του οφειλέτη αλλά και τη διάρκεια ισχύος της.

Όταν, αντιθέτως, μετά από την υποβολή της αιτήσεως για το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής (η οποία εκκρεμεί ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου, οπότε εφαρμόζεται η διαδικασία της εκουσίας) ασκηθεί αυτοτελώς¹⁹³, με ίδιο δικόγραφο, από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον η αίτηση για τη λήψη προληπτικών μέτρων, τότε η αίτηση αυτή δικάζεται από τον Πρόεδρο του πτωχευτικού δικαστηρίου, κατά τη γενική ρύθμιση της διατάξεως του άρ.10 του ΠτΚ. Και η αυτοτελής αυτή αίτηση δικάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρ.100 παρ.1 εδ.γ' και 10 του ΠτΚ, κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων κατά πιθανολόγηση, ενόψει, ως προς την τελευταία περίπτωση, της γενικότητας της διατύπωσης του άρ.732 ΚΠολΔ, στα πλαίσια της διατάξεως του άρ.781 ΚΠολΔ.

Ενόψει δε, του ότι το μονομελές πρωτοδικείο συγκροτείται, κατά τη διάταξη του άρ.4 παρ.1 εδ. β' του ν. 1756/1988 «Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών», από Πρόεδρο Πρωτοδικών ή Πρωτοδίκη και του ότι δεν υφίσταται στον ΚΠολΔ αυτοτελής ενώπιον του προέδρου πρωτοδικών διαδικασία, αρμόδιο για την εκδίκαση της αυτοτελούς αιτήσεως για την λήψη προληπτικών μέτρων, όταν η αίτηση για το «άνοιγμα» της διαδικασίας συνδιαλλαγής εκκρεμεί ενώπιον του πτωχευτικού δικαστηρίου είναι το μονομελές πρωτοδικείο, το οποίο όμως, στην περίπτωση αυτή, ενόψει και της λεκτικής διατυπώσεως του άρ.10 του ΠτΚ, πρέπει να συγκροτείται από τον Πρόεδρο του (ως Πρόεδρο του πτωχευτικού δικαστηρίου). Επιχείρημα υπέρ της απόψεως αυτής μπορεί να αντληθεί και από τη διάταξη του άρ.

191. Για την άποψη της θεωρίας βλ. *Παπαγιάννης*, Η διαδικασία συνδιαλλαγής στο σύγχρονο πτωχευτικό δίκαιο ιδίως υπό το πρίσμα των επίκαιρων νομολογιακών εξελίξεων, ΧρΠΔ 2010,16. Για την νομολογία βλ. ΠΠρΑθ 2/2009, ΧρηΔικ 2009, 164 επ. με παρατηρήσεις *Ρούσση*, ΧρηΔικ 2009,167 επ· ΜΠρΠατρ 3054/2010 δημοσιευμένη στη ΝΟΜΟΣ.

192. Σύμφωνα με το άρθρο 35 Ν. 3858/2010 (ΦΕΚ Α 102/01.07.2010), «Προσαρμογή του Ελληνικού Δικαίου στο πρότυπο νόμου του έτους 1997 για τη διασυννοριακή πτώχευση της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο και άλλες διατάξεις», τροποποιείται και συμπληρώνεται η διάταξη του άρ. 99 ΠτΚ με την προσθήκη τέταρτης παραγράφου που ορίζει το εξής: «4. Προσωρινή διαταγή, η έκδοση της οποίας, μετά την υποβολή της αίτησης, ήταν αναγκαία κατά την κρίση του δικαστηρίου, παύει αυτοδικαίως να ισχύει, σε κάθε περίπτωση, μετά παρ.οδο δύο (2) μηνών από την έκδοσή της, απαγορευομένης της παράτασης ισχύος της». Επομένως, σε περίπτωση που μετά την κατάθεση από τον οφειλέτη αίτησης στο δικαστήριο για άνοιγμα διαδικασίας συνδιαλλαγής, χορηγηθεί από το τελευταίο προσωρινή διαταγή, με περιεχόμενο συνήθως την απαγόρευση λήψης μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης ή/και ασφαλιστικών μέτρων σε βάρος του οφειλέτη, η προσωρινή διαταγή παύει να ισχύει αυτοδικαίως μετά παρ.οδο 2 μηνών από την έκδοσή της και η ισχύς της δεν μπορεί να παραταθεί, π.χ. μέχρι την εκδίκαση της αίτησης για το άνοιγμα συνδιαλλαγής ή μέχρι την έκδοση της σχετικής δικαστικής απόφασης, όπως οριζόταν συνήθως μέχρι σήμερα. Κατά τα ανωτέρω, συμπληρώνεται το αντίστοιχο χωρίο της ΠΟΛ.1087/11.6.2010 (Α' Μέρος, κεφάλαιο 2, υπό στοιχείο α ii).

193. Ενδεικτικά ΜΠρΑθ 6127/2009, ΔΕΕ 2009, 1094επ.

938 ΚΠολΔ, κατά την παρ. 2 της οποίας η αίτηση αναστολής, σε περίπτωση ασκήσεως ανακοπής κατά της επισπευδόμενης αναγκαστικής εκτελέσεως, δικάζεται από το δικαστή ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η ανακοπή κι αν πρόκειται για Πολυμελές Πρωτοδικείο, από τον Πρόεδρο αυτού, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της ανακοπής του άρ.936 ΚΠολΔ, όταν καθ' ύλην αρμόδιο για την ανακοπή του τρίτου είναι το τελευταίο αυτό δικαστήριο, ήτοι, το Πολυμελές Πρωτοδικείο¹⁹⁴.

Αξιοσημείωτες, σχετικά με την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων του νέου ΠτΚ είναι τόσο η υπ' αριθμόν 28664/2008 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης¹⁹⁵, όσο και η υπ' αριθμόν 10689/2008 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Αμφότερες διέταξαν προληπτικά μέτρα ταυτόχρονα με το «άνοιγμα» της διαδικασίας συνδιαλλαγής σύμφωνα με το άρθρο 100 του ΠτΚ, δεχόμενες ότι με τη διαδικασία συνδιαλλαγής επιδιώκεται, υπό την εγγύηση της δικαστικής αρχής και με τη σύμπραξη των πιστωτών, η ικανοποίηση των απαιτήσεων των τελευταίων μέσω της διάσωσης της επιχείρησης, που απειλείται με οικονομική κατάρρευση ή εκείνης που τα δεδομένα της επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν αφήνουν προσδοκία επιβίωσης, με απώτερο σκοπό τη διατήρηση των θέσεων εργασίας, την προαγωγή του τοπικού κοινωνικοοικονομικού χώρου όπου δραστηριοποιείται η επιχείρηση, και γενικότερα την ενίσχυση της εθνικής οικονομίας. Η δε δεύτερη εξ αυτών απόφαση απεφάνθη ρητά τα προληπτικά μέτρα που λαμβάνονται ενόψει του αιτήματος της διαδικασίας συνδιαλλαγής ότι δεν συνιστούν γνήσια ασφαλιστικά μέτρα αλλά είναι ένα ρυθμιστικό μέτρο της εκούσιας δικαιοδοσίας που απλά δικάζει κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Δεν υπάρχει εδώ κατ' ουσίαν ορισμένο δικαίωμα το οποίο καλείται, ελλείποντος μάλιστα του στοιχείου του κατεπείγοντος, να προστατέψει προσωρινώς το συγκεκριμένο μέτρο μετά την οριστική του διάγνωση¹⁹⁶.

Πέραν όμως των ανωτέρω, η σημαντική ρύθμιση που εισήγαγε η εν λόγω διάταξη του άρ.100 του ΠτΚ αφορά την σαφή και ρητή αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών που εξασφαλίζει στον οφειλέτη την διατήρηση της περιουσίας του αλλά και την αποφυγή των μέτρων εκτελέσεως εις βάρος του, τα οποία θα μπορούσαν γρήγορα και αναπόδραστα να τον οδηγήσουν στην οδυνηρή διαδικασία της πτώχευσης και εκκαθάρισης. Η διαδικασία συνδιαλλαγής, ως σύνολο ιδώμενη, θα έμενε πρακτικά χωρίς αποτέλεσμα εάν δεν είχε εξασφαλιστεί και μάλιστα ρητά από το νομοθέτη η δυνατότητα να ζητήσει ο ίδιος ο οφειλέτης την αναστολή της λήψης ή/και συνέχισης των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών του. Αυτή η αυτονομία

194. Βλ. Εφαθ 3461/1994, ΕλλΔνη 1995, 1275.

195. ΠΠρΘεσ 28664/2008, ΕπισκΕμπΔ 2008, 911 επ.

196. ΜΠρΑθ 10689/2008 ΔΕΕ 2009, 73 επ· ΠΠρΑθ 216/2010, ΔΕΕ 2010, 60 επ.

όμως ρύθμιση για τον πρωτοφειλέτη δεν βρήκε αυτόματη εφαρμογή και στο πρόσωπο των εγγυητών- συνοφειλετών εις ολόκληρο του τελευταίου. Παρατηρήθηκε κατά τα πρώτα στάδια εφαρμογής του εν λόγω άρθρου καταρχήν μια ασάφεια και σύγχυση για τα όρια και το «μέτρο» προστασίας του ιδίου του πρωτοφειλέτη¹⁹⁷ που γρήγορα βέβαια ξεπεράστηκε¹⁹⁸ αλλά πολύ περισσότερο ένα νομοθετικό κενό για την τύχη των εγγυητών που κλήθηκε με την νομολογία της να καλύψει η δικαστική αρχή.

Η τύχη των εγγυητών σε αυτή τη πρώτη φάση της διαδικασίας συνδιαλλαγής δεν προβλεπόταν από τον νέο πτωχευτικό κώδικα, με αποτέλεσμα να μην υφίσταται ρητά ανάλογη και ισοδύναμη με τον πρωτοφειλέτη προστασία του εγγυητή και του συνοφειλέτη εις ολόκληρον, κατά το στάδιο του ανοίγματος της διαδικασίας συνδιαλλαγής, ενώ ρητή και ευνοϊκή πρόβλεψη υπάρχει γι' αυτόν κατά το στάδιο μετά την επικύρωση της συμφωνίας από το δικαστήριο με το άρθρο 104 του ΠτΚ, από το οποίο και θεωρείται ότι δεν πρέπει να αντληθεί επιχείρημα εξ αντιδιαστολής¹⁹⁹. Το γεγονός ότι ο εγγυητής εξακολουθεί να ευθύνεται απεριορίστως, δεν σημαίνει ενεργοποίηση της ευθύνης αυτής για όσο διάστημα η διαδικασία συνδιαλλαγής βρίσκεται σε εκκρεμότητα. Αντίθετα όπως ως προς τον πρωτοφειλέτη η έκταση της περαιτέρω ευθύνης καθίσταται γνωστή μόνο αφού περαιωθεί η διαδικασία συνδιαλλαγής, το ίδιο πρέπει να ισχύει και για τον εγγυητή μέχρι να διαπιστωθεί δικαστικά η επιτυχής ή μη έκβαση αυτής. Σε αντίθετη περίπτωση, κατά την οποία δηλαδή θα υπάρχει παράλληλη πορεία των δύο διαδικασιών, υπάρχει ο κίνδυνος να έχουν εξοφληθεί μερικώς οι πιστωτές και παράλληλα να έχει διενεργηθεί πλειστηριασμός των ακινήτων του εγγυητή. Τούτο όμως δεν συνάδει με τον

197. Χαρακτηριστικά οι ΜΠρΘεσ 5015/2009, ΕΕμπΔ 2009, 147 επ· ΜΠρΗρακλ 4298/2009, Αρμ 2010, 871 επ· ΜΠρΗρακλ 3440/2010, δημοσιευμένη στη ΝΟΜΟΣ, που επέτρεψαν την εγγραφή προσημειώσεως υποθήκης θεωρώντας ότι δεν αποτελεί εκτελεστό τίτλο που στηρίζει αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος του οφειλέτη, σύμφωνα με το άρθρο 904 του ΚΠολΔ, ούτε εμπίπτει στην έννοια των ατομικών διώξεων, όπως αυτή προκύπτει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 534, 644, 647, 648, 665 του ΕμπΝ, αφού η αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων των πτωχευτικών δανειστών κατά του πτωχού προς ικανοποίηση των απαιτήσεων τους αναφέρεται σε όλα τα κοινά κατά το κοινό δικονομικό δίκαιο μέσα ικανοποιήσεως των δανειστών, στην έννοια των οποίων δεν εμπίπτει η προσημείωση υποθήκης. Για την προσημείωση υποθήκης και το αν αποτελεί ή όχι μέσον ικανοποιήσεως βλ. περαιτ. ΕφΑθ 6571/2001 ΕλλΔνη 2001, 1419 επ· ΕφΠατρ 455/2004 ΔΕΕ 2005, 303· ΕφΘεσ 2571/2006 Αρμ 61, 880. Το ζήτημα ειδικά της εγγραφής προσημείωσης φαίνεται να λύθηκε πάντως με την ΜΠρΑθ 2804/2010, ΔΕΕ 2010, 568 επ., η οποία και απαγορεύει την σχετική εγγραφή καθώς μπορεί «να οδηγήσει σε ενδεχόμενη μείωση της περιουσίας του οφειλέτη..». Ομοίως με την τελευταία και οι ΜΠρΘεσ 4768/2010, ΕΕμπΔ 2010, 462 επ και ΜΠρΚοζάνης 1778/2009, ΕΕμπΔ 2010, 465 επ. Αντίστοιχα η μοναδική μέχρι στιγμής απόφαση περί λήψεως του μέτρου της δικαστικής μεσεγγύησης κινητού πράγματος ως ασφαλιστικού μέτρου κατά του οφειλέτη, η οποία (μεσεγγύηση) εξαιρείται από την αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων διότι δεν θεωρείται «καταδιωκτική», βλ. ΜΠρΘεσ 25011/2008, ΕΠολΔ 2010, 575 επ.

198. Ενδεικτικά μεταξύ άλλων ΠΠρΑθ 670/2008, ΔΕΕ 2008, 1265 επ· ΜΠρΑθ 2804/2010, ΔΕΕ 2010, 568 επ· ΜΠρΑθ 6127/2009, ΕΕμπΔ 2010, 471 επ..

199. ΜΠρΑθ 1370/2010, ΔΕΕ 2010, 446 επ. Πρβλ επίσης και τις ΜΠρΘεσ 7785/2009, ΕΠολΔ 2010, 580 επ· ΜΠρΘεσ 12819/1009, ΕΠολΔ 2010, 583 επ.

παρεπόμενο χαρακτήρα της εγγύησης, που συνίσταται ακριβώς στην εξάρτηση της ενοχής του εγγυητή από εκείνη του πρωτοφειλέτη, επομένως κρίνεται ορθότερο, η κατά του εγγυητή αναγκαστική εκτέλεση να αναστέλλεται από την έναρξη της διαδικασίας συνδιαλλαγής και όχι από την επικύρωση της από το πτωχευτικό δικαστήριο, αφού από τότε καθίσταται αβέβαιη η απαίτηση και το ακριβές ύψος της κατ' άρ.915 ΚΠολΔ. Συνεπείς με την ανωτέρω προσέγγιση και την συνακόλουθη αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων και κατά των εγγυητών στο α' στάδιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής οι αποφάσεις της νομολογίας επέκτειναν τοιουτοτρόπως τα προληπτικά μέτρα και προς αυτούς καλύπτοντας το σχετικό νομοθετικό κενό²⁰⁰.

1.4. Ο ρόλος των πιστωτών και ιδίως των πιστωτών του δημόσιου τομέα στην επίτευξη της συμφωνίας συνδιαλλαγής

Προκειμένου να είναι ευχερής η αποτελεσματικότερη σύναψη συμφωνίας, όταν μεταξύ των πιστωτών είναι το Δημόσιο, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, δημόσιες επιχειρήσεις, φορείς κοινωνικής πρόνοιας και ασφάλισης, ο Κώδικας, κατά παρέκκλιση άλλων απαγορευτικών διατάξεων, επιτρέπει στους πιστωτές αυτούς να συναινούν και να μειώνουν τις απαιτήσεις τους κατά του οφειλέτη ή ακόμη να παραιτούνται από προνόμια και εξασφαλίσεις, σύμφωνα με τις διαδικασίες που ισχύουν για αυτά. Η διάταξη αυτή ανοίγει το δρόμο στον μεσολαβητή να έλθει σε επαφή και διαπραγμάτευση με τους φορείς του Δημοσίου για την επίτευξη της συμφωνίας²⁰¹.

Παράλληλα και οι φορείς του Δημοσίου καταλαμβάνονται από την αναστολή των ατομικών διώξεων που διατάσσεται ως προληπτικό μέτρο κατά το «άνοιγμα» της διαδικασίας συνδιαλλαγής²⁰² και δεν δύνανται πλέον να επιδιώξουν την ικανοποίηση των απαιτήσεων τους μέσω του διατάξεων του ΚΕΔΕ, επιχείρημα που ενισχύεται ακόμη περισσότερο από τη ρητή δια του άρ. 181 περ. στ' του νέου ΠτΚ κατάργηση εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων στην πτωχευτική διαδικασία. Επιπρόσθετα η τυχόν συμμετοχή τους στην συμφωνία συνδιαλλαγής παράγει και για αυτούς αντίστοιχα τα προβλεπόμενα αποτελέσματα, ήτοι αντιμετωπίζονται ακριβώς όπως και οι ιδιώτες πιστωτές που συμβλήθηκαν στην συμφωνία.

Η μόνη διαφορά ως προς την συμμετοχή του Δημοσίου και των φορέων του στην διαδικασία συνδιαλλαγής από τους ιδιώτες πιστωτές είναι η ύπαρξη ειδικών προϋποθέσεων που οφείλουν να τηρήσουν οι εν λόγω φορείς, οι οποίες προβλέπονται

200. ΜΠρΘεσ 32873/2007 ΝοΒ 2009, 120· ΜΠρΑθ 1370/2010, ΔΕΕ 2010,446 επ· ΠΠρΑθ 40/2010, ΔΕΕ 2010,803 επ.

201. Κοτσίρης (2008⁷), 520 επ.

202. Η νομολογία έχει ήδη κινηθεί προς την σχετική κατεύθυνση, βλ. ΔΠρΑθ 5015/2009, ΔΕΕ 2010, 321 επ.

ειδικότερα από το άρ. 102 ΠτΚ, τον ν. 3809/2009 και ιδίως το άρ. 4 αυτού καθώς και από την Εγκύκλιο Πολ. 11668/22.12.2009²⁰³.

Περαιτέρω αξίζει να σημειωθεί ότι με τη λύση της συμφωνίας, οι συμβληθέντες πιστωτές ανακτούν τις απαιτήσεις τους μετά από αφαίρεση όσων έλαβαν λόγω συμφωνίας και τις εξασφαλίσεις τους, εκτός εάν είχαν εν τω μεταξύ εξαλειφθεί.

Έτσι, δημιουργείται πρόσθετο κίνητρο υπέρ των πιστωτών για χρηματοδότηση του οφειλέτη ή συνεισφορά υπηρεσιών και αγαθών στο πλαίσιο της συμφωνίας συνδιαλλαγής για συνέχιση της επιχειρηματικής του δραστηριότητας και τούτο διότι σε περίπτωση λύσης της συμφωνίας συνεπεία πτώχευσης του οφειλέτη, αναγνωρίζεται σε αυτούς το γενικό προνόμιο των εντεύθεν και μόνον απαιτήσεών τους και κατάταξής τους για ικανοποίηση πριν από τους άλλους γενικώς προνομιούχους πιστωτές²⁰⁴.

2. Προϋποθέσεις και διαδικασία επικύρωσης της συμφωνίας συνδιαλλαγής

Μετά το α' στάδιο «ανοίγματος» της διαδικασίας συνδιαλλαγής από το πτωχευτικό δικαστήριο και εφόσον τούτο ευδοκιμήσει δηλαδή ο οφειλέτης και οι συμβαλλόμενοι πιστωτές του καταλήξουν σε συμφωνία με την βοήθεια του μεσολαβητή, υπογράφουν μεταξύ τους μια σύμβαση που αποτυπώνει τους όρους του συμβιβασμού η οποία αποτελεί την συμφωνία συνδιαλλαγής. Η συμφωνία συνδιαλλαγής για να παράγει τα έννομα αποτελέσματα της πρέπει να κατατεθεί εκ νέου στο πτωχευτικό δικαστήριο (β' στάδιο), το οποίο και την επικυρώνει. Η περιβολή της συμφωνίας με το κύρος και την ισχύ δικαστικής απόφασης αποτελεί το σημείο έναρξης των έννομων αποτελεσμάτων της. Ο ΠτΚ για την επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής θέτει ορισμένες θετικές προϋποθέσεις και τέσσερεις λόγους απόρριψης της επικύρωσης, οι οποίοι λειτουργούν ως αρνητικές προϋποθέσεις προκειμένου το δικαστήριο να προχωρήσει στην επικύρωση²⁰⁵.

Ειδικότερα, αν και τούτο δεν προβλέπεται ρητά από την σχετική διάταξη, απαιτείται η συμφωνία συνδιαλλαγής να περιβληθεί τον έγγραφο τύπο²⁰⁶ άλλως δεν επικυρώνεται από το πτωχευτικό δικαστήριο. Περαιτέρω η προσκομιδή της για επικύρωση πρέπει να λάβει χώρα εντός της προβλεπόμενης από τον ΠτΚ δεκαήμερης

²⁰³. Για το κείμενο της οποίας, βλ. Επιχείρηση, 2010, 187 επ.

²⁰⁴. Εισ'ΕκθΠτΚ, άρθρο 102

²⁰⁵. ΠΠρΑθ 686/2009, ΔΕΕ 2009, 1217 επ· ΠΠρΚορινθ 25/2010, ΔΕΕ 2010, 70 επ.

²⁰⁶. Εκ της ανάγκης υπογραφής της από τα συμβαλλόμενα μέρη προκύπτει ότι η συμφωνία πρέπει να είναι γραπτή. Έτσι και η ΠΠρΑθ 1041/2009, ΔΕΕ 2010, 802 επ.

αποκλειστικής προθεσμίας ώστε να λήξει τοιουτοτρόπως της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Η προθεσμία αυτή είναι ανατρεπτική²⁰⁷ και δεν παρατείνεται.

Οι συμβαλλόμενοι από κοινού ή ο επιμελέστερος αυτών καταθέτουν αίτηση στο πτωχευτικό Δικαστήριο με αίτημα την επικύρωση της προσκομιζόμενης συμφωνίας και την λήξη της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Η επιλογή του νομοθέτη να θέσει διαζευτικά την δυνατότητα ενέργειας τόσο από κοινού στους συμβαλλόμενους όσο και μεμονωμένα στον επιμελέστερο αυτών τονίζει τον «ιδιωτικό» χαρακτήρα της διαδικασίας²⁰⁸ και τον σεβασμό στην ιδιωτική αυτονομία που δεν αλλοιώνονται από το συλλογικό στοιχείο²⁰⁹. Πέραν όμως των ανωτέρω θετικών προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν προκειμένου να επικυρωθεί η συμφωνία συνδιαλλαγής, υφίστανται ταυτόχρονα και συγκεκριμένες περιοριστικά αναφερόμενες, αρνητικές ουσιαστικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται ώστε το πτωχευτικό δικαστήριο να προχωρήσει στην απόφαση επικύρωσης. Οι προϋποθέσεις αυτές λειτουργούν ως λόγοι απόρριψης της επικύρωσης και έγκειται στην κρίση του δικαστηρίου ο έλεγχος και η κατάφαση τους. Σύμφωνα επομένως με το άρ. 103§2 του ΠτΚ, το πτωχευτικό δικαστήριο δεν επικυρώνει την συμφωνία εάν διαπιστώσει ότι συντρέχει έστω και ένας από τους κάτωθι λόγους, ήτοι:

α) Ο οφειλέτης να βρίσκεται σε παύση πληρωμών. Μία τέτοια διαπίστωση, πρακτικά αφήνει άνευ αντικειμένου ολόκληρη τη διαδικασία συνδιαλλαγής καθώς υφίσταται πια η βασικότερη προϋπόθεση κήρυξης του οφειλέτη σε πτώχευση και αντίθετα ελλείπει η ουσιώδης προϋπόθεση έναρξης της διαδικασίας συναλλαγής που απαιτεί πρόσκαιρη οικονομική αδυναμία του οφειλέτη. Ο οφειλέτης λοιπόν δεν πρέπει να βρίσκεται σε παύση πληρωμών.

Αν η παύση πληρωμών επήλθε ως κατάσταση στο διάστημα από το άνοιγμα της διαδικασίας έως την επικύρωση τότε πρέπει να μην επικυρωθεί η συμφωνία (103§2 ΠτΚ), να κηρυχθεί το πέρας της διαδικασίας συνδιαλλαγής και να κηρυχθεί σε πτώχευση οφειλέτης.

β) Οι όροι της συμφωνίας να μην εξασφαλίζουν την διάρκεια της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αν το πτωχευτικό δικαστήριο διαπιστώσει ότι το περιεχόμενο της συμφωνίας και οι όροι που τέθηκαν δεν εξασφαλίζουν πραγματικά την συνέχιση της επιχείρησης και δεν προσφέρουν μια αληθινή προσπάθεια εξυγίανσης

207. Μη τήρησή της αποτελεί αμάχητο τεκμήριο ότι τα μέρη δεν θα εκτελέσουν τους όρους. Συνέπεια δεν προβλέπεται γι' αυτό πρέπει να γίνει δεκτή αναλογική εφαρμογή του άρ. 100 παρ. 2 ΠτΚ και να περατώνεται αυτοδίκαια η συμφωνία.

208. ΜΠρΘεσ 32873/2007, ΝοΒ 2009,120 επ· ΠΠρΘεσ 28664/2008, ΕπισκΕμπΔ 2008, 911 επ.

209. Διαφαίνεται και εδώ η σύνδεση με τη γενική αρχή του επιμελέστερου διάδικου που απαντάται σε ολόκληρο τον ΚΠολΔ, και ιδίως στις διατάξεις 904 ΚΠολΔ περί αναγκαστικής εκτέλεσης, όπου ο επισπεύδων δανειστής ενεργεί εμπρόθεσμα τις διαδικαστικές πράξεις για την ικανοποίηση της απαίτησής του.

της δεν θα επικυρώσει τη συμφωνία. Πράγματι μια τέτοια διαπίστωση θέτει εκποδών την όλη διαδικασία και κυρίως αντιτίθεται με το σκοπό και τη φύση της ως απόπειρας διάσωσης της επιχείρησης και εξόδου από την δυσχέρεια. Το δικαστήριο βασιζόμενο κυρίως σε οικονομικά κριτήρια και έχοντας και στη φάση αυτή εξουσία αποτελεσματικής παρέμβασης και ελέγχου σκοπιμότητας θα αρνηθεί την επικύρωση εφόσον δεν εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα της επιχείρησης ιδώμενη όχι βραχυπρόθεσμα αλλά σε διάρκεια και βάθος χρόνου²¹⁰.

γ) Αν θίγονται τα συμφέροντα των πιστωτών που δεν υπέγραψαν την συμφωνία. Το πτωχευτικό δικαστήριο δεν επικυρώνει την συμφωνία αν θίγονται με οποιονδήποτε τρόπο και σε οποιαδήποτε έκταση τα συμφέροντα των μη συμβαλλόμενων πιστωτών. Ο νομοθέτης εδώ προσπαθεί να προλάβει τυχόν βλάβη των μη συμβληθέντων πιστωτών σε περίπτωση που ελάμβανε χώρα ικανοποίηση των συμβληθέντων και η εναπομένουσα περιουσία δεν επαρκούσε για την κάλυψη των πρώτων, ιδίως ενόψει του γεγονότος ότι καταλαμβάνονται από τα αποτελέσματα της επικύρωσης και ισχύει και γι' αυτούς η αναστολή των ατομικών διώξεων του οφειλέτη.

δ) Η διάρκεια της συμφωνίας²¹¹ υπερβαίνει τα 2 έτη. Ο χρονικός περιορισμός ανωτάτης διάρκειας²¹² που τίθεται από το νομοθέτη στοχεύει να εμποδίσει την μετατροπή της διαδικασίας συνδιαλλαγής σε τρόπο παρέλκυσης της πτώχευσης και να μην υπάρξει χώρος και χρόνος για συμπαιγνίες και καταχρήσεις. Τυχόν παράλειψη ρητού προσδιορισμού της διάρκειας ισχύος της συμφωνίας δεν αποτελεί λόγω άρνησης της επικύρωσης της επειδή η διάρκεια στην περίπτωση αυτή συνάγεται ότι θελήθηκε από τα μέρη να είναι διετής.

Η απαρίθμηση των λόγων απορρίψεως είναι μεν ως προελέγχθη περιοριστική ώστε εύκολα καθίσταται αντιληπτό ότι δεν μπορεί να χωρήσει αναλογική εφαρμογή και

210. Και υπό το προηγούμενο καθεστώς των άρ.44-45 ν.1892/1990, η νομολογία έδιδε εξαιρετική σημασία και ορθά στο να ορθοποδήσει η επιχείρηση και ελάμβανε υπόψιν και πλάνα προόδου και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού στην δικαστική κρίση. Στον ίδιο δρόμο και αποδίδοντας επίσης ιδιαίτερη βαρύτητα στην βιωσιμότητα της επιχείρησης κινείται και η νομολογία υπό το νέο καθεστώς. Σχετ. χαρακτηριστικά ΠΠρΘεσ 28664/2008 καθώς και ΕφΑθ 5847/1998, ΕλλΔνη 1999,1376 επ. με παρατηρήσεις Δούβλη,1379 επ.

211. Η άποψη ότι αν η συμφωνία υπερβαίνει την διετία δεν θα τύχει επικύρωσης αλλά απορρίψεως από το πτωχευτικό δικαστήριο σύμφωνα με την γραμματική διατύπωση του άρ. 103 ΠτΚ είναι ήδη πεπερασμένη αφού η νομολογία δέχεται, και ορθά κατά την γνώμη μας ότι η συμφωνία είναι επικυρωτέα σε κάθε περίπτωση, με τη μόνη διαφορά ότι το διάστημα που υπερβαίνει τη διετία θα εξακολουθήσει να δεσμεύει ως ενοχική συμφωνία αυτούς που την υπέγραψαν. Βλ. χαρακτηριστικά ΠΠρΑθ 1041/2009, ΔΕΕ 2009, 802 επ καθώς και ΕφΑθ 1851/2010, ΔΕΕ 2010,916 επ.

212. Το εν λόγω διάστημα μετετράπη σε τέσσερα αντί των δύο ετών δυνάμει του άρθρου 34 παρ. 1 β' του Ν. 3858/2010, «Προσαρμογή του Ελληνικού Δικαίου στο πρότυπο νόμου του έτους 1997 για τη διασυννοριακή πτώχευση της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 102/01.07.2010, για τη μεταβατική περίοδο από τη δημοσίευση του νόμου αυτού μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2014. Από την 1η Ιανουαρίου 2015 θα ισχύει πάλι το διάστημα των δύο ετών.

διασταλτική ερμηνεία κατά την διερεύνηση από το αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο, από την άλλη όμως η αυστηρή επιλογή του νομοθέτη να μην εφαρμόζονται σωρευτικά αλλά διαζευκτικά και μεμονωμένα σε συνδυασμό με την ευρεία διατύπωση που επελέγη για την λεκτική αποτύπωση τους, αφήνουν εξαιρετικά ευρύ περιθώριο²¹³ στο πτωχευτικό δικαστήριο να ακυρώσει την διαδικασία συνδιαλλαγής.

Το πτωχευτικό δικαστήριο εφαρμόζει την διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (άρ. 54§1 ΠτΚ). Κατά τη συζήτηση της αίτησης επικύρωσης ακούγονται αυτοκλήτως ή μετά από πρόσκληση του δικαστηρίου ο μεσολαβητής, ο οφειλέτης, οι συμβαλλόμενοι δανειστές καθώς και εκπρόσωπος των εργαζομένων²¹⁴. Κάθε άλλο πρόσωπο έχων έννομο συμφέρον δύναται να παρέμβει χωρίς να υποχρεούται σε τήρηση προδικασίας. Το εδάφιο αυτό ουσιαστικά (άρ. 103§3 εδ β' ΠτΚ) αφορά τους μη συμβληθέντες πιστωτές που δύνανται να παρέμβουν κατά τη συζήτηση και να ζητήσουν την μη επικύρωση της συμφωνίας εφόσον θίγονται τα συμφέροντά τους ή συντρέχει άλλος λόγος απόρριψης από τους περιοριστικά αναφερόμενους στο άρ. 103§2 ΠτΚ. Επομένως οι μη συμβληθέντες πιστωτές για να επιτύχουν την μη επικύρωση καλούνται να αποδείξουν την συνδρομή ενός εκ των τεσσάρων λόγων απόρριψης εκτός αν επικαλεστούν ελαττώματα της συμφωνίας ως δικαιοπραξίας²¹⁵.

Το δικαστήριο δεν έχει εξουσία τροποποίησης της συμφωνίας αλλά μόνο επικύρωσης ή απόρριψής της. Σε περίπτωση δε απόρριψης το σκεπτικό πρέπει να είναι ειδικώς αιτιολογημένο και πειστικό.

Το δικαστήριο στην διαπίστωση που προβαίνει για την συνδρομή ή όχι των προϋποθέσεων και στον έλεγχο των όρων της συμφωνίας²¹⁶, εξετάζει σεβόμενο βέβαια την αρχή της ιδιωτικής αυτονομίας τη μη παρέκκλιση των μερών συμβατικά²¹⁷ από τα

213. Η *numerous clausus* διατύπωση δεν αποτελεί εμπόδιο να υπαχθούν σωρεία περιπτώσεων στο πραγματικό τους εξαιτίας της ευρείας και γεμάτης αόριστες νομικές έννοιες που χρήζουν εξειδίκευσης, διατύπωσής τους. Η έλλειψη μάλιστα προσδιοριστικών κριτηρίων ως ερμηνευτικών εργαλείων επιτείνει την προσέγγιση αυτή που βλέπει τις διατάξεις υπερβολικά «ανοιχτές» παρά την αυστηρά περιοριστική αριθμηση, σχετ. ΕφΑθ 1933/2007, ΔΕΕ 2009, 66 με σχόλια Χ. Χριστοπούλου, 68 επ.

214. Οι εργαζόμενοι δεν καλούνται στο «άνοιγμα» της διαδικασίας (άρ. 99-100 ΠτΚ) αλλά μόνο στο β' στάδιο της επικύρωσης προς επίρρωση του αιτούντα την συνδιαλλαγή εμπόρου. Αυτό δεν αποκλείει βέβαια την εκ μέρους τους άσκηση παρεμβάσεως σε περίπτωση συζητήσεως των προληπτικών μέτρων του α' σταδίου της διαδικασίας ούτε και την τριτανακοπή σε περίπτωση απορρίψεως της αιτήσεως ήδη από το στάδιο αυτό.

215. Η συμφωνία αποτελεί σύμβαση και τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του ΑΚ περί των δικαιοπραξιών και της ερμηνείας τους ενώ δεν αποκλείεται και εφαρμογή διατάξεων του ενοχικού συμβιβασμού εφόσον ταιριάζουν με τη φύση και το σκοπό της συμφωνίας συνδιαλλαγής. Βλ. Ψυχομάνης, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2008, 48 επ.

216. Το δικαστήριο έχει εξουσία αποτελεσματικής παρέμβασης και ουσιαστικού ελέγχου των όρων της συμφωνίας ξεπερνώντας το όριο της τυπικής νομιμότητας και ερευνώντας την ωφελιμότητα ήτοι την σκοπιμότητα της συμφωνίας. Ο νομοθέτης υιοθέτησε έτσι την νομολογία του προϊσχύσαντος δικαίου, σχετ. ΕφΑθ 5847/1998 για την οποία βλ. ανωτ. σημ. υπ' αριθμ. 68.

217. Τα μέρη δεν μπορούν να επέμβουν και να τροποποιήσουν τα εκ νόμου αποτελέσματα. Μετά την επικύρωση τυχόν τροποποίηση των όρων αντιμετωπίζεται από την θεωρία

ex lege αποτελέσματα της επικύρωσης καθώς τέτοια πρόβλεψη δεν είναι επιτρεπτή διότι τα τελευταία ισχύουν erga omnes (έναντι πάντων). Η απόφαση του δικαστηρίου είτε αυτή επικυρώνει είτε απορρίπτει την σχετική αίτηση δημοσιεύεται στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Ταμείου Νομικών. Εάν είναι επικυρωτική υπόκειται μόνο σε τριτανακοπή²¹⁸ προφανώς από πιστωτή-δανειστή του οφειλέτη που δεν συμμετείχε στη διαδικασία και θίγονται τα συμφέροντά του, εντός δέκα ημερών²¹⁹, ενώ αν είναι απορριπτική, υπόκειται μόνο σε έφεση μέσα στην ίδια προθεσμία από τον οφειλέτη ή τους συμβαλλόμενους πιστωτές που θέλουν να επιτύχουν την επικύρωση της.

2.1. Έννομες συνέπειες της επικύρωσης της συμφωνίας συνδιαλλαγής

Η επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής από το δικαστήριο επιφέρει το πέρας της διαδικασίας και του έργου του μεσολαβητή (άρ. 103 παρ. 4 εδ. α΄ σε συνδ. άρ. 104 παρ. 1 περ. α΄ του ΠτΚ). Η απόφαση έχει πολλαπλές ουσιαστικές νομικές συνέπειες ως προς τα διάφορα εμπλεκόμενα στη διαδικασία συνδιαλλαγής πρόσωπα, οι οποίες διαρκούν κατά κανόνα, όλο το διάστημα ισχύος της συμφωνίας.

Όσον αφορά τον οφειλέτη, η επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής αποτελεί την ευκαιρία που του δίδεται προκειμένου να ανακάμψει και για το σκοπό αυτό η βασική συνέπεια της επικύρωσης είναι η αναστολή των ατομικών και συλλογικών καταδιωκτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένων και των ασφαλιστικών μέτρων. Η αναστολή καταλαμβάνει εκείνες τις απαιτήσεις που υφίσταντο πριν την συμφωνία και εκτείνεται καθ'όλο το χρόνο διάρκειας της συμφωνίας συνδιαλλαγής. Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι εάν η συμφωνία συνδιαλλαγής εκτείνεται πέραν την διετίας που θέτει ο νόμος ως ανώτατο χρονικό όριο τότε η αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων εκτείνεται για τους πιστωτές που την υπέγραψαν και πέραν του χρονικού αυτού ορίου. Εφόσον δεσμεύτηκαν συμβατικά με την συμφωνία και συμβιβάστηκαν με τον οφειλέτη και υπό την προϋπόθεση ότι και μετά την διετία θα είναι σε θέση ο τελευταίος να εκπληρώνει τις δεσμεύσεις που ανέλαβε, τότε τυχόν αντίθετες ενέργειες των συμβληθέντων πιστωτών, δηλαδή ενέργειες ατομικής ικανοποίησης μέσω διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης, θα ήτο ανακόλουθες και θα κρίνονταν καταχρηστικές, αντιβαίνουσες στην καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη. Η «απαγόρευση» αυτή δεν

διαφορετικά: Κατά Κοτσίρη, απαιτείται προηγούμενη λύση της συμφωνίας και άρα υπογραφή νέας συμφωνίας ενώ κατά Σπυριδάκη είναι δυνατή η τροποποίηση της. Σχ. Κοτσίρης (2008'), 526 καθώς και Σπυριδάκης, Πτωχευτικό δίκαιο, 2008, 416.

218. Έτσι η απόφαση υπόκειται σε δημοσιότητα και σε περιορισμένα ένδικα μέσα.

219. Κι εδώ οι προθεσμίες άσκησης των ένδικων μέσων είναι αποκλειστικές και δεν παρατείνονται.

ισχύει φυσικά για τους μη συμβληθέντες πιστωτές ενώ δεν καταλαμβάνει επίσης και πιστωτές των οποίων τα χρέη γεννήθηκαν το πρώτον μετά την επικύρωση της συμφωνίας.

Για την ίδια χρονική περίοδο αναστέλλεται και η δυνατότητα λήψης μέτρων συλλογικής εκτέλεσης και πτώχευσης του οφειλέτη. Ειδικότερα η συνέπεια αυτή δεν καταλαμβάνει μόνο τους πιστωτές αλλά επεκτείνεται και στον ίδιο τον οφειλέτη οπότε δεν μπορεί ούτε ο ίδιος να υποβάλλει αίτηση ώστε να κηρυχθεί σε πτώχευση. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται ότι ο οφειλέτης θα προχωρήσει σε υλοποίηση της συμφωνίας και δεν θα χρησιμοποιήσει την πτώχευση ως κατ' επίφαση λόγο λύσης της συμφωνίας. Συγχρόνως προστατεύεται ο ίδιος ο θεσμός της διαδικασίας συνδιαλλαγής που με αυτό τον τρόπο θωρακίζεται έναντι κακόπιστων οφειλετών που επιθυμούν απλά να «κερδίσουν χρόνο» παρελκύνοντας καταχρηστικά την πτωχευτική διαδικασία.

Συνεπεία της επικύρωσης της συμφωνίας συνδιαλλαγής, για όσο διάστημα διαρκεί η συμφωνία, αίρεται το κώλυμα έκδοσης επιταγών από τον οφειλέτη, αν τυχόν υπήρχε τέτοιο. Αυτή η νομοθετική πρόβλεψη στοχεύει να αποκαταστήσει τα μέσα πληρωμής του οφειλέτη, να τον απαλλάξει από άμεσα απαιτητά χρέη, τα οποία δύναται μέσω επιταγών να μεταθέσει σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο και να εξακολουθήσει την δραστηριότητα του και την προσπάθεια ανάκαμψής του χωρίς να εξαρτάται από την άμεση ύπαρξη ρευστών διαθεσίμων. Στην ουσία ο οφειλέτης με την αποκατάσταση αυτή, ετεροχρονίζει τις υπάρχουσες οφειλές του και πιστώνει παράλληλα τα τιμήματα έναντι των προμηθευτών του, κερδίζοντας χρόνο ώστε με την επανείσοδο του σε παραγωγικό στάδιο και αφού εισπράξει έσοδα από την δραστηριότητα του, να τα καλύψει θέτοντας συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα.

Προς αντιστάθμιση των ανωτέρω ευεργετικών ρυθμίσεων που απολαύει ο οφειλέτης από την επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής, ο νομοθέτης συμπεριλαμβάνει μεταξύ των εννόμων συνεπειών της, την δέσμευση του οφειλέτη να τηρήσει τα συμφωνημένα. Προς επίρρωση δε αυτής της υποχρέωσης που αναλαμβάνει και προκειμένου να μην αποτελεί μια τυπική-ηθική δέσμευση του οφειλέτη έναντι των πιστωτών του, ορίζεται ρητά ότι η επικυρωτική της συμφωνίας συνδιαλλαγής απόφαση είναι τίτλος εκτελεστός για τις αναλαμβανόμενες υποχρεώσεις του. Με τον τρόπο αυτό «υπενθυμίζεται» στον οφειλέτη ότι του δίδεται καλή τη πίστει, μια εύλογη περίοδος «χάριτος», την οποία πρέπει να αξιοποιήσει στο έπακρο ώστε να ανακάμψει αλλά και να τηρήσει την συμφωνία, διαφορετικά θα υποστεί αρνητικές συνέπειες. Η εξασφάλιση των πιστωτών με τον συγκεκριμένο εκτελεστό τίτλο είναι το έμμεσο μέσο πίεσης προς τον οφειλέτη να συμμορφωθεί και να υλοποιήσει τους όρους της συμφωνίας.

Ο νομοθέτης ρητά αναστέλλει (άρ. 104 παρ. 1 περ.β' εδ.β' ΠτΚ) και για τους εγγυητές και συνοφειλέτες εις ολόκληρον τόσο τα μέτρα ατομικής εκτέλεσης εναντίον τους όσο και των προθεσμιών άσκησης και παραγραφής δικαιωμάτων και διαδικαστικών πράξεων (άρ. 1047 παρ. 1 περ. ε' ΠτΚ). Τα αποτελέσματα είναι ουσιαστικά και προς αυτούς, αφού τυχόν καταβολές του οφειλέτη κατ' εφαρμογή της συμφωνίας θα περιορίζουν αντίστοιχα τις εγγυητικές υποχρεώσεις τους. Ζήτημα ανακύπτει ως προς το επιτρεπτό λήψης ασφαλιστικών μέτρων εναντίον τους, την στιγμή που αυτά ρητά αναστέλλονται για τον οφειλέτη. Θα μπορούσαν να υποστηριχθούν και οι δυο (αντίθετες) απόψεις για την επέκταση ή όχι της αναστολής και σε αυτούς ως εξής: Η αρνητική άποψη με καίριο το α contrario επιχείρημα ότι ο νομοθέτης όπου θέλησε να επεκτείνει τα αποτελέσματα αυτά το όρισε ρητά και η θετική άποψη που δια της αναλογικής εφαρμογής και με βάση το σκοπό του κανόνα δικαίου ήτοι την όλη ratio αναστολής των διώξεων που είναι απαραίτητη για να ευδοκιμήσει η διαδικασία συνδιαλλαγής²²⁰, δέχεται την επέκταση και σε αυτούς των αποτελεσμάτων αυτών.

Το πρόβλημα φαίνεται να έλυσε η ΜΠρΘεσ 32873/2007²²¹ τουλάχιστον όσον αφορά τους συμβαλλόμενους πιστωτές που προκρίνει τη δεύτερη θέση ως ορθότερη υποστηρίζοντας ότι το να διαταχθούν ασφαλιστικά μέτρα δεν δικαιολογείται γιατί η ενεργοποίηση της ευθύνης των προσώπων αυτών των εγγυητών ιδίως λόγω του παρεπόμενου χαρακτήρα της εγγύησης που δεν μπορεί να συντρέχει παράλληλα με τη διαδικασία συνδιαλλαγής²²².

Αν γινόταν δεκτό ότι επιτρέπονται αυτά τα μέτρα κατά των εγγυητών και δη παράλληλα προς τη διαδικασία συνδιαλλαγής του οφειλέτη με το επιχείρημα εξασφάλισης των απαιτήσεων τότε θα υπήρχε ευθεία καταστρατήγηση του πτωχευτικού δικαίου που αποσκοπεί σε άνοιγμα συλλογικής διαδικασίας και σύμμετρη ικανοποίηση από την περιουσία του οφειλέτη και αποφυγή της πτώχευσης. Ουσιαστικά

220. Στην ουσία πρόκειται για συνδυασμό τελολογικής ερμηνείας και αναλογικής εφαρμογής των «ευεργετικών» για τον οφειλέτη διατάξεων και στους εγγυητές.

221. Ενώ αντίθετα η ΠΠρΘεσ 28664/2008 απέφυγε να θίξει το θέμα με το πρόσχημα της «έλλειψης ενεργητικής νομιμοποίησης». Βλ. αναλ. ανωτ. σημ. υπ' αριθμ.56 και 57 αλλά και την νεότερη ΜΠρΘεσ 9297/2010, ΝΟΜΟΣ, που απέρριψε την αναστολή των προληπτικών μέτρων έναντι των εγγυητών- ομόρρυθμων εταίρων σε αυτό το α' στάδιο της διαδικασίας συνάγοντας α contrario επιχείρημα από το άρ. 104 ΠτΚ. Ειδικά για την αναστολή υπέρ και των ομόρρυθμων εταίρων βλ. επίσης και ΜΠρΘεσ 10241/2010, ΕΠολΔ 2010, 588 με παρατηρήσεις Τσιάντου, ΕΠολΔ 2010, 591επ.

222. Τυχόν αποδοχή της θέσης ότι είναι επιτρεπτή η δίωξη των εγγυητών δια των ασφαλιστικών μέτρων θα απαξίωνε εντελώς την διαδικασία συνδιαλλαγής αφού οι δανειστές θα είχαν άμεση ευχέρεια να εξασφαλίσουν τις απαιτήσεις τους χωρίς να υποχρεωθούν σε μείωσή τους ή αναμονή ή περιοδικές καταβολές λόγω της συνδιαλλαγής με τον πρωτοφειλέτη.

έτσι θα επιτρεπόταν «διπλή» εξασφάλιση με άλλους όρους²²³ και κανόνες για την ίδια απαίτηση.

Για τους συμβαλλόμενους στην συμφωνία πιστωτές οι έννομες συνέπειες²²⁴ αποτελούν την «άλλη όψη του νομίσματος» όσων ήδη προεκτέθηκαν σχετικά με τον οφειλέτη και του εγγυητές και συνοφειλέτες εις ολόκληρο. Έτσι εφόσον αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις του οφειλέτη για όλη τη χρονική διάρκεια της συμφωνίας σχετικά με απαιτήσεις τους που προϋπήρχαν (είχαν γεννηθεί πρωθύστερα) από την συμφωνία συνδιαλλαγής, αναστέλλεται για την ίδια περίοδο η λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά του οφειλέτη με μόνη εξαίρεση την περίπτωση όπου με την ενέργεια αυτή επιδιώκεται η αποτροπή μετακίνησης εξοπλισμού ή απαξίωσης της επιχείρησης και αναστέλλεται για περίοδο έξι μηνών²²⁵ η λήψη μέτρου συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης και υποβολής αίτησης για κήρυξη σε πτώχευση του οφειλέτη, οι συμβληθέντες πιστωτές δεσμεύονται από την συμφωνία που υπέγραψαν και δεν δικαιούνται να ενεργήσουν κατά τρόπο που να την παραβιάζει. Πράγματι, τυχόν συνέχιση των ατομικών και συλλογικών καταδιωκτικών μέτρων εναντίον του οφειλέτη θα καθιστούσε ολόκληρο το θεσμό της συνδιαλλαγής άνευ αντικειμένου ενώ θα εξόπλιζε τους πιστωτές που συμβλήθηκαν στην συμφωνία με διπλό εκτελεστό τίτλο για το ίδιο χρέος, ήτοι τόσο τον αρχικό βάσει του οποίου ήδη ενδεχομένως κινούνταν κατά του οφειλέτη όσο και την ίδια την συμφωνία της συνδιαλλαγής που ρητά από το νόμο ανακηρύσσεται εκτελεστός τίτλος για τα συμφωνηθέντα. και αναστέλλονται οι αποκλειστικές προθεσμίες άσκησης και παραγραφής δικαιωμάτων και άσκησης διαδικαστικών πράξεων υπό τις οποίες τελούν οι απαιτήσεις τους.

223. Πάντως όπως αναφέρει ο *Κωνσταντόπουλος* στις παρατηρήσεις του στην ΜΠρΘεσ 32873/2007, η λύση αυτή δεν φαίνεται πειστική ώστε να επεκταθεί και στους μη συμβληθέντες πιστωτές.

224. Για το γενικό προνόμιο που τους επιφυλάσσεται σε περίπτωση πτώχευσης του οφειλέτη, βλ. κατωτ. υπό ενοτ. 2.2 και 2.3.

225. *Ψυχομάνης*, (2008), 40επ. όπου αναφέρει αναλυτικά την τύχη άσκησης καταδιωκτικών μέτρων κατά του οφειλέτη. Με το άρθρο 34 του Ν. 3858/2010, «Προσαρμογή του Ελληνικού Δικαίου στο πρότυπο νόμου του έτους 1997 για τη διασυννοριακή πτώχευση της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 102/01.07.2010 τροποποιήθηκε το άρ. 104 παράγραφος 1 περίπτωση στ' του Πτωχευτικού Κώδικα. Η τροποποίηση αυτή ισχύει για τη μεταβατική περίοδο από τη δημοσίευση του νόμου 3858/2010, ήτοι από τις 1-7-2010 μέχρι τις 31-12-2014. Στο άρθρο 104 παρ. 1 περ. στ', που αναφέρεται στις συνέπειες από την επικύρωση συμφωνίας συνδιαλλαγής και συγκεκριμένα στην αναστολή κάθε μέτρου συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης, συμπεριλαμβανομένης της κήρυξης της πτώχευσης, αντί της φράσης «για περίοδο έξι (6) μηνών» τίθεται «για περίοδο ενός (1) έτους». Επομένως, η αναστολή του δικαιώματος των πιστωτών, μεταξύ των οποίων και του Δημοσίου, να λάβουν μέτρα συλλογικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη, συμπεριλαμβανομένης της αίτησης για κήρυξη αυτού σε πτώχευση, εφόσον περιήλθε στο μεταξύ σε κατάσταση παύσης πληρωμών, επεκτείνεται, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου (1-7-2010 έως 31-12-2014), από έξι μήνες σε ένα έτος μετά την επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής. Από 1^{ης}-1-2015, το χρονικό διάστημα αναστολής επανέρχεται σε 6 μήνες. Βλ. και την από 11-6-2010, εγκύκλιο ΠΟΛ.1087/11.6.2010, η οποία επίσης τροποποιείται στο αντίστοιχο χωρίο της, ήτοι στο Α' Μέρος, κεφάλαιο 1, υπό στοιχεία δ' και ε'.

Παράλληλα όπως και για τον οφειλέτη, τόσο και για τους συμβαλλόμενους πιστωτές, οι όροι της συμφωνίας τους δεσμεύουν και η απόφαση που επικυρώνει την συμφωνία αποτελεί τίτλο εκτελεστό και εναντίον τους, για τις αναλαμβανόμενες με αυτήν υποχρεώσεις (άρ. 104 παρ. 2 ΠτΚ).

Για τους μη συμβληθέντες πιστωτές ο νόμος επιφύλαξε διαφορετική μεταχείριση. Παρά το ότι δεν δεσμεύονται από την συμφωνία αφού δεν την υπέγραψαν, εντούτοις τα αναφερόμενα στο άρ. 104 ΠτΚ αποτελέσματα ισχύουν και ως προς αυτούς, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την Αιτ'Εκθ του νόμου που ορίζει ότι η αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων αφορά όλους τους πιστωτές ανεξάρτητα αν υπέγραψαν ή όχι την συμφωνία συνδιαλλαγής²²⁶.

Εκτός των ανασταλτικών όμως αποτελεσμάτων που εκ νόμου επέρχονται και τους καταλαμβάνουν όπως αυτά αναφέρονται στο άρ. 104 παρ. 1 περ. β, γ, ε, στ²²⁷, η συμφωνία συνδιαλλαγής εξακολουθεί να αποτελεί για αυτούς μια *inter alios acta*. Μπορούν επομένως να προβούν σε εξωδιαδικαστικές συμφωνίες με τον οφειλέτη ή να τον κηρύξουν σε πτώχευση (με την παρέλευση του εξαμήνου της εκ νόμου οριζόμενης αναστολής που τους καταλαμβάνει), γεγονός που θα επέφερε όμως σε αυτή την περίπτωση, την λύση της συμφωνίας συνδιαλλαγής.

2.2. Η κήρυξη και οι συνέπειες της λύσης της συμφωνίας συνδιαλλαγής

Η συμφωνία συνδιαλλαγής λύεται άλλοτε αυτοδίκαια και άλλοτε κηρύσσεται με διαπλαστική απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου σύμφωνα με το άρ. 105 παρ. 1-3 ΠτΚ²²⁸.

Αυτοδίκαιη λύση της συμφωνίας συνδιαλλαγής (άρ. 105 παρ. 2 ΠτΚ) επέρχεται είτε όταν λήξει η διάρκεια ισχύος της συμφωνίας συνδιαλλαγής, η οποία μπορεί να έχει ήδη καθοριστεί με τη συμφωνία, άλλως με την πάροδο της διετίας που αποτελεί το ανώτατο *ex lege* όριο διάρκειας της (άρ. 103 παρ. 1), είτε εάν κηρυχθεί σε πτώχευση ή υπαχθεί σε οποιαδήποτε διαδικασία αναδιοργάνωσης ή εκκαθάρισης²²⁹ ο οφειλέτης. Εξυπακούεται ότι οι διαδικασίες αυτές είναι ειδικά προβλεπόμενες από νόμο και εκτός πτώχευσης ενώ επιφέρουν το αποτέλεσμα της λύσης της διαδικασίας συνδιαλλαγής

²²⁶. Όπως έχει προειπωθεί, η ισχύς τους είναι *erga omnes*, βλ. ανωτ.σελ.20.

²²⁷. Ας παρατηρηθεί εδώ ότι ο *Ψυχομάνης* (2008),⁵¹ υποστηρίζει ότι το γράμμα του νόμου τους εξαιρεί από το 104 περ. ε και είναι υποχρεωμένοι να σπεύσουν σε ενέργεια για να μην χάσουν τις προθεσμίες. Ίσως κατά τον ανωτέρω αυτή η εξαίρεση να είναι ένα μέσο πίεσης για συμμετοχή στη διαδικασία.

²²⁸. Κατά *Σπυριδάκη* (2008), 418, το άρ. 105 ΠτΚ θα έπρεπε να έχει τίτλο «λύση της συμφωνίας» και όχι «κήρυξη της λύσης» που καλύπτει ως τίτλος μόνο την παρ. 1 του εν λόγω άρθρου.

²²⁹. Όταν δηλαδή πρόκειται για ειδική κατηγορία επιχειρήσεων όπως τράπεζες-πιστωτικά ιδρύματα ή ασφαλιστικές επιχειρήσεις.

εφόσον λαμβάνονται μετά το πέρας της εκ νόμου εξάμηνης αναστολής που προβλέπει το άρ. 104 παρ. 1 περ. στ' (πρ. 105 παρ. 3) του ΠτΚ²³⁰.

Η συμφωνία δύναται να λυθεί και με δικαστική απόφαση από το αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο μετά όμως από αίτηση προς αυτό. Οι λόγοι λύσης που δικαιολογούν την υποβολή τέτοιου αιτήματος μπορεί να ανάγονται είτε στην μη εκπλήρωση των συμβατικών δεσμεύσεων από τον οφειλέτη, οπότε την σχετική αίτηση για λύση καταθέτει συμβληθείς πιστωτής, είτε λόγω πρόδηλης οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη να συνεχίσει – με τρόπο βιώσιμο – την επιχειρηματική του δραστηριότητα, ενόψει των μέτρων που λήφθηκαν κατά τη συμφωνία και την οικονομική κατάσταση. Σε αυτή τη περίπτωση απαιτείται αίτηση μη συμβληθέντα πιστωτή.

Και στις δύο ανωτέρω περιπτώσεις όπου τη συμφωνία λύει το δικαστήριο κατ' εφαρμογή του άρ. 103 παρ. 3 ΠτΚ, τηρείται αναλογικά η διαδικασία που θέτει ο νόμος και στα δύο προηγούμενα στάδια, δηλαδή ακούγονται αυτοκλήτως ή κατόπιν πρόσκλησης του δικαστηρίου ο οφειλέτης, οι υπογράψαντες πιστωτές, ο εκπρόσωπος των εργαζομένων ενώ δικαιούται παρεμβάσεως όποιος αποδεικνύει έννομο συμφέρον χωρίς να βαρύνεται με την υποχρέωση τήρησης προδικασίας. Ο μεσολαβητής σ' αυτό το γ' στάδιο που επιλαμβάνεται το πτωχευτικό δικαστήριο δεν συμμετέχει αφού έχει λήξει το έργο του με την επικύρωση²³¹ (άρ. 104 παρ.1, α' ΠτΚ).

Γενική συνέπεια της λύσης²³² της συμφωνίας συνδιαλλαγής, με οποιονδήποτε από τους παραπάνω τρόπους είναι φυσικά η άρση των αποτελεσμάτων του άρ. 104 ΠτΚ. Έτσι αίρεται η αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων κατά του οφειλέτη ενώ ανοίγει πλέον ο δρόμος για την κήρυξή του σε πτώχευση. Ειδικότερες συνέπειες της πτώχευσης απορρέουν από τους τρόπους λύσης που ανωτέρω αναλύθηκαν, δηλαδή:

α. στην ομαλή λήξη διάρκειας της συμφωνίας, ο οφειλέτης συνεχίζει την εξυγίανση της επιχείρησής του και έχει ξεφύγει από την πτώχευση. Οι πιστωτές δεν τον διώκουν εφόσον καταβάλλει τις οφειλές του. Εάν παύσει να πληρώνει αργότερα ή είχε ήδη παύσει να πληρώνει και έχει παρέλθει η ανασταλτική προθεσμία του εξαμήνου τότε κηρύσσεται σε πτώχευση και οι πιστωτές αναλαμβάνουν πλήρως τις απαιτήσεις τους.

β. αν λυθεί η συμφωνία λόγω μη τήρησης των συμφωνημένων τότε προφανώς θα πρόκειται για σοβαρή ασυνέπεια του οφειλέτη και κατά κανόνα θα οδηγηθεί σε

230. Στην περίπτωση αυτή της πτώχευσης οι συμβληθέντες πιστωτές αναλαμβάνουν πλήρως τις απαιτήσεις τους με τις εξασφαλίσεις που είχαν πριν από το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής αφού όμως αφαιρεθούν τυχόν καταβολές του οφειλέτη.

231. Ο *Ψυχομάνης* (2008), 53 πάντως εντάσσει και τον μεσολαβητή στα συμμετέχοντα πρόσωπα. Αντίθετα *Κοτσίρης* (2008⁷), 527.

232. Να σημειωθεί ότι ο νόμος σιωπά για το άνοιγμα εκ νέου μιας διαδικασίας αν απορριφθεί από το δικαστήριο ή λήξει η διάρκειά της. Ορθότερο είναι να γίνει δεκτό ότι μπορεί να υπαρξει νέα αίτηση αν τα δεδομένα την δικαιολογούν, όπως επί παραδείγματι η προσθήκη/ αφαίρεση προσώπων – δανειστών του οφειλέτη που υπογράφουν τη συμφωνία.

πτώχευση. Αν μη συμβληθείς πιστωτής επιχειρήσει και καταφέρει τη λύση λόγω μη βιωσιμότητας της συμφωνίας και της επιχείρησης ενεργοποιούνται τα ατομικά καταδιωκτικά μέτρα.

Σε κάθε πάντως περίπτωση η λύση της συμφωνίας καθιστά τον οφειλέτη (και τους εγγυητές του και συνοφειλέτες εις ολόκληρον) ευάλωτο έναντι όλων²³³ του των πιστωτών εφόσον αποκαθίστανται με τη λύση τα όπλα επιθέσεως τους εναντίον του.

Πέραν όμως των ανωτέρω, επειδή ακριβώς οι συνέπειες της λύσης της διαδικασίας συνδιαλλαγής αποτελούν στην ουσία την λήξη του προπτωχευτικού αυτού σταδίου και την επάνοδο της κατάστασης στο πεδίο της ελεύθερης ατομικής διώξεων του οφειλέτη, προκειμένου να διατηρηθούν οι ισορροπίες αλλά και να προστατευτούν ιδίως όσοι πιστωτές συμμετείχαν στη διαδικασία και όσοι τρίτοι προσπάθησαν να βοηθήσουν τον οφειλέτη, ο νομοθέτης τους επιβραβεύει ρυθμίζοντας για αυτούς ειδικές συνέπειες και προνόμια. Επίσης με ειδικό τρόπο ρυθμίζει την προστασία των πιστωτών που δεν συμμετείχαν στη συμφωνία.

Ειδικότερα, οι μη συμβληθέντες στη συμφωνία πιστωτές όπως έχει ανωτέρω ήδη ειπωθεί, καταλαμβάνονται από τα erga omnes αποτελέσματα που προβλέπονται στο άρ. 104 περ. β, δ, στ του ΠτΚ με αποτέλεσμα όσο ισχύει η συμφωνία συνδιαλλαγής να αναστέλλονται γι' αυτούς τα ατομικά αλλά και συλλογικά καταδιωκτικά μέτρα κατά του οφειλέτη²³⁴. Ο νόμος όμως ρητά ορίζει ότι δεν δεσμεύονται από την επικυρωμένη συμφωνία συνδιαλλαγής, σε κάθε δε περίπτωση μπορούν να ζητήσουν τη λύση της εφόσον θίγονται τα συμφέροντά τους. Με τη λύση της συμφωνίας και την επαναφορά των πραγμάτων στην πρότερη κατάσταση, οι πιστωτές αυτοί μπορούν πια να στραφούν ατομικά κατά του οφειλέτη και να διεκδικήσουν την κάλυψη των απαιτήσεων τους ή να τον κηρύξουν σε πτώχευση με την παρέλευση του ανασταλτικού εξαμήνου, κατάσταση όμως που ίσως είναι επιζήμια γι' αυτούς ενόψει του ex lege γενικού υπερπρονομίου που δίδεται στους συμβληθέντες πιστωτές.

Οι συνέπειες για τους συμβληθέντες πιστωτές διαφέρουν όπως είναι αναμενόμενο από αυτές των μη συμβληθέντων πιστωτών. Σαφώς βέβαια αίρονται και για τους συμβληθέντες πιστωτές οι αναστολές των καταδιωκτικών μέτρων που τους είχαν επιβληθεί και έτσι «ανοίγει» και για αυτούς ξανά ο δρόμος της ικανοποίησης μέσω της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης εφόσον βέβαια δεν πτωχεύσει άμεσα ο οφειλέτης, οπότε αυτοί θα προσέλθουν ως πτωχευτικού πιστωτές να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους στην πτωχευτική διαδικασία.

233. Συμβληθέντων ή όχι στην συμφωνία συνδιαλλαγής.

234. Εφόσον αποτύχουν σε προηγούμενο στάδιο να πείσουν το δικαστήριο να μην επικυρώσει τη συμφωνία και τελικά αυτή επικυρωθεί. Όπως έχει ειπωθεί σε άλλη θέση δύναται να παρέμβουν στο ακροατήριο κατά την συζήτηση χωρίς τήρηση προδικασίας και να αποτρέψουν την επικύρωση.

Στην τελευταία αυτή περίπτωση, δηλαδή αν η συμφωνία λυθεί λόγω πτώχευσης ή θέσης σε εκκαθάριση του οφειλέτη, οι πιστωτές που συμμετείχαν στην συμφωνία συνδιαλλαγής, αναλαμβάνουν πλήρως, δηλαδή στο ακέραιο τις απαιτήσεις τους με τις εξασφαλίσεις όπως ακριβώς ήταν πριν ανοιχτεί η διαδικασία συνδιαλλαγής, εξαιρουμένων βέβαια τυχόν καταβολών που έλαβαν σε εκτέλεση της συμφωνίας. Με άλλα λόγια η λύση σε αυτή την περίπτωση δρα αναδρομικά και έχει ανατρεπτικά αποτελέσματα²³⁵. Αυτό σε συνδυασμό με την γενική συνέπεια άρσης της αναστολής των καταδικωτικών μέτρων προστατεύει απόλυτα τους συμβληθέντες πιστωτές οι οποίοι έδωσαν μια ευκαιρία στον οφειλέτη χωρίς να διακινδυνεύσουν σε οριστική μείωση των απαιτήσεών τους, δηλαδή και μετά τη λύση της συμφωνίας.

Η κυριότερη συνέπεια όμως για τους συμβληθέντες πιστωτές είναι αυτή που απονέμεται με την παρ. 4 του άρ. 105 του ΠτΚ: οι πιστωτές που χρηματοδότησαν τον οφειλέτη με οποιονδήποτε τρόπο στην προσπάθειά του να διασωθεί, κατατάσσονται ως γενικώς προνομιούχοι πιστωτές πριν από κάθε άλλον ανέγγυο ή γενικώς προνομιούχο πιστωτή του οποίου η απαίτηση γεννήθηκε πριν το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Η σημασία αυτού του διδόμενου εκ νόμου υπερπρονομίου όμως δεν μπορεί να γίνει κατανοητή εάν δεν γίνει μια σύντομη αναφορά και σύγκριση στις τάξεις και τα προνόμια κατάταξης των πιστωτών όπως ίσχυαν με το προηγούμενο καθεστώς και έτσι όπως διαμορφώθηκαν πλέον από τον ΠτΚ, η οποία ακολουθεί αμέσως κατωτέρω.

2.3. Το γενικό προνόμιο του άρθρου 105 παρ. 4 ΠτΚ

Προκειμένου να ανακάμψει και να καταστεί βιώσιμη μια επιχείρηση η οποία έχει περιέλθει σε οικονομική αδυναμία, δεν αρκούν συνήθως σχέδια αναδιάρθρωσής της αλλά σχεδόν πάντοτε απαιτείται να εισρεύσει σε αυτήν πρόσθετη ρευστότητα, ήτοι νέο χρήμα ή να μειωθούν οι υπάρχουσες οφειλές της ώστε τα έσοδα της να επαρκούν ώστε να καλύψουν τις εν γένει ανάγκες της. Προς εξυπηρέτηση αυτού του σκοπού, ο νομοθέτης επιδιώκοντας να προσελκύσει χρηματοδότες αλλά και να καταστήσει ελκυστικό το θεσμό της συνδιαλλαγής στους υπάρχοντες πιστωτές, εισάγει ως βασικό κίνητρο τους το εκ νόμου γενικό προνόμιο του άρ.105 παρ.4 ΠτΚ, το οποίο μάλιστα ως

235. Ο νόμος ρυθμίζει την πλήρη ανάληψη των απαιτήσεων μόνο στην περίπτωση πτώχευσης του οφειλέτη και σιωπά για τις άλλες περιπτώσεις. Εδώ το σχετικό κενό θα μπορούσε να καλυφθεί δια αναλογικής εφαρμογής και έτσι όταν για παράδειγμα η συμφωνία λύεται λόγω μη τήρησης από τον οφειλέτη των συμφωνηθέντων να επέρχονται οι ανωτέρω συνέπειες. Επίσης θα μπορούσε να τύχει εφαρμογής κα το άρ. 748 ΚΠολΔ και να οδηγηθούμε στο ίδιο αποτέλεσμα.

ανωτέρω προελέγχθη και κατωτέρω θα καταδειχθεί απολαύει ευνοϊκότατης κατάταξης σε σχέση με τους λοιπούς προνομιούχους ή μη πιστωτές, αντίθετα με τις προϊσχύουσες του ΠτΚ διατάξεις.

Βασικό χαρακτηριστικό του προνομίου αυτού είναι ότι αποτελεί καταρχήν ένα πραγματικά γενικό προνόμιο διότι αφενός εκτείνεται σε ολόκληρη την περιουσία του οφειλέτη, αφετέρου συνιστά πραγματικά προνόμιο, δεδομένου ότι «προσπορίζει» πραγματικό όφελος και προβάδισμα στους πιστωτές που θα το απολαύσουν²³⁶. Είναι προνόμιο πρώτης κατηγορίας και υποχωρεί μόνον χάριν του υπερπρονομίου των εργαζομένων, το οποίο έρχεται πρώτο όλων, για κοινωνικούς δικαιοπολιτικούς λόγους.

Προϋποθέσεις για να «κερδίσει» ο πιστωτής την σχετική μεταχείριση είναι να παράσχει στον οφειλέτη είτε απευθείας χρηματοδότηση δηλαδή άμεση οικονομική ενίσχυση με την προσφορά χρήματος ή να συνεισφέρει στην ανάκαμψη του προσφέροντας αγαθά και υπηρεσίες δηλαδή παροχές σε είδος, αποτιμητές σε χρήμα που κατά τον τρόπο αυτό ισοδυναμούν με άμεση χρηματοδότηση, αμφότερα δε αυτά, είτε δηλαδή επιλέξει και δύναται ο πιστωτής την πρώτη περίπτωση είτε τη δεύτερη, να γίνονται προς το σκοπό της συνέχισης της δραστηριότητας του οφειλέτη και των πληρωμών του. Το τελολογικό αυτό κριτήριο απομακρύνει από την εφαρμογή του προνομίου απόπειρες εισόδου στην ευεργετική διάταξη πιστωτών ή αντισυμβαλλομένων των οποίων οι ενέργειες λ.χ. οι εισφορές, δεν συνδέονται με τη συνέχιση δραστηριότητας του οφειλέτη ή πρόκειται περί απαιτήσεων που έχουν καταχρηστικό ή δόλιο χαρακτήρα.

Άπαξ και πληρούνται οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις, τότε οι πιστωτές αυτοί εμπίπτουν στην εφαρμογή²³⁷ υπέρ τους του γενικού προνομίου εάν συντρέξει μεταγενέστερη κήρυξη της πτώχευσης ή αναδιοργάνωσης, τηρουμένων βέβαια των διατάξεων περί αναγγελίας και επαλήθευσης των απαιτήσεων τους που εξοπλίστηκαν με το προνόμιο αυτό. Για να γίνει απόλυτα κατανοητή η θέση αυτών των πιστωτών και η σημασία του προνομίου ακολουθεί μια σύγκριση των τέως και νυν διατάξεων κατάταξης.

Εξαιτίας του επικουρικού χαρακτήρα του κοινού αστικού δικονομικού δικαίου σε σχέση με την πτωχευτική διαδικασία, στο προϊσχύσαν πριν τον ΠτΚ, δίκαιο, η κατάταξη των δανειστών γινόταν με εφαρμογή των άρ. 579, 581 και 648 επ ΕμπΝ σε συνδυασμό

236. Βλ. *Κοτσίρης*, Η διαδικασία συνδιαλλαγής, 2010, 93 επ.

237. Το προνόμιο ενεργοποιείται από και με την επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής, στην οποία και πρέπει να εξειδικεύονται όλες οι νέες χρηματοδοτήσεις και εισφορές. Διατηρείται δε μετά από την με οιονδήποτε τρόπο λύση της συμφωνίας και τίθεται σε εφαρμογή εφόσον πτωχεύσει ή τεθεί σε διαδικασία αναδιοργάνωσης ο οφειλέτης. Βλ. *Κοτσίρης* (2010), 99.

με τις διατάξεις των άρθρων 975 ΚΠολΔ τις οποίες τροποποιούν και οι οποίες εφαρμόζονται αναλογικά στην πτώχευση²³⁸.

Έτσι πριν τον νέο ΠτΚ αρχικά προαφαιρούνταν πριν την κατάταξη οι ομαδικές απαιτήσεις δηλαδή δαπάνες για έξοδα της πτωχευτικής περιουσίας, δικαστικά έξοδα και χρέη από τη δράση του σύνδικου. Στη συνέχεια ως τελευταία από τις ομαδικές απαιτήσεις κατατασσόταν τυχόν χρηματικά βοηθήματα που δόθηκαν προς τον πτωχό και την οικογένειά του σύμφωνα με το άρ. 660 ΕμπΝ.

Πρώτα κατατάσσονταν οι ασφαλισμένες με γενικό προνόμιο απαιτήσεις δυνάμει των άρ. 975 ΚΠολΔ σε συνδυασμό με το άρ. 646 ΕμπΝ²³⁹, μαζί με τη νόμιμη διατροφή υπέρ συζύγου ή συγγενών του πτωχού²⁴⁰. Στη συνέχεια έπονταν οι απαιτήσεις των ειδικώς προνομιούχων και των ενυπόθηκων δανειστών, ακολουθούσαν δε εκείνες των ανέγγυων πιστωτών²⁴¹. Στο τέλος κατατάσσονταν οι απαιτήσεις των μειωμένης εξασφάλισης πιστωτών²⁴².

Το Δημόσιο και οι εργαζόμενοι με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας καλύπτονταν από ειδικές ρυθμίσεις. Οι απαιτήσεις φορέων του Δημοσίου ρυθμιζόνταν από το Ν. 350/1971 ΚΕΔΕ και Ν. 2093/1992 και κατατάσσονταν στην 5^η θέση ενώ οι εργαζόμενοι καλύπτονταν από το λεγόμενο υπερπρονόμιο του άρ. 31 Ν. 1545/1985 λαμβάνοντας εξ αρχής ολόκληρο το ποσό της απαίτησης τους. Οι προσημειούχοι πιστωτές κατατάσσονταν τυχαία με διπλή αίρεση: να τελεσιδικήσει η επιδίκαση της απαίτησης και εντός 90 ημερών από την απόφαση να τραπεί η προσημείωση σε υποθήκη²⁴³.

Με τα άρ. όμως 153 επ του ΠτΚ²⁴⁴ οι ρυθμίσεις αυτές καταργήθηκαν και αναδιαμορφώνεται από κάθε άποψη η κατανομή των πιστωτών. Καταρχήν αφαιρούνται τα δικαστικά έξοδα, τα έξοδα διοίκησης της πτωχευτικής περιουσίας και παρακρατούνται χρήματα που πρέπει να διανεμηθούν ως μερίσματα ή για απαιτήσεις που τελούν υπό αναβλητική αίρεση. Στην συνέχεια κατατάσσονται οι πιστωτές του οφειλέτη ως εξής:

Οι έχοντες γενικό προνόμιο λόγω χρηματοδότησης του οφειλέτη δυνάμει διαδικασίας συνδιαλλαγής ή σχεδίου αναδιοργάνωσης αποτελούν την πρώτη τάξη.

238. Προκειμένου να προσδιοριστούν όμως τα προνόμια στην πτώχευση αντί της ημέρας του πλειστηριασμού λαμβάνεται υπόψη η ημέρα κηρύξεως της πτωχεύσεως.

239. Οι οποίες με το άρ. 46 ν. 1892/90 είχαν «πέσει» στην 5^η τάξη.

240. Βλ. άρ. 3 α.ν. 635/1937.

241. Με την προϋπόθεση ότι είχαν ελεγχθεί, είχαν γίνει δεκτές και είχαν ενόρκως βεβαιωθεί.

242. Αυτή η τελευταία κατηγορία αφορούσε την περίπτωση που πτώχευε πιστωτικό ίδρυμα ή ασφαλιστική επιχείρηση τηρουμένων και εδώ των προϋποθέσεων που προσημειώθηκαν για τους ανέγγυους πιστωτές, βλ. ανωτ. σημ. 95.

243. Βλ. άρ. 1323 παρ. 2 Α.Κ.

244. Βλ. Αγγελάκης, Οι αλλαγές που επήλθαν στον Πτωχευτικό κώδικα με τον Ν.3588/2007, Epsilon 7, 2010, 870 επ.

Ταυτόχρονα καταργείται το λεγόμενο προνόμιο πρωτοπραξίας²⁴⁵ που απολάμβανε η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας (εφεξής ΑΤΕ). Το προνόμιο δεν θίγει την τάξη του υπερπρονομίου των εργαζομένων. Στην δεύτερη τάξη κατατάσσονται οι απαιτήσεις νοσηλίων του οφειλέτη ή της οικογενείας του εφόσον προέκυψαν το τελευταίο δμηνο από την κήρυξη της πτώχευσης. Στην τρίτη τάξη κατατάσσονται οι απαιτήσεις των εργαζομένων και των παγίως απασχολούμενων δικηγόρων. Ακολουθούν στην τέταρτη τάξη οι απαιτήσεις αγροτών ή αγροτικών συνεταιρισμών από πώληση αγροτικών προϊόντων και στην πέμπτη τάξη οι απαιτήσεις του Δημοσίου²⁴⁶ από φόρους. Στην έκτη τάξη κατατάσσονται οι απαιτήσεις Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης και στην συνέχεια κατατάσσονται οι απαιτήσεις που ασφαλίζονται με ειδικό προνόμιο, ήτοι οι ενεχυρούχοι ή ενυπόθηκοι ή προσημειούχοι δανειστές και άλλες κατηγορίες που προβλέπει ο νόμος²⁴⁷.

Μετά την σύντομη αυτή συγκριτική επισκόπηση είναι πασιφανές ότι το *ex lege* προνόμιο στους πιστωτές που θα συνδιαλλαγούν με τον οφειλέτη και θα τον χρηματοδοτήσουν για να βγει από την δυσχέρεια καθίσταται ένα σοβαρό κίνητρο²⁴⁸ συμμετοχής στην εν λόγω διαδικασία. Η κατάταξη αυτών των πιστωτών για το σύνολο των απαιτήσεων τους με την αναδρομική πλήρη ανάληψη των τελευταίων στο ποσό που ήταν πριν καν το άνοιγμα της συνδιαλλαγής τους δίνει εξαιρετικό προβάδισμα έναντι όλων των άλλων πιστωτών (όποιοι κι αν είναι) που δεν συμμετείχαν στην διαδικασία. Δεν θα ήταν άτοπτο να σκεφθεί κανείς ότι αυτό το προνόμιο είναι μια έμμεση πίεση προς τους πιστωτές, ακόμα και τους πιο διστακτικούς να μετέχουν στην διαδικασία συνδιαλλαγής²⁴⁹.

Επίσης τρίτοι συναλλασσόμενοι – χρηματοδότες του οφειλέτη απολαμβάνουν το προνόμιο αυτό δυνάμει της παρ. 5 του άρ. 105 ΠτΚ, στο ύψος της αξίας βέβαια των αγαθών ή υπηρεσιών που συνεισέφεραν. Αξίζει να σημειωθεί ότι δυνάμει του άρ. 105 παρ. 6 ΠτΚ, αυτή η προνομιακή μεταχείριση δεν εφαρμόζεται σε μετόχους και εταίρους του οφειλέτη – νομικού προσώπου για τις εισφορές τους σε μετρητά ή σε είδος στα πλαίσια αύξησης του κεφαλαίου του οφειλέτη, δεδομένου ότι τυχόν τέτοια πρόβλεψη θα

245. Άμεση συνέπεια αυτού ήταν οι απαιτήσεις της πλέον να μην προηγούνται όλων-ακόμη και του Δημοσίου- ως ίσχυε δυνάμει του προνομίου που είχε.

246. Αποκλείονται οι ΟΤΑ α' και β' βαθμού και ο ΟΛΠ.

247. Ο νόμος σε ορισμένες περιπτώσεις όπως επί παραδείγματι στην πώληση της επιχείρησης ως συνόλου ορίζει λίγο διαφορετικά την ικανοποίηση των απαιτήσεων, βλ. άρ. 135 επ. ΠτΚ.

248. *Ψυχομάνης* (2008),52.

249. Στην Γαλλία αμφισβητήθηκε η αντίστοιχη προνομιακή μεταχείριση των χρηματοδοτών πιστωτών ως αντίθετη με την αρχή της ισότητας αλλά το Συνταγματικό Συμβούλιο θεώρησε δικαιολογημένη την ρήξη αυτή με το σκεπτικό ότι: «η αρχή της ισότητας δεν έρχεται σε αντίθεση με την από το νομοθέτη διαφορετική ρύθμιση διαφορετικών καταστάσεων ούτε όταν η απόκλιση δικαιολογείται για λόγους δημοσίου συμφέροντος εφόσον και στις δύο περιπτώσεις, η διαφορετική μεταχείριση που προκύπτει βρίσκεται σε άμεση σχέση με το αντικείμενο που ο νόμος θεσπίζει». Σχετ. *Κοτσίρης* (2008⁷),529· ο *ίδιος* (2010), 93 επ.

ισοδυναμούσε με άνιση μεταχείριση των πιστωτών έναντι των μετόχων και εταίρων που θεωρούνται «κύριοι» της επιχείρησης²⁵⁰.

250. Βλ. *Κοτσίρης* (2010), 98, σύμφωνα με τον οποίο ανακύπτει ζήτημα ερμηνείας σχετικά με το εάν η εν λόγω ρύθμιση επεκτείνεται και στους κατά τη συμφωνία συνδιαλλαγής νεοεισερχόμενους εταίρους και μετόχους που εισφέρουν στην αύξηση κεφαλαίου. Αν και θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η επένδυση αυτή που αυξάνει το κεφάλαιο της εταιρείας προς όφελός της αποτελεί ουσιαστικά δανεισμό ώστε επεκτείνεται τότε και η εφαρμογή του γενικού προνομίου, εντούτοις ορθότερη φαίνεται η άποψη που αποκλείει την επέκταση εφαρμογής του καθώς η εξαίρεση του άρ.105 παρ.6 ΠτΚ δεν επιτρέπει διακρίσεις και σε κάθε περίπτωση οι μέτοχοι και εταίροι, παλαιοί ή «νέοι» επιλέγουν το επενδυτικό ρίσκο και δεν μπορούν να χαρακτηριστούν πιστωτές, ιδιότητα που προϋποθέτουν οι διατάξεις των παρ, 4 και 5 του άρ. 106 ΠτΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΙΣΧΥΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΕΞΥΓΙΑΝΤΙΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΕΝΟΨΕΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΔΙΚΑΙΙΚΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥΣ

1. Η ατελέσφορη ρύθμιση της διαδικασίας συνδιαλλαγής, ιδίως ως προς την σκοπιμότητα και τα αποτελέσματα επικύρωσής της

Ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας, που είχε αποσπάσει τη γενική επιδοκιμασία κατά την προ τετραετίας παρουσίαση και ψήφισή του, έχει επιχειρήσει σημαντικά βήματα για την εκλογίκευση του πτωχευτικού δικαίου, μεταξύ των οποίων οι διατάξεις για την συνδιαλλαγή και την αναδιοργάνωση των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων. Η αλλαγή του δικαίου εξυγίανσης στόχευε στην εξυπηρέτηση του στόχου εκσυγχρονισμού του πτωχευτικού δικαίου και την διόρθωση των ατελειών του παρελθόντος οι οποίες είχαν αναδειχθεί από την εφαρμογή των διατάξεων του προηγούμενου δικαϊκού καθεστώτος. Οι ελπίδες «νέας πνοής» όμως σύντομα αμφισβητήθηκαν επιβεβαιώνοντας την αρνητική κριτική που είχε διατυπωθεί ήδη από την παρουσίαση του σχεδίου νόμου του ΠτΚ. Η διεθνής οικονομική κρίση του 2008, και η ιδιαίτερη ένταση με την οποία έπληξε μεγάλο μέρος του επιχειρηματικού κόσμου ανέδειξαν τις σοβαρές αδυναμίες των σχετικών ρυθμίσεων, για τις οποίες είχαν εκφραστεί επιφυλάξεις και γρήγορα οδήγησαν σε συγκρίσεις με το προισχύσαν καθεστώς και σε νέες προτάσεις αναμόρφωσης οι οποίες αποτελούν ήδη την στιγμή τούτη σχέδιο νόμου προς ψήφιση.

Οι κυριότερες από τις αδυναμίες αυτές σχετίζονται με τη συμφωνία συνδιαλλαγής και, γενικότερα, με τη δυνατότητα μιας επιχείρησης να καταρτίσει συμβιβασμό με τους πιστωτές της πριν οδηγηθεί στην πτώχευση, προς τούτο δε η δεύτερη ευκαιρία εξυγιαντικής δυνατότητας που δίνεται στον επιχειρηματία θα έπρεπε ίσως να αποτελεί αντικείμενο ξεχωριστού νομού εκτός πτωχευτικού κώδικα²⁵¹, ανάγκη που αποδείχθηκε ότι δεν υπηρετείται επαρκώς από τις διατάξεις του ν. 3588/2007. Για να γίνει αντιληπτό όμως τόσο το χάσμα μεταξύ των δύο δικαϊκών θεσμών , ήτοι της προΐσχύουσας εξυγιαντικής συμφωνίας και της εφαρμοζόμενης σήμερα διαδικασίας

251. Ή έστω ως εξωπτωχευτική και προπτωχευτική διαδικασία, θα έπρεπε να προηγούνταν του κύριου σώματός του ΠτΚ, απαρτίζοντας το πρώτο κεφάλαιό του, και όχι να παρεμβάλλονταν μεταξύ αυτών, όπως έγινε με τη θέση της ως έκτο κεφάλαιό του, ανάμεσα σ' εκείνα για την επαλήθευση των πιστώσεων και για το σχέδιο αναδιοργάνωσης.

συνδιαλλαγής αλλά και να καταφανεί η ανάγκη νέας τροποποίησης των σχετικών διατάξεων. σκόπιμο είναι να διατυπωθούν οι ακόλουθες συγκριτικές παρατηρήσεις.

Συγκεκριμένα όσον αφορά, καταρχήν, στην ανάγκη και το σκοπό²⁵² ύπαρξης της «διαδικασίας συνδιαλλαγής», ως εξωπτωχευτικής εξυγιαντικής διαδικασίας, αυτή δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, ειδικά αν ληφθεί υπόψη ότι τα άρθρα 44-45 του Ν 1892/1990, με τα οποία ρυθμιζόταν ο αντίστοιχος θεσμός της οικειοθελούς, μέσω συμφωνίας πιστωτών και οφειλέτριας επιχείρησης, ρύθμισης και περιορισμού των χρεών της, ρητά καταργήθηκε ταυτόχρονα με την εισαγωγή του νέου ΠτΚ με το άρθρο του 181. Επομένως η εν λόγω νέα διαδικασία αποτελεί την μοναδική ευκαιρία πρόληψης της πτώχευσης²⁵³ και από τούτη τη σκοπιά καθίσταται σαφές ότι βρίσκεται στα θετικά του νέου ΠτΚ αφού ουδεμία άλλη δυνατότητα προσφέρεται στους «εν οικονομική δυσχέρεια» οφειλέτες πέραν αυτής ώστε να αποφύγουν τις συνέπειες²⁵⁴ μιας επερχόμενης πτώχευσης. Εντούτοις, ο νομοθέτης του νέου Κώδικα, παρά το ότι κι αυτός ο ίδιος, αναγνωρίζει, την κρίσιμη σημασία που έχει η εν λόγω διαδικασία για τη διάσωση και εξυγίανση των επιχειρήσεων, δεν της προσέδωσε την δυναμική που έπρεπε ώστε να την καταστήσει πλήρως αποτελεσματική ή έστω ανάλογη με την προϊσχύουσα διαδικασία, από την οποία σαφώς και υπολείπεται σε ορισμένα σημεία.

Ειδικότερα, ενώ έως τώρα η αντίστοιχη συμφωνία του άρθρου 44 του Ν 1892/1990, την οποία συνήπτε οφειλέτρια επιχείρηση με τους πιστωτές της πλειοψηφίας των κατ' αυτής απαιτήσεων, οριζόταν στο νόμο ότι δέσμευε υποχρεωτικά και τους πιστωτές της μειοψηφίας που αρνήθηκαν να μετάσχουν, αντίθετα η συμφωνία συνδιαλλαγής δεσμεύει μόνο εκείνους που την υπέγραψαν, ρύθμιση που δεν δικαιολογεί²⁵⁵ την επιλογή αυτή του νομοθέτη. Η λύση αυτή αποδυναμώνει τη

252. Για την οποία σκοπιμότητα, βλ. *Μάζης*, Σχετικά με μια αναμόρφωση των διαδικασιών ατομικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης, ΕΛΛΔ 2003, 909 επ· του ίδιου, Σχετικά με μια αναμόρφωση της πτωχευτικής διαδικασίας, Κριτική Επιθεώρηση 2003, 173 επ· του ίδιου, Προληπτικά συλλογικά ασφαλιστικά μέτρα, ΔΕΕ 2005, 282 επ.

253. Υφίσταται βέβαια και η δυνατότητα υποβολής του «σχεδίου αναδιοργάνωσης», αυτό όμως ενεργεί τότε ως ένα *ultimum remedium*, μέσα στα πλαίσια μιας ήδη ανοιγμένης πτώχευσης και ως τρόπος περάτωσης της, προς αποφυγή της εκκαθάρισης της περιουσίας της επιχείρησης με είσοδό της στο στάδιο της ένωσης των πιστωτών και όχι ως προληπτικός της πτώχευσης θεσμός, όπως ενεργεί εν προκειμένω η διαδικασία συνδιαλλαγής.

254. Ήτοι αποφυγή του επικρεμάμενου κινδύνου οικονομικής κατάρρευσης και πτώχευσης της επιχείρησης στο αμέσως προσεχές μέλλον, με ό,τι αυτό συνεπάγεται τόσο για την ίδια και τους απασχολούμενους σ' αυτή, όσο και για τους πιστωτές της, τους καταναλωτές και την εθνική οικονομία γενικότερα.

255. Ακόμη κι αν υποτεθεί ότι ο νομοθέτης επέλεξε την λύση αυτή με σκοπό αποφυγής τον υπέρμετρο περιορισμό της ιδιωτικής ελευθερίας και άλλων εννόμων αγαθών συνταγματικά και υπερεθνικά κατοχυρωμένων όπως η προστασία της ιδιοκτησίας και της περιουσίας και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, πάλι η επιλογή του εμφανίζεται άτοπη καθώς η απόλυτη συμβατότητα του ορισμού του άρθρου 44 του Ν 1892/1990 για δέσμευση με τη συμφωνία και των πιστωτών της μειοψηφίας που δεν την υπέγραψαν, με τις υπερνομοθετικές ισχύος διατάξεις του Συντάγματος και των διεθνών συνθηκών, ουδέποτε αμφισβητήθηκε από τη θεωρία και τη νομολογία, επαρκώς δικαιολογούμενη από το σκοπό της, ο οποίος έγκειται στον

διαδικασία συνδιαλλαγής, σε τέτοιο μάλιστα σημείο, ώστε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της διάσωσης να καταλήγει πολλές φορές πρακτικά ανέφικτο, και πάντως να δυσχεραίνεται σε μεγάλο βαθμό.

Το προϊσχύσαν λοιπόν καθεστώς ρητά ρύθμιζε τη δέσμευση όλων των πιστωτών και ουδείς λόγος φαίνεται να υπάρχει που να δικαιολογεί αυτή την «στροφή» του νομοθέτη να καθιερώνει στο νέο Κώδικα την αντίθετη αρχή, πολύ περισσότερο αν ληφθεί υπόψη, αφενός μεν, ότι και στην πράξη, κατά την πολυετή εφαρμογή της εν λόγω διάταξης του άρθρου 44 Ν 1892/1990, είχε γίνει φανερό ότι αυτή είχε αποδώσει καρπούς²⁵⁶, αφετέρου δε ότι η αρχή της πλειοψηφίας, καθιερώνεται και διαφυλάσσεται από τις διατάξεις του ΠτΚ για το «σχέδιο αναδιοργάνωσης».

Η πρόθεση του νομοθέτη να μην υποχρεώσει κανένα πιστωτή να δεσμευτεί χωρίς τη θέλησή του σε μείωση συμβατικών δικαιωμάτων του, με βάση την αρχή *pacta sunt servanda* και πρότυπο τους ορισμούς της αντίστοιχης *procedure de conciliation* μέσω της μη δέσμευσης των πιστωτών της μειοψηφίας με σκοπό να αποφύγει τριβές ικανές να αποτελέσουν είτε την αιτία μη σύναψης συμφωνίας συνδιαλλαγής είτε μη σύναψης αναποτελεσματικής συμφωνίας, καθόλου δεν εξασφάλισε την ευδοκίμηση της διαδικασίας. Αντιθέτως την κατέστησε πιο επισφαλή και δύσκολη αφού πλέον οι πιστωτές στέκονται πιο δύσπιστοι και επιφυλακτικοί να συμβληθούν και να μειώσουν τις απαιτήσεις τους, τις οποίες με το πέρασ των εκ νόμου ανασταλτικών προθεσμιών αξιώνουν στο σύνολο τους. Περαιτέρω ο οφειλέτης με τον τρόπο αυτό διόλου δεν διασφαλίζεται έναντι των κυριότερων πιστωτών του, οι οποίοι όπως η πράξη έχει μέχρι σήμερα καταδείξει, είναι οι έχοντες εγγεγραμμένες πρώτες κατά σειρά υποθήκες ή προσημειώσεις, ήτοι κατά κανόνα τράπεζες. Οι τελευταίες αντιδρούσαν σε κάθε περιορισμό των απαιτήσεών τους, αρνούμενες να συμμετάσχουν σε μια εξυγιαντική συμφωνία του άρθρου 44 Ν 1892/1990 με την οφειλέτριά τους επιχείρηση, επιδιώκοντας την δυνατότητα πλήρους ικανοποίησέως τους μέσω εκκαθάρισεως της περιουσίας της, αφού δεν ήταν διατεθειμένες να υποστούν την οποιαδήποτε θυσία.

εξυγιαντικό χαρακτήρα της, που τείνει αφενός μεν στη διατήρηση του απασχολούμενου έμψυχου δυναμικού και αφετέρου στη διάσωση των επιχειρήσεων χάριν της εθνικής οικονομίας, ενώ, από την άλλη πλευρά, τα δικαστήρια πάντοτε δείχθηκαν ιδιαίτερα αυστηρά, με το να αρνούνται να επικυρώνουν συμφωνίες κάθε φορά που προέκυπτε έλλειψη εσωτερικής νομιμότητας, ιδίως όταν υποκρυπτόταν σ' αυτές συμπαιγνία ή πρόθεση καταδολίευσης των δικαιωμάτων της μειοψηφίας. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 23 επ, όπου και παράθεση της πλούσιας σχετικής νομολογίας.

256. Σε σχέση μάλιστα με όλη τη σειρά των προηγούμενων, σχετικών με τη διάσωση και εξυγίανση επιχειρήσεων, νομοθετημάτων, ήτοι του ΝΔ 3562/1956 και του Ν 1386/1983, οι διατάξεις των άρθρων 44-45 του Ν 1892/1990 καταφανώς υπερείχαν, και ουσιαστικά ήταν οι μόνες που απέφεραν ωφέλιμα αποτελέσματα στην οικονομία. Βλ. σχετ. *Μάζης*, Θέση εκποδών της πτώχευσης με τις θεσπισθείσες παραπτωχευτικές διαδικασίες ειδικής εκκαθάρισης (άρθρων 46 και 46α Ν. 1892/1990) και οι ατέλειες της ρύθμισής τους, Θέματα αστικού, εμπορικού και δικονομικού δικαίου, τόμος ΙΙ, 2004, 705 επ.

Την κατάσταση αυτή αντιμετώπιζε το προϊσχύον δίκαιο με την ex lege επέκταση των αποτελεσμάτων της συμφωνίας σε όλους.

Αντίθετα τώρα με την διαδικασία συνδιαλλαγής, ενισχύεται η θέση και η διαπραγματευτική θέση και ισχύ των τραπεζών που πράττουν ελεύθερα αυτό που το προηγούμενο καθεστώς δεν «επέτρεπε». Στην πραγματικότητα λοιπόν οι σταθμίσεις του νομοθέτη αποδεικνύονται άδικες καθώς προτίμησε να προστατεύσει την ιδιωτική αυτονομία αφήνοντας της ευρύ πεδίο δράσης και ειδικά αρνητικής στην συμφωνία συνδιαλλαγής ενώ απαξίωσε σοβαρότερα συμφέροντα δημοσίου μάλιστα χαρακτήρα, ήτοι εν προκειμένω εκείνα που κρίνονται αντικειμενικά σπουδαιότερα για το κοινωνικό σύνολο και την οικονομία, και που είναι, φυσικά, όσα συντελούν περισσότερο στη διάσωση και εξυγίανση των οικονομικών μονάδων, με αντίστοιχη θυσία ατομικών δικαιωμάτων ιδιοτελώς συμπεριφερόμενων πιστωτών²⁵⁷.

Επιπλέον αυτή η «ελευθερία» στην άρνηση συμμετοχής στη συμφωνία συνδιαλλαγής με αποτελέσματα μη δεσμευτικά για τον αρνούμενο πιστωτή, είναι φανερό ότι θα επηρεάζει δυσμενώς τη μεταξύ άλλων πιστωτών σύναψη της έως στο σημείο που ίσως και να τη ματαιώνει, αφού υπό αυτές τις συνθήκες κάθε πιστωτής ενδέχεται να μη θελήσει να υποστεί αυτός μαζί με ορισμένους άλλους αποκλειστικά την αναγκαία για την εξυγίανση της οφειλέτριας επιχείρησης θυσία στα δικαιώματά τους, τη στιγμή που κάποιοι δεν σκοπεύουν να την υποστούν ισομερώς. Το βάρος λοιπόν «ανόρθωσης» του οφειλέτη κατανέμεται ανισομερώς στους πιστωτές που διακρίνονται έτσι σε δύο αυτόνομες κατηγορίες και θα λάχουν κατ' επέκταση άλλης μεταχείρισης την στιγμή που δεν τίθεται ως όρος στο νόμο ο κανόνας των ίσων και καθολικών θυσιών των πιστωτών μέσω της δεσμευτικότητας της σύμβασης συνδιαλλαγής και έναντι αυτών που δεν την υπογράφουν.

Με τον τρόπο αυτό βέβαια ελαχιστοποιούνται ακόμη περισσότερο οι πιθανότητες για επιτυχή έκβαση αυτού του προπτωχευτικού σταδίου σε αντίθεση με το προηγούμενο καθεστώς που υπό το πρίσμα αυτό διεκδικούσε σαφώς μεγαλύτερες πιθανότητες συμβιβασμού και εξασφάλιζε σε κάθε περίπτωση – έστω και «εξαναγκαστικά»- την ίση, ομοιόμορφη και κατά συλλογικό τρόπο μεταχείριση των πιστωτών στο σύνολο τους. Περαιτέρω το προϊσχύον δίκαιο εμφάνιζε σαφώς καλύτερες πιθανότητες αποφυγής της πτώχευσης του οφειλέτη, κατάσταση η οποία στα πλαίσια της συνδιαλλαγής εμφανίζεται αναπόφευκτη καθώς με τις ανωτέρω παρατηρήσεις γίνεται ξεκάθαρο ότι αποτελεί μάλλον μια καθυστέρηση της παρά πραγματική διέξοδο από τον μονόδρομο αυτής (της πτώχευσης). Συνεπώς ο ορισμός του νέου Κώδικα για μη δεσμευτικότητα της συμφωνίας για εκείνους που δεν την

257. Βλ. Μάζης, ΔΕΕ 2008,175 επ.

υπέγραψαν, ενεργώντας αποτρεπτικά στη σύναψή της, φαίνεται να βρίσκεται αντίθετα με το σκοπό του, που έγκειται στη διευκόλυνση της διάσωσης και εξυγίανσης των επιχειρήσεων πρωτίστως σε προπτωχευτικό στάδιο.

Ακόμη όμως κι αν ήθελε υποτεθεί ότι οι πιστωτές της πλειοψηφίας θα συμφωνήσουν με τον οφειλέτη και θα προβούν σε περιορισμό των απαιτήσεών τους μόνο για το μέρος που τους αναλογεί, δηλαδή με τον ειδικότερο όρο να μην υποστούν οι ίδιοι το σύνολο της μείωσης όπως αυτό θα προσδιοριστεί από το πτωχευτικό δικαστήριο, δυστυχώς ούτε τότε εξασφαλίζεται η διάσωση και εξυγίανση της επιχείρησης διότι η τελευταία, θα συνεχίσει να φέρει ακέραια τα βάρη και τις απαιτήσεις όσων πιστωτών δεν συμβλήθηκαν στην συμφωνία, με αποτέλεσμα να εξακολουθεί να βρίσκεται σε επισφαλή θέση με πολύ πιθανό και συνεχώς ορατό τον κίνδυνο μη ανάκαμψης ή ελαχίστων πιθανοτήτων ανάκαμψης, κατάσταση όμως που με τη σειρά της θα οδηγήσει το ίδιο το δικαστήριο να αποφασίσει είτε να αρνηθεί να επικυρώσει την συμφωνία, σύμφωνα με το άρθρο 103 παρ. 2 β' ΠτΚ, κρίνοντας ότι παρά την υπογραφή της δεν διασφαλίζεται δια αυτής η διάρκεια της επιχειρηματικής δραστηριότητας της επιχείρησης, είτε και να την ανατρέψει εκ των υστέρων, μετά την εκ μέρους του επικύρωσή της, σύμφωνα με το άρθρο 105 παρ. 1 ΠτΚ, αν προκύψει τότε μια τέτοια κατάσταση.

Ως επιπρόσθετος δε αποτρεπτικός παράγων για τους πιστωτές που προτίθενται να συμβληθούν, ο οποίος προστίθεται ρητά από τον νέο ΠτΚ, είναι το ότι έως και μία διετία από τη δικαστική επικύρωση της συμφωνίας, δηλαδή για όσο χρόνο αυτή κατα ανώτατο όριο θα διαρκέσει, αυτοί δεν θα δικαιούνται να επιδιώξουν την αναγκαστική είσπραξη των απαιτήσεών τους, εκτός κι αν αποφασίσουν να ζητήσουν την λύση της δικαστικώς, λόγω της επιβαλλόμενης με το άρθρο 104 παρ. 1 β' ΠτΚ αναστολής των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης για το διάστημα αυτό, η οποία μάλιστα αναστολή καταλαμβάνει κατά τρόπο γενικό και ανεξάιρετο, τόσο την επίσπευση ή συνέχισης των μέτρων ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της περιουσίας του οφειλέτη αλλά και κατ' αυτής των εγγυητών και των εις ολόκληρον συνοφειλετών του τελευταίου.

Με βάση τα ανωτέρω, η ρύθμιση αυτή περί μη δέσμευσης των μη συμβληθέντων στη συμφωνία πιστωτών καθίσταται άτοπη και αδικαιολόγητη ενώ υποσκάπτει ταυτόχρονα πολλαπλά την όλη προσπάθεια διάσωσης του οφειλέτη. Ως ένα βαθμό θα μπορούσε ακόμη να υποστηριχθεί ότι αυτή η επιλογή δεν συνάδει και με την γενικότερη φύση της διαδικασίας που επιβάλλει τον συλλογικό χαρακτήρα προκειμένου να ευδοκιμήσει, καθώς καθιστά τη συνολική συνδιαλλαγή «γράμμα κενό» αφού δεν μπορεί εν τοις πράγμασι να καθιερώσει γενική και ισοβαρή δέσμευση

των πιστωτών σε αντίθεση με το προηγούμενο καθεστώς²⁵⁸. Επομένως, αφού μια τέτοια δέσμευση όχι μόνο δεν θεσπίζεται αλλά και ρητά ορίζεται το αντίθετο, μόνο κατ' ευφημισμό μπορεί να γίνεται λόγος για συλλογική διαδικασία αφού στην πραγματικότητα κυριαρχεί απόλυτα η ιδιωτική πρωτοβουλία και συμφωνία, σε βαθμό τέτοιο που να καθιστά την συμμετοχή του δικαστηρίου ουσιαστικά μάλλον περιττή. Και για να γίνουμε πιο σαφείς αυτό που με άλλα λόγια συμπερασματικά προκύπτει από την εν λόγω ρύθμιση είναι ότι εφόσον η συμφωνία συνδιαλλαγής αφέθηκε ουσιαστικά στην ιδιωτική βούληση, χωρίς δεσμευτικά αποτελέσματα για τους πιστωτές που δεν την υπογράφουν, δεν υφίστατο λόγος ή τουλάχιστον δεν χρειαζόταν να εξαρτηθεί αυτή (η συμφωνία), από τριπλή δικαστική παρέμβαση, τη στιγμή που το κύρος της θα μπορούσε να επιτευχθεί από μόνη την υπογραφή της, επέχουσας θέσης εξωδίκου συμβιβασμού, ο οποίος προς πρόσθετη εξασφάλιση των μερών θα δύνατο να καταρτισθεί και συμβολαιογραφικά²⁵⁹.

1.1. Η αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων υπό το φως του παλαιού και νέου καθεστώτος

Η επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής επιφέρει ως αυτόματο από το νόμο αποτέλεσμα σύμφωνα με το άρθρο 104 παρ. 1 περ. β' ΠτΚ, για όσο διαρκεί η συμφωνία, ήτοι το ανώτατο για δύο έτη, την αναστολή των μέτρων, εκκρεμών ή μη, ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη, για την ικανοποίηση απαιτήσεων που έχουν γεννηθεί πριν τη σύναψη της συμφωνίας συνδιαλλαγής, αναστολή η οποία περαιτέρω εκτείνεται και καταλαμβάνει και τους εγγυητές και τους συνοφειλέτες εις ολόκληρον. Σύμφωνα δε με το άρθρο 104 παρ. 1 περ. γ' η αναστολή αυτή ισχύει και επομένως απαγορεύει για την ίδια περίοδο και τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά του οφειλέτη²⁶⁰. Έχει υποστηριχθεί ότι η αναστολή αυτή των ατομικών διώξεων δεν δικαιολογείται²⁶¹, καθώς όπως ανωτέρω ήδη ειπώθηκε, λειτουργεί ως παράγοντας αρνητικός για την συμφωνία συνδιαλλαγής αφού αποτρέπει τους πιστωτές να προβούν στη σύναψη της. Ειδικότερα στην πράξη, το στάδιο που ακολουθεί μετά την υπογραφή

258. Βλ. *Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου* (2006³), 78 επ· *Περάκης*, (1993), 76 επ.

259. Αντίθετα λόγος νομοθέτησης του άρθρου 44 του Ν 1892/1990, δεν ήταν, φυσικά, κανένας άλλος από εκείνον της επιβολής νομοθετικά της δεσμευτικότητας της συμφωνίας ρύθμισης και περιορισμού των χρεών, έναντι και των πιστωτών της μειοψηφίας που δεν θα την υπέγραφαν ή και που ρητά θα την απέκρουαν.

260. Σημειωτέον ότι οι εν λόγω αναστολές είναι καθολικές, αφορούν δηλαδή όλους τους πιστωτές, είτε υπέγραψαν είτε δεν υπέγραψαν τη συμφωνία συνδιαλλαγής, η δεύτερη μάλιστα απ' αυτές για τα ασφαλιστικά μέτρα, ακόμη κι αυτούς, των οποίων οι απαιτήσεις γεννήθηκαν μετά τη σύναψη της συμφωνίας συνδιαλλαγής.

261. Βλ. *Μάζης*, ΔΕΕ 2008, 175 επ.

και επικύρωση της συμφωνίας είναι εκείνο της εκτέλεσής της δηλαδή το στάδιο κατά το οποίο ο οφειλέτης κυρίως αλλά και οι συμβληθέντες πιστωτές οφείλουν να τηρήσουν με συνέπεια τα συμπεφωνημένα. Εφόσον ακολουθήσει λοιπόν αυτή η ομαλή εξέλιξη δηλαδή αν μεν ο οφειλέτης εκπληρώνει τους όρους της και δείχνεται συνεπής με τις απορρέουσες απ' αυτήν υποχρεώσεις του, κανένας λόγος δεν γεννιέται για αναστολή²⁶² τουλάχιστον ως προς τους συμβληθέντες πιστωτές, αν δε, αντίθετα, κριθεί ασυνεπής, κανένας λόγος και ανάγκη δεν υπάρχει για να θάλπεται τότε η ασυνέπειά του και να συνεπικουρείται σ' αυτή επιβραβευόμενος.

Μέχρι τώρα άλλωστε, σε όλες τις συλλογικές εξυγιαντικές διαδικασίες, η αναστολή των ατομικών μέτρων διώξης, παρεχόταν ως μέσο για την επίτευξη του σκοπού, δηλαδή προβλεπόταν έως εκείνο το χρονικό σημείο και στο δέον μέτρο που επιβαλλόταν προκειμένου να καταστεί εφικτός ο σκοπός στον οποίο αυτές έτειναν. Έτσι στη διαδικασία του άρθρου 45 του Ν 1892/1990, προκειμένου να καταστεί εφικτή η διάσωση και εξυγίανση της επιχείρησης μέσω της παρεμβάσεως του επιτρόπου, η αναστολή προβλεπόταν και καταλάμβανε το διάστημα, κατά το οποίο αυτός θα διεξήγαγε τις διαπραγματεύσεις έως την κατάρτιση της συμφωνίας ρύθμισης και περιορισμού των χρεών, και σε καμία περίπτωση δεν επεκτεινόταν και στο διάστημα εκτέλεσης της συναφθείσας συμφωνίας του άρθρου 44, όπου κανένας λόγος πλέον δεν συνηγορεί για τη συνέχιση της αναστολής τόσο των ατομικών διώξεων όσο και της λήψης ασφαλιστικών μέτρων²⁶³. Ο νέος ΠτΚ, την συνέπεια αυτή μέσου και σκοπού εξασφαλίζει μόνο στο πρώτο στάδιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής δηλαδή μόνο στο «άνοιγμά» της, όπου ρητά ορίζει, μέσω παραπομπής του άρθρου 100 παρ. 1 εδάφ. γ' στο άρθρο 10 ΠτΚ, ότι το δικαστήριο μπορεί, μετά την υποβολή της αίτησης συνδιαλλαγής, να λάβει προληπτικά μέτρα, άρα και να διατάξει την αναστολή των ατομικών διώξεων ή και συλλογικών μέτρων, μέχρι την έκδοση επικυρωτικής απόφασης του άρθρου 103 ΠτΚ. Πράγματι σε αυτό το προκαταρκτικό στάδιο όπου το δικαστήριο οφείλει να κρίνει τη σκοπιμότητα και το βάσιμο της αιτήσεως του οφειλέτη, έχει την διακριτική ευχέρεια να διατάξει και την αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων, αιτιολογώντας όμως την σχετική επιλογή του και ερευνώντας την συνδρομή ή

262. Βλ. σχετ. άρθρο 915 ΚΠολΔ, σύμφωνα με το οποίο, αν επισπευσθεί τότε αναγκαστική εκτέλεση, πλήττεται αυτή με ακυρότητα λόγω μη συνδρομής του αναγκαίου προαπαιτούμενου για τη διενέργειά της στοιχείου του βέβαιου της απαίτησης, ως τελούσας υπό όρο. Σχετ. Μπρίνιανς, Αναγκαστική Εκτέλεση, 1978², 189 επ· Μάζης, Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανωνύμων εταιριών, 1983, ιδίως στις σελ. 150 επ· 247 επ και 392 επ.

263. Μάλιστα το τελευταίο, ήτοι η δυνατότητα λήψης μέτρων διώξεων, ρητά οριζόταν στην παρ. 9 άρθρου 45, με συνέπεια έτσι, σε περίπτωση, κατά την οποία είτε η διαδικασία του άρθρου 45 δεν έφθανε σε αίσιο πέρας είτε έφθανε μεν, με κατάρτιση και επικύρωση συμφωνίας του άρθρου 44, ο οφειλέτης όμως δεν την τηρούσε στη συνέχεια, οι πιστωτές να ανακτούν το δικαίωμα να στραφούν κατ' αυτού μέσω μέτρων ατομικής ή συλλογικής εκτέλεσης, σε συνδρομή για τη δεύτερη περίπτωση, των όρων του νόμου.

μη των λόγων που την δικαιολογούν. Υπό το πρίσμα αυτό το πτωχευτικό δικαστήριο θα συνεκτιμήσει τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων μερών και θα προβεί σε μια στάθμιση τους, η οποία αξιολογικά και εφαρμοζομένης της αρχής της αναλογικότητας εξασφαλίζει σε κάθε ενδιαφερόμενο ένα *minimum* εχεγγύων δικανικής προστασίας αλλά και έναν τελολογικά νομιμοποιημένο περιορισμό των ελευθεριών και των δικαιωμάτων τους.

Αντίθετα στο δεύτερο στάδιο, αυτό της επικύρωσης, το πτωχευτικό δικαστήριο επικυρώνει την συμφωνία, η οποία επιβάλλει την δίχως άλλο κατάληψη όλων των πιστωτών από τις συνέπειες που επεφύλαξε ο νόμος ως αποτέλεσμα της επικυρώσεως αυτής, δηλαδή εξαναγκάζει αμφοτέρους, συμβληθέντες ή μη, να συμμορφωθούν με το περιεχόμενο της, μην έχοντας εναλλακτικές δυνατότητες. Συνεπεία τούτου είναι η δραστική απαξίωση δικανικής προστασίας των πιστωτών, ιδίως των συμβληθέντων, που από αυτό το χρονικό σημείο υπάγονται στο νομοθετικό μονόδρομο που όρισε ο νομοθέτης, κατάσταση η οποία εύλογα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι εξέρχεται των ορίων συνταγματικότητας ως προσβάλλουσας την θεμελιώδη αρχή των άρ. 17 και 20 του Συντάγματος, έτι δε περαιτέρω ως αντίθετη (και συμπροσβάλλουσα) το άρ.1 του Πρώτου πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, διάταξη για την οποία πολλακίς έχει καταδικαστεί η Ελληνική Δημοκρατία ενώπιον του ΕΔΔΑ.

Από την άλλη πλευρά δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ο σκοπός του νομοθέτη στη θέσπιση των σχετικών απαγορεύσεων δηλαδή δεν μπορεί να αγνοηθεί η προσπάθεια του να παράσχει στον οφειλέτη ένα ελάχιστο χρονικό διάστημα στο οποίο ο τελευταίος έχει την απόλυτη ευθύνη αφού πλέον δεν διώκεται και δεν κινδυνεύει από κανένα, να διασώσει την επιχείρησή του και να αφοσιωθεί χωρίς άγχος στην ανάκαμψη της απολαμβάνοντας αυτήν την περίοδο χάριτος. Αυτός όμως ο στόχος θα μπορούσε να εξυπηρετηθεί και με άλλες ρυθμίσεις, σε κάθε δε περίπτωση δεν ήταν αναγκαίο να απογυμνώνει εντελώς τους συμβληθέντες πιστωτές από κάθε άμυνα τους έναντι ενός αθετήσαντα τη συμφωνία ή καταχρηστικώς υπαγόμενου στην διαδικασία οφειλέτη που στοχεύει απλά σε μια αναβολή της πτώχευσής του.

Η δε επέκταση των ανασταλτικών αποτελεσμάτων της επικύρωσης και στους εγγυητές και συνοφειλέτες εις ολόκληρον τόσο στο ά στάδιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής²⁶⁴ όσο και μετά την επικύρωση της, επιτείνει ακόμη περισσότερο την ανωτέρω προβληματική και ανοίγει το δρόμο για την επαύξηση της κατάχρησης του θεσμού της διαδικασίας συνδιαλλαγής.

264. Επέκταση που επιχείρησαν και εφάρμοσαν τα ελληνικά δικαστήρια βασιζόμενα σε τελολογικά επιχειρήματα υπέρ των εγγυητών και των συνοφειλετών εις ολόκληρο. Βλ. ανωτ. Κεφ. Β', υπό ενοτ.1.3 για την όλη προβληματική με πλούσιες παραπομπές σε συγκεκριμένες αποφάσεις.

1.2. Πρόσθετες «ατυχείς ρυθμίσεις» των νέων διατάξεων της διαδικασίας συνδιαλλαγής

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρ. 104 παρ. 1 περ. ε΄ ΠτΚ καθιερώνεται αναστολή της παραγραφής καθώς και των αποκλειστικών προθεσμιών, υπό τις οποίες τελούν όμως ειδικά οι απαιτήσεις των συμβληθέντων πιστωτών. Το ίδιο ορίζεται και για τις δικαστικές προθεσμίες για όλο αυτό το ίδιο χρονικό διάστημα. Η συγκεκριμένη διάταξη δεν φαίνεται να εξυπηρετεί το σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκε δηλαδή να ισορροπήσει την αναστολή των ατομικών μέτρων που επιβάλλει στους πιστωτές «χαρίζοντας» τους ταυτόχρονα μια επιμήκυνση των προθεσμιών εντός των οποίων δύνανται να επιδιώξουν την ικανοποίηση των απαιτήσεων τους. Στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον όπου κατά κανόνα η ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων μπορεί να αποτελεί για τον πιστωτή σημείο ζωτικής σημασίας για την δική του «επιβίωση» αφού στην πλειοψηφία τους οι πιστωτές είναι επιχειρήσεις που στα πλαίσια της εμπορίας τους συμβάλλονται και με οφειλέτες που θα τεθούν σε συνδιαλλαγή, ο χρονικός ορίζοντας της εικοσαετούς παραγραφής²⁶⁵ και της περαιτέρω επιμήκυνσης της φαντάζει πολύ μακρινός. Με άλλα λόγια οι πιστωτές υπόκεινται σε διακινδύνευση της δικής τους βιωσιμότητας μέσω της αναστολής των καταδιωκτικών μέτρων για μια διετία καθώς η διετία αυτή μπορεί να αποβεί κρίσιμη για αυτούς και να τους φέρει σε άσχημη θέση ενώ δεν τους προσφέρει τίποτα η παράταση των ανωτέρω προθεσμιών, τις οποίες εξάλλου μπορεί να μην χρειαστεί να επικαλεστούν.

Από την άλλη πλευρά η προσφερόμενη επιμήκυνση δεν αποτελεί άμεση καταβολή των χρεών δηλαδή δεν επιφέρει χρηματική άμεση εισροή στο ενεργητικό τους αλλά απλώς μεταθέτει τα χρονικά διαστήματα παραγραφής αργότερα, για αντίστοιχο με τη διάρκεια της συμφωνίας χρόνο. Αυτή όμως η εξίσωση του χρόνου αναστολής με μια οιονεί αναβολή των προθεσμιών σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αποκατάσταση της ισορροπίας που διαταράσσεται απ' την αναστολή των ατομικών μέτρων γιατί όπως προελέγχθη δεν είναι το πρόβλημα αυτό καθαυτό η παύση των μέτρων και η αντί αυτής μετάθεση των προθεσμιών, αλλά ο κρίσιμος

265. Η επικυρωτική της συμφωνίας δικαστική απόφαση κηρύσσεται με το ίδιο αυτό άρθρο και ειδικότερα με την παρ. 2 αυτού, τίτλος εκτελεστός, με συνέπεια έτσι την επιμήκυνση του χρόνου της παραγραφής των εν λόγω απαιτήσεων και την επέλευσή της μετά παρ.οδο 20ετίας από τότε, σύμφωνα με το άρθρο 268 ΑΚ. Οι δε έκτοτε γεγεννημένοι τόκοι παραγράφονται μετά τριετία τουλάχιστον από την παρ.οδο του χρόνου διάρκειας της συμφωνίας συνδιαλλαγής, σύμφωνα και πάλι με το τελευταίο αυτό άρθρο σε συνδυασμό του με το άρθρο 250 άρ. 15 Α Κ. Για να μπορεί δε η επικυρωτική απόφαση να ενεργήσει ως τίτλος εκτελεστός ώστε να επιφέρει τα ανωτέρω αποτελέσματα, θα πρέπει το δικαστήριο να προνοήσει να αναφέρει σ' αυτή το ύψος της καθεμιάς απαίτησης, για την οποία η καταψήφιση και επικύρωση, όπως επίσης και τους τυχόν όρους και χρόνους του ληξιπροθέσμου της. Πρβλ ειδικότερα το άρ. 214Α παρ. 6 ΚΠολΔ.

χρόνος ικανοποίησης των πιστωτών που μπορεί να αποβεί μοιραίος για τους τελευταίους.

Παράλληλα μια ακόμη ατυχή ρύθμιση αποτελεί η σχετική με την «διάρκεια» της συμφωνίας συνδιαλλαγής, και ειδικότερα η πρόβλεψη του νόμου ότι αυτή δεν μπορεί να υπερβεί τη διετία, κάτι που μπορεί να έχει νόημα μόνο ως προς το θέμα των θεσπιζόμενων αναστολών και συγκεκριμένα μόνο ως προς των θεσπιζόμενων αναστολών για τους μη συμβληθέντες πιστωτές. Αντίθετα για τους συμβληθέντες ο σχετικός χρονικός περιορισμός δεν φαίνεται να ευσταθεί κι αυτό διότι, αν λ.χ. συμφωνηθεί μείωση του συμβατικού επιτοκίου μιας μακροπρόθεσμης πιστωτικής σύμβασης ή παράταση της αποπληρωμής της ή η κατά δόσεις τμηματική εξόφλησή της, σε συνδυασμό τους ή μη με περιορισμό του όλου χρέους, ήτοι στις συνηθέστερες περιπτώσεις συνδιαλλαγής, εκ των πραγμάτων η διάρκεια θα υπερβεί την διετή πρόβλεψη του νόμου και η χρονική της έκταση θα τους καταλαμβάνει υπό την έννοια της συμβατικής δεσμεύσεως που έχουν αναλάβει, ανατροπή της οποίας χωρίς ύπαρξη σπουδαίου λόγου μετά την παρέλευση της διετίας δεν δικαιολογείται αλλά θα κριθεί καταχρηστική.

Ζήτημα τέλος γεννάται αναφορικά με το εύρος των κυρώσεων που επέρχονται σε περίπτωση μη τήρησης από τον οφειλέτη των όρων της συμφωνίας συνδιαλλαγής. Στο προϊσχύσαν δίκαιο τόσο κατά την εφαρμογή του άρθρου 45 του Ν 1892/1990, όπως και στην περίπτωση σύναψης συμφωνίας κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 44 χωρίς την παρεμβολή επιτρόπου, η αθέτηση των όρων της από τον οφειλέτη συνεπαγόταν τη δυνατότητα έκτοτε του δανειστή λήψης εναντίον του κάθε μέτρου ατομικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης προς είσπραξη όσων με αυτή είχε κατά περιορισμό και ρύθμιση συνομολογηθεί να του καταβάλει. Αντίθετα, στο άρθρο 105 του ΠτΚ ορίζεται ότι σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των όρων της συμφωνίας συνδιαλλαγής από τον οφειλέτη, μετά από αίτηση οποιουδήποτε συμβληθέντος πιστωτή, το δικαστήριο μπορεί να κηρύξει τη λύση της. Ακριβώς δε το ίδιο αποτέλεσμα θα επέλθει, δηλαδή θα λυθεί η συμφωνία συνδιαλλαγής, και με αίτηση, πιστωτή που δεν την υπέγραψε, αν προκύπτει πρόδηλη αδυναμία βιώσιμης συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας του οφειλέτη.

Με άλλα λόγια ο μη συμβληθείς πιστωτής, αποδεσμευόμενος από την εκ νόμου σε βάρος του επιβληθείσα αναστολή λήψης ατομικών μέτρων δίωξης, δύναται να επιδιώξει εφεξής την ικανοποίησή του μέσω των ατομικών και συλλογικών μέτρων κατά του οφειλέτη, τα οποία ενεργοποιούνται στο σύνολο τους υπέρ όλων των πιστωτών. Υπό την έννοια λοιπόν αυτή μένουν απροστάτευτοι οι συμβληθέντες πιστωτές έναντι των μη συμβληθέντων, αφού οι τελευταίοι δύνανται μετά την παρέλευση των εκ νόμου τιθέμενων αναστολών να επιδιώξουν να ανατρέψουν με τις

ενέργειές τους τα ήδη συμπεφωνημένα στην συμφωνία συνδιαλλαγής προκαλώντας τη λύση της, συνέπεια η οποία θα διαταράξει το προσδοκώμενο από την συμφωνία συνδιαλλαγής αποτέλεσμα στο οποίο προσέβλεψαν οι συμβληθέντες πιστωτές.

Συγχρόνως δε και συντρεχόντως με την ανωτέρω προβληματική, αυτοδικαίως ορίζεται στην παρ. 3 ότι επέρχεται η λύση της συμφωνίας σε περίπτωση πτώχευσης του οφειλέτη ή υπαγωγής του σε οποιαδήποτε διαδικασία αναδιοργάνωσης ή εκκαθάρισης της περιουσίας του, οπότε, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην τελευταία παράγραφο του ίδιου αυτού άρθρου, «οι συμβληθέντες πιστωτές αναλαμβάνουν πλήρως τις απαιτήσεις τους, με τις εξασφαλίσεις που είχαν πριν το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής, μετά από αφαίρεση αυτών που τυχόν έλαβαν σε εκτέλεση της συμφωνίας...», τουτέστι ενεργώντας τότε η λύση αναδρομικώς, με ανατρεπτικά αποτελέσματα.

Ανακύπτει συνεπώς κατόπιν των ανωτέρω και από τον συνδυασμό τους, το ερώτημα, αν *a contrario* θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι στις λοιπές περιπτώσεις λύσης και συγκεκριμένα στις προβλεπόμενες στην παρ. 1, θα πρέπει να ισχύσει το αντίθετο, ώστε η συμφωνία, αν και «λελυμένη», εξακολουθεί πάντως να βαρύνει κατά τα λοιπά τον οφειλέτη με τους συνομολογημένους όρους της, θέση που μάλλον θα πρέπει να γίνει δεκτή, ως πιο επιεικής για τον οφειλέτη, οπότε η λύση, ενεργώντας *ex nunc*, θα επιφέρει ως μόνη συνέπειά της την έκτοτε παύση των αναστολών του προηγούμενου άρθρου 104 ΠτΚ, και όχι την άρδην ανατροπή της συμφωνίας²⁶⁶.

Η όλη προεκτεθείσα προβληματική αναδεικνύει την υπεροχή της ρύθμισης του προϊσχύσαντος νομικού καθεστώτος, σύμφωνα με το οποίο, τόσο με την αυτόματη επέκταση της δεσμευτικότητας της συμφωνίας του άρθρου 44 στους πιστωτές που δεν την είχαν υπογράψει όσο και με την επίσης αυτόματη, σε μη τήρηση των όρων της εκ μέρους του οφειλέτη, δυνατότητα ανάληψης των ατομικών και συλλογικών μέτρων δίωξης για την αναγκαστική είσπραξη των όσων ποσών ορίστηκε σ' αυτή να καταβληθούν, ο οφειλέτης αφενός μεν μπορούσε με την συμφωνία να μειώσει τα χρέη του έναντι όλων στο ίδιο μέτρο, το οποίο καθοριζόταν από το αρμόδιο εφετείο και αφετέρου να μη υπόκειται σε εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες στην συνέχεια, δηλαδή να μην βλάπτεται υπέρμετρα αν επέρχετο σε κατάσταση αδυναμίας εκπλήρωσης εκ μέρους του των όρων της συμφωνίας. Η δε αυτή τελευταία «προφύλαξη» του οφειλέτη εξασφαλιζόταν υπό το προϊσχύον δίκαιο τόσο με το να μην ανατρέπεται η συμφωνία *erga omnes* και στο σύνολό της, όσο και με το να παραμένουν, σε περίπτωση

266. Βλ. ειδικότερα *Μάζη*, ΔΕΕ 2008, 179, σύμφωνα με τον οποίο και σε αυτή την περίπτωση: «οι συνέπειες παρ.α ταύτα δεν παύουν και τότε να είναι επώδυνες για τον οφειλέτη, αφού η κήρυξη από το δικαστήριο της λύσης της συμφωνίας δεν μπορεί παρά να ενεργεί *erga omnes*, κι αυτό παρά το ότι ενδέχεται, η μη εκπλήρωση των όρων της εκ μέρους του οφειλέτη να αφορά κυρίως ή και μόνο τον αιτούντα πιστωτή».

πτώχευσής του, ισχυρές οι πιθανότητες διάσωσής του, μέσω του θεσπιζόμενου στον ΠτΚ σχεδίου αναδιοργάνωσης, αφού οι εναντίον του απαιτήσεις θα συνέχιζαν να είναι μειωμένες με βάση τους όρους της συμφωνίας.

1.3. Η θέση του μεσολαβητή στη διαδικασία συνδιαλλαγής σε αντιστοιχία με τον επίτροπο του άρθρου 45 Ν.1892/1990

Σύμφωνα με το άρθρο 44 του Ν 1892/1990, αν μια επιχείρηση με οικονομικά προβλήματα κατάφερνε να συνεννοηθεί με την πλειοψηφία των πιστωτών της, οι οποίοι εκπροσωπούσαν ποσοστό 60% του συνόλου των απαιτήσεων, στο οποίο περιλαμβανόταν ποσοστό 40% των τυχόν εμπραγμάτως ασφαλισμένων, δεν είχε παρά να ζητήσει απλώς και μόνο την επικύρωση της «συμφωνίας ρύθμισης και περιορισμού των χρεών της», που υπέγραφε μαζί τους, από το εφετείο της έδρας της. Το τελευταίο ερευνώντας ως αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με τη διαδικασία των άρθρων 739 επ. ΚΠολΔ, αν συνέτρεχε ο βασικός αυτός όρος, δεχόταν την αίτηση με απόφασή του που εκδιδόταν μέσα σε είκοσι ημέρες και η οποία δεν μπορούσε να προσβληθεί με κανένα τακτικό ή έκτακτο ένδικο μέσο²⁶⁷.

Μεταγενέστερα, με το άρθρο 43 του Ν 1947/1991, με σκοπό δε τη διευκόλυνση σύναψης μιας τέτοιας συμφωνίας, και συγκεκριμένα όταν πιστωτές της πλειοψηφίας κατά 51% τουλάχιστον του συνόλου των απαιτήσεων συμφωνούσαν να προέλθουν σ' αυτή, όχι όμως και περαιτέρω άλλοι, με τους οποίους να συμπληρώνεται το minimum παραπάνω όριο του 60% ή του 40% που απαιτούσε ο νόμος, προστέθηκε το (αναμορφωμένο) άρθρο 45 του Ν 1892/1990, σύμφωνα με το οποίο, το εφετείο, ύστερα από σχετική αίτηση, διόριζε με αμετάκλητη απόφασή του, εκδιδόμενη σε δέκα ημέρες από τη συζήτηση, επίτροπο, του οποίου έργο ήταν «η προσπάθεια επίτευξης της συμφωνίας του προηγούμενου άρθρου» σε προθεσμία έξι μηνών από τότε, η οποία μπορούσε να παραταθεί επί τρεις μήνες, μέσα στην οποία απαγορευόταν να ληφθεί κάθε μέτρο ατομικής ή συλλογικής εκτέλεσης, όπως επίσης και ασφαλιστικό μέτρο.

Η άμεση αυτή δικαστική επικύρωση της συμφωνίας του άρθρου 44 του Ν 1892/1990 είχε θεσπισθεί ως ο κανόνας, η διαδικασία δε του επιτρόπου του επόμενου άρθρου 45 επικουρικά και ως εξαιρετική, προς υποβοήθηση απλώς και μόνο της σύναψης μιας συμφωνίας του προηγούμενου άρθρου. Υπό αυτό το πρίσμα ακριβώς λειτούργησε το επιβληθέν με τα άρθρα αυτά 44-45 Ν 1892/1990 σύστημα εξυγίανσης των επιχειρήσεων, με απόλυτη δηλαδή κυριαρχία του άρθρου 44, στο οποίο

267. Βλ. ανωτ. Κεφ. Α', ενот. 1.3.

βασίστηκαν οι πλείστες από τις υποβληθείσες, όσο αυτό ίσχυσε, αιτήσεις, σε αντίθεση με εκείνες του άρθρου 45, οι οποίες αποτέλεσαν μια ελάχιστη σχετικά μειοψηφία .

Αντίθετα τώρα, στη διαδικασία συνδιαλλαγής των άρθρων 99 επ. ΠτΚ, η μεν απλή, σύντομη και ιδιαίτερα επιτυχημένη στην πράξη «διαδικασία» του άρθρου 44 παραλείφθηκε τελείως, η δε εξαιρετική, επικουρική και σχετικά χρονοβόρα διαδικασία του άρθρου 45 διαμορφώθηκε ως ο απόλυτος, χωρίς καμιά εξαίρεση, κανόνας, μέσω του προηγούμενου υποχρεωτικού διορισμού από το δικαστήριο «μεσολαβητή», του οποίου τα έργα ορίστηκαν συναφή με εκείνα του επιτρόπου, δηλαδή να επιτύχει τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ του οφειλέτη και των πιστωτών του.

Η επιλογή αυτή του νομοθέτη όμως κατέστησε στην πραγματικότητα αφενός περιττή αφετέρου δε έως και επιβλαβή την συμμετοχή του μεσολαβητή στην διαδικασία συνδιαλλαγής, ανάλογα με την κάθε φορά περίπτωση. Συγκεκριμένα σε αρκετές περιπτώσεις η αποστολή του θα είναι άνευ αντικείμενου, όταν δηλαδή ήδη εξ αρχής οφειλέτης και πιστωτές θα έχουν συμφωνήσει μεταξύ τους στους όρους της συνδιαλλαγής. Αυτή δε εξέλιξη αξιώνει πολλές πιθανότητες μιας το απαιτούμενο στο νόμο ποσοστό για τη σύναψη της συμφωνίας συνδιαλλαγής περιορίστηκε – σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς- στο 51% των απαιτήσεων, χωρίς καν να αξιώνεται επιπρόσθετα να συμφωνεί και ένα minimum ποσοστό εμπραγμάτως ασφαλισμένων πιστωτών, όπως αντίθετα οριζόταν στο άρθρο 44 Ν 1892/1990, με συνέπεια πολύ ευκολότερα, άρα και συχνότερα από όσο προηγουμένως, να μπορεί αυτή απευθείας να επικυρωθεί .

Από την άλλη πλευρά, όταν δηλαδή δεν θα έχουν ήδη βρει πεδίο συνεννόησης οφειλέτης και πιστωτής, η εν γένει ανάμειξη του επιτρόπου θα καθίσταται τελικά επιβλαβής, αφού με την εν λόγω υποχρεωτική δικαστική παρέμβαση, ο κίνδυνος να χειροτερεύσει στο μεταξύ η οικονομική κατάσταση του οφειλέτη και να περιέλθει αυτός σε κατάσταση παύσης των πληρωμών, είναι υπαρκτός, με συνέπεια τότε την αδυναμία τελικά ευόδωσης της διαδικασίας συνδιαλλαγής και της διάσωσης της επιχείρησης .

Συνοψίζοντας, ο νομοθέτης, ενώ απολύτως εύστοχα ενέταξε στο σύστημά του τη διαδικασία του άρθρου 46α του Ν 1892/1990, προκειμένου να επιτύχει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα στο στάδιο εκκαθάρισης της πτωχευτικής περιουσίας, δεν επεδίωξε να πράξει το ίδιο και με την ιδιαίτερα απλή και επιτυχημένη στην πράξη εξυγιαντική διαδικασία των άρθρων 44-45 του ίδιου Ν 1892/1990 , εντάσσοντας κι αυτή καταλλήλως, κατά τα κύρια σημεία της, στο νέο νόμο, ως εξωπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης των επιχειρήσεων, αποτρεπτική της πτώχευσής τους. Απομακρυνθείς απ' αυτή και προσεγγίσας την κατά πολύ υποδεέστερή της, λιγότερο εύπλαστη και λυσιτελή, *procedure de conciliation*, κατέστησε τη διαδικασία συνδιαλλαγής, παρά τις

καταβληθείσες αξιέπαινες προσπάθειες για το όλο θεσμικό νομοθέτημα, όχι εφάμιλλη και μειωμένης από όσο εκείνη αποτελεσματικότητας²⁶⁸.

Η οικονομική κρίση ανέδειξε αυτές τις ατέλειες με ιδιαίτερη ένταση και επέτεινε τα αιτήματα των οικονομικών παραγόντων της αγοράς να εισαχθούν βελτιώσεις ενισχυτικές του «προληπτικού της πτωχεύσεως συμβιβασμού». Σημειώνεται ότι η ανεπάρκεια του σημερινού νομοθετικού πλαισίου προπτωχευτικού συμβιβασμού έχει επιβεβαιωθεί και στην πράξη από τη μέχρι στιγμής εμπειρία του πώς χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις η διαδικασία της συνδιαλλαγής. Οι περισσότεροι από τους αιτούντες μετέρχονται τη διαδικασία αυτή ως εργαλείο για να επιτύχουν τη λήψη του προληπτικού μέτρου της προσωρινής απαγόρευσης κατασχέσεων και διωκτικών μέτρων. Στόχος τους είναι να κερδίσουν χρόνο και να επιδιώξουν είτε την κατάρτιση εξωδικαστικού συμβιβασμού είτε την ανεύρεση επενδυτή. Ελάχιστες περιπτώσεις έχουν αναφερθεί που η διαδικασία συνδιαλλαγής προχωρεί και άγει σε συμβιβαστικό αποτέλεσμα. Ο κύριος, δηλαδή, στόχος του θεσμού δεν έχει επιτύχει, για το λόγο δε αυτό άλλωστε επίκειται άμεση τροποποίηση των εν λόγω διατάξεων, γεγονός για το οποίο γίνεται εκτενής αναφορά αμέσως κατωτέρω.

2. Η προωθούμενη τροποποίηση του ΠτΚ

Όπως ήδη σημειώθηκε το σημερινό νομοθετικό πλαίσιο δεν απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, δηλαδή την πραγματική εξυγίανση των επιχειρήσεων που έχουν υπαχθεί στη διαδικασία συνδιαλλαγής²⁶⁹ καθώς οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν κατάφεραν να αξιοποιήσουν την «δεύτερη» αυτή ευκαιρία προκειμένου να ανακάμψουν πραγματικά και να συνεχίσουν τη λειτουργία τους, αλλά χρησιμοποίησαν τον θεσμό καταχρηστικά, προκειμένου να καθυστερήσουν την πτώχευση.

Επιπλέον, η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση, η οποία ολοένα και εντείνεται και έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των πτωχεύσεων²⁷⁰, και εν γένει η βαθιά ύφεση και η αβεβαιότητα για την πορεία της οικονομίας της χώρας μας, ανέδειξαν τις σοβαρές αδυναμίες του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, οδηγώντας στην πρόταση για αναμόρφωση της διαδικασίας συνδιαλλαγής.

268. Όστε σύμφωνα με τον Μαζη, ΔΕΕ 2008, 180, σημ. υπ' αριθμ. 26, «επάνοδος έτσι στην οριζόμενη στο άρθρο 44 Ν 1892/1990 πλειοψηφία του 60% και 40%, σε συνδυασμό με εκ νέου επιβολή καθολικής δεσμευτικότητας της συμφωνίας, θα ενεργούσε προς τη σωστή κατεύθυνση, κατ' απόλυτη αντιστοιχία, σε αμφότερα τα σημεία, με τα γενόμενα δεκτά στο άρθρο 121 ΠτΚ για την αποδοχή του «σχεδίου αναδιοργάνωσης».

269. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία που έχουν δοθεί από τα Πρωτοδικεία της χώρας, περίπου 1.000 είναι οι επιχειρήσεις που είχαν υποβάλλει αίτημα υπαγωγής στη διαδικασία του άρθρου 99 και το αίτημά τους είχε γίνει δεκτό.

270. Είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο το 1^ο εξάμηνο του 2010 οι πτωχεύσεις ανήλθαν στις 204, από 181 στην αντίστοιχη περίοδο του 2009.

Ειδικότερα, το Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας προχώρησε στην αναμόρφωση της διαδικασίας συνδιαλλαγής του ΠτΚ με τον αρμόδιο Υπουργό να παρουσιάζει την Τετάρτη 9-3-2011 στο Υπουργικό Συμβούλιο νομοσχέδιο για την «Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης»²⁷¹ με στόχο την ενίσχυση του πλαισίου προστασίας των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν κινδύνους λόγω της κρίσης²⁷².

Ουσιαστικά το νομοσχέδιο απευθύνεται σε επιχειρήσεις που είναι επιχειρηματικά βιώσιμες (λόγω αντικειμένου), αλλά αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας επειδή είναι υπερχρεωμένες. Στόχος των νέων ρυθμίσεων αποτελεί η διάσωση των επιχειρήσεων· απώτερος στόχος η διάσωση των θέσεων εργασίας (τόσο στην ίδια επιχείρηση όσο και στις επιχειρήσεις που συναλλάσσονται με αυτήν π.χ. προμηθευτές, εμπορικοί αντιπρόσωποι κτλ), ενώ δεν χάνεται η άυλη αξία της επιχείρησης καθώς δεν παύει να λειτουργεί και δεν διακόπτει την παραγωγική της δραστηριότητα. Όφελος αναμένεται να προκύψει και στο επίπεδο των επενδύσεων καθώς όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο αρμόδιος Υπουργός: «η διάσωση επιχειρήσεων μπορεί να βοηθήσει και στην προσέλκυση επενδύσεων, αφού μπορεί να είναι ελκυστικότερο για τον επενδυτή να ξεκινήσει την επένδυσή του με βάση μια υφιστάμενη επιχείρηση που χρειάζεται ρευστότητα για να διασωθεί και να αναπτυχθεί παρά να ξεκινήσει από το μηδέν».

Με το νέο νομοσχέδιο η απόπειρα διάσωσης της επιχείρησης δεν γίνεται στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας (όπως γίνεται σήμερα κυρίως με τον θεσμό της αναδιοργάνωσης), ενώ για πρώτη φορά δίνεται η δυνατότητα να καταλήξουν οφειλέτης και δανειστές σε συμφωνία χωρίς επίσημη διαδικασία διαπραγματεύσεων, με εμπιστευτικές διαπραγματεύσεις, ώστε να αποφεύγεται όπου είναι εφικτό (συνήθως όταν οι δανειστές είναι λίγοι και συνεργάζονται μεταξύ τους) η δημιουργία αβεβαιότητας ως προς την επιβίωση της επιχείρησης.

Πλέον επιδιώκεται οι διαδικασίες για την εξυγίανση να είναι σύντομες και να καθορισθούν εκ νέου οι σχέσεις οφειλετών και πιστωτών. Στις προωθούμενες αλλαγές προβλέπεται να υπάγονται ακόμα και επιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονται ήδη σε κατάσταση παύσης πληρωμών, ενώ πλέον το πτωχευτικό δικαστήριο δεν θα μπορεί μετά από αίτηση πιστωτή που δεν υπέγραψε τη συμφωνία να κηρύξει τη λύση της συμφωνίας συνδιαλλαγής.

271. Αναλυτικά το νομοσχέδιο «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις» στην ιστοσελίδα της Ελληνικής Κυβέρνησης, www.government.gr/2011/03/09/9437/.

272. Όπως επισήμανε ο αρμόδιος Υπουργός κ. Χρυσοχοϊδης, «με την εν λόγω ρύθμιση, δίνεται μια δεύτερη ευκαιρία στις επιχειρήσεις που για οποιοδήποτε λόγο βρίσκονται σε οικονομική αδυναμία, ενισχύεται η δυνατότητα εξυγίανσης επιχειρήσεων που είναι βιώσιμες, διασφαλίζεται η προστασία των πιστωτών και διασώζονται θέσεις εργασίας».

Επίσης, η διάσωση της επιχείρησης δεν σημαίνει αναγκαία και διάσωση του φορέα της (του επιχειρηματία), καθώς ενδέχεται να συνεπάγεται την απώλεια του ελέγχου της από αυτόν.

Η σημαντικότερη όμως ρύθμιση που επιχειρεί να «περάσει» το νέο νομοσχέδιο είναι να επαναφέρει το ιδιαίτερα επιτυχημένο και αποτελεσματικό - κατά πολλούς- άρθρο 44 του Ν. 1892/1990 που αναφέρεται στη δέσμευση της μειοψηφίας από την πλειοψηφία των πιστωτών (φυσικά βελτιώνοντας το άρθρο 44, δίνοντας λύσεις σε ζητήματα που είχαν δημιουργηθεί κατά την εφαρμογή του), καθώς το άρθρο 99 δεν έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα της συμφωνίας με τους πιστωτές και την πραγματική εξυγίανση της επιχείρησης.

2.1. Οι κυριότερες ρυθμίσεις του νέου νομοσχεδίου

Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει μεταξύ άλλων ότι η επικύρωση της συμφωνίας δεσμεύει μόνο τον οφειλέτη και τους πιστωτές που την υπέγραψαν²⁷³. Αυτό σημαίνει ότι πολλοί πιστωτές (ιδίως αυτοί με μικρότερα χρέη, άρα και με μικρότερο κίνδυνο από την χρεοκοπία της επιχείρησης), παρόλο που αναγνωρίζουν ότι με την ρύθμιση των απαιτήσεών τους θα συμβάλλουν στη διάσωση της επιχείρησης που είναι προς το συλλογικό συμφέρον, μπορεί να μην συναινούν στη συμφωνία, ελπίζοντας ότι οι υπόλοιποι πιστωτές θα αναλάβουν το κόστος της εξυγίανσης, αποπληρώνοντάς τους πλήρως προκειμένου να διατηρηθεί η επιχείρηση, χωρίς τελικά αυτοί οι πιστωτές να υποστούν τη θυσία τις θυσίες της ρύθμισης. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, γνωστού στην οικονομική επιστήμη ως πρόβλημα συλλογικής δράσης (collective action problem) εισάγεται η δυνατότητα δέσμευσης του συνόλου των πιστωτών²⁷⁴, ακόμη και αν δεν είναι συμβαλλόμενοι.

Στην ουσία επανέρχεται το άρθρο 44 του Ν. 1892/1990 που αναφέρεται στη δέσμευση της μειοψηφίας από την πλειοψηφία των πιστωτών. Όμως το νέο νομοσχέδιο προβλέπει ότι για την αποδοχή του σχεδίου εξυγίανσης απαιτείται η πλειοψηφία των πιστωτών που εκπροσωπούν το 60% των απαιτήσεων των πιστωτών που παρίστανται στη συνέλευση (για την έγκυρη λήψη απόφασης απαιτείται απαρτία των πιστωτών που εκπροσωπούν το 50% του συνόλου των πιστωτών), στο οποίο περιλαμβάνεται το 40% των τυχόν εμπραγμάτως ασφαλισμένων ή με ειδικό προνόμιο ή με προσημείωση υποθήκης εξασφαλισμένων πιστωτών που παρίστανται στη συνέλευση, και όχι το 60% του συνόλου των απαιτήσεων που προέβλεπε το

²⁷³. Άρθρο 104 παρ. 1 εδ. ζ ΠτΚ

²⁷⁴. Άρθρο 106 του νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

προϊσχύσαν άρθρο 44 Ν. 1892/1990. Επομένως η νέα ρύθμιση περιορίζεται στο 50% των απαιτήσεων (διατηρώντας έτσι το χαμηλό ποσοστό του άρθρου 101 ΠτΚ) αξιώνοντας επιπρόσθετα να συμφωνεί και ένα *minimum* ποσοστό εμπραγμάτων ασφαλισμένων πιστωτών, όπως οριζόταν στο άρθρο 44 Ν 1892/1990, με συνέπεια πολύ ευκολότερα, άρα και συχνότερα, να μπορεί να καταλήξουν τα μέρη στην αποδοχή του σχεδίου εξυγίανσης.

Σημαντική ρύθμιση του νομοσχεδίου αποτελεί και η δυνατότητα της άμεσης επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης²⁷⁵, σύμφωνα με το γαλλικό πρότυπο. Ειδικότερα, με το άρθρο αυτό οφειλέτης και πιστωτές έχουν τη δυνατότητα να καταλήξουν σε συμφωνία χωρίς επίσημη διαδικασία διαπραγματεύσεων, πριν την έναρξη της διαδικασίας εξυγίανσης, όπως προέβλεπε και το προϊσχύσαν καθεστώς του Ν. 1892/1990. Η ρύθμιση αυτή δίνει τη δυνατότητα της κατάρτισης συμφωνίας μέσω εμπιστευτικών διαπραγματεύσεων, ώστε να αποφεύγεται όπου είναι εφικτό²⁷⁶ η δημιουργία αβεβαιότητας ως προς την επιβίωση της επιχείρησης που συνεπάγεται σήμερα η υπαγωγή σε διαδικασία συνδιαλλαγής. Με τον τρόπο αυτό ο οφειλέτης δεν χρειάζεται να δηλώσει στην αγορά τα οικονομικά του προβλήματα παρά μόνο όταν θα είναι δεδομένη και η λύση τους. Στην περίπτωση που επιλέγεται η διαδικασία επίσημης διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης δίνονται δύο δυνατότητες - είτε να συνάπτουν τη συμφωνία απευθείας οι πιστωτές, είτε να συγκαλείται συνέλευση των πιστωτών.

Ως προς το περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης δίνεται ευρύτατη διακριτική ευχέρεια στα μέρη με ενδεικτική αναφορά διαφόρων μέτρων από τα πιο ήπια (π.χ. απλή παράταση του χρόνου αποπληρωμής υποχρεώσεων) μέχρι τα πιο δραστικά (π.χ. κεφαλαιοποίηση των χρεών ή και μεταβίβαση της επιχείρησης), ώστε να καλύπτονται κατά το δυνατό όλες οι περιπτώσεις ανάλογα με την έκταση του προβλήματος της επιχείρησης²⁷⁷.

Βασικό κριτήριο της διαδικασίας εξυγίανσης, όπως και στην πτώχευση²⁷⁸, αποτελεί το να μην παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών. Άλλωστε η ανάγκη της διάσωσης της επιχείρησης δεν έρχεται σε σύγκρουση, αλλά αντίθετα συμπλέει με τα συμφέροντα των πιστωτών, αφού κατά κανόνα οι πιστωτές θα ικανοποιηθούν περισσότερο από μια επιχείρηση υπό λειτουργία παρά από μια επιχείρηση της οποίας τα περιουσιακά στοιχεία θα πωλούνταν αναγκαστικά (συχνά με

275. Άρθρο 106 β νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις»

276. Διαδικασία που θα ακολουθηθεί ως επί το πλείστον όταν οι δανειστές είναι λίγοι και συνεργάζονται μεταξύ τους.

277. Άρθρο 106 ε νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

278. Βλ. Άρθρο 1 ΠτΚ

ιδιαίτερα χαμηλό τίμημα, από το οποίο δεν επαρκεί για την ικανοποίηση όλων των πιστωτών της)²⁷⁹.

Καινοτομία του νέου νομοσχεδίου αποτελεί και η δυνατότητα να υπαχθούν στην προπτωχευτική διαδικασία για τη σύναψη συμφωνίας εξυγίανσης και οι οφειλέτες που βρίσκονται ήδη σε παύση πληρωμών²⁸⁰ αφού κρίνεται ότι και για τους οφειλέτες αυτούς η προπτωχευτική διαδικασία μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερα αποτελέσματα από την πτώχευση²⁸¹. Στην περίπτωση όμως αυτή ο οφειλέτης δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωσή του να υποβάλει αίτηση πτωχεύσεως, όμως αν γίνει δεκτή η υπαγωγή στη διαδικασία εξυγίανσης η εξέταση της αίτησης πτώχευσης αναστέλλεται. Επίσης αναστέλλεται η εξέταση αιτήσεων πτώχευσης που υποβάλλονται από πιστωτές ή από τον εισαγγελέα πρωτοδικών.

Ερωτήματα γεννώνται όμως, πως μια επιχείρηση η οποία βρίσκεται ήδη σε κατάσταση παύσης πληρωμών, θα καταφέρει να αποδείξει στο δικαστήριο ότι έχει πιθανότητες να εξυγιανθεί, και αν τελικά γίνει δεκτό το αίτημά της και υπαχθεί στη διαδικασία της εξυγίανσης, αν θα καταφέρει να συνάψει συμφωνία με τους πιστωτές της και σε τελική φάση να επανακάμψει, αποφεύγοντας την πτώχευση. Από αυτήν την άποψη εμφανίζεται ότι η παρούσα διάταξη θα μείνει ανεφάρμοστη.

2.2. Επί μέρους ρυθμίσεις του νέου νομοσχεδίου

Με το νέο νομοσχέδιο εισάγεται η θέσπιση της υποχρέωσης η αίτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης να συνοδεύεται από έκθεση εμπειρογνώμονα²⁸², καθώς το δικαστήριο καλείται να προβεί σε εκτιμήσεις οικονομικού περιεχομένου σχετικά με την οικονομική κατάσταση του οφειλέτη, για τις οποίες η συνδρομή ενός εμπειρογνώμονα είναι απαραίτητη. Για τον λόγο αυτόν προβλέπεται η σύνταξη έκθεσης από πραγματογνώμονα σε διάφορα στάδια της διαδικασίας εξυγίανσης. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι ο εμπειρογνώμονας θα έχει πράγματι τις αναγκαίες γνώσεις και εμπειρία για την εκπλήρωση των καθηκόντων του, ορίζεται ότι αυτός πρέπει να είναι

279. Άρθρο 99 παρ. 2 νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

280. Αντίθετα υπό το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, δικαίωμα υπαγωγής στη διαδικασία συνδιαλλαγής έχει μόνο όποιος βρίσκεται σε οικονομική αδυναμία, παρούσα και προβλέψιμη, χωρίς να βρίσκεται σε κατάσταση παύσης των πληρωμών του (άρθρο 99 παρ. 1 ΠτΚ).

281. Σωρεύοντας στο ίδιο δικόγραφο αίτηση για την κήρυξη σε πτώχευση και για υπαγωγή στη διαδικασία της εξυγίανσης (άρθρο 99 παρ. 6 νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».)

282. Άρθρο 100 παρ. 3 νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

πιστωτικό ίδρυμα ή ελεγκτική εταιρεία. Επιπρόσθετα ο εμπειρογνώμονας μπορεί να διορισθεί και ως μεσολαβητής, προκειμένου να διευκολύνει την επίτευξη της συμφωνίας εξυγίανσης μεταξύ οφειλέτη και πιστωτών του²⁸³. Η καινοτομία όμως του νομοσχεδίου έγκειται στο γεγονός ότι ενώ στο ισχύον δίκαιο υπό το άρθρο 100 παρ. 1 ΠτΚ ο διορισμός του μεσολαβητή είναι υποχρεωτικός, με τις νέες ρυθμίσεις²⁸⁴ προβλέπεται καταρχήν η δυνατότητα και όχι η υποχρέωση του διορισμού του, αφού σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι καν απαραίτητη η ύπαρξή του²⁸⁵. Κατ' εξαίρεση ο διορισμός του μεσολαβητή είναι υποχρεωτικός για τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 102 παρ. 3 του υπό συζήτηση νομοσχεδίου (πχ όταν το ζητήσει ο ίδιος ο οφειλέτης). Καινοτομία αποτελεί επίσης η δυνατότητα διορισμού ειδικού εντολοδόχου, ο οποίος μπορεί να είναι χρήσιμος ιδίως για τη διαφύλαξη της περιουσίας του οφειλέτη²⁸⁶.

Περαιτέρω, με τις νέες ρυθμίσεις προβλέπεται πλέον η δυνατότητα να ασκηθεί έφεση μόνο κατά της απόφασης του δικαστηρίου που απορρίπτει το αίτημα για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης²⁸⁷. Υπενθυμίζεται ότι υπό το ισχύον νομοθετικό καθεστώς η σχετική απόφαση που δέχεται ή απορρίπτει το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο.

Δυνατότητα λήψης προληπτικών προβλέπονται και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξυγίανσης, ώστε να αποφευχθεί η επιδείνωση της οικονομικής θέσης του οφειλέτη. Τα προληπτικά μέτρα ισχύουν για τη διάρκεια της διαδικασίας εξυγίανσης, οπότε με την τυχόν άπρακτη παρέλευση της σχετικής προθεσμίας αίρονται αυτοδικαίως. Καινοτομία του νομοσχεδίου αποτελεί η ρύθμιση ότι το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα, σε εξαιρετικές βέβαια περιπτώσεις, να επεκτείνει την αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και σε νεότερες απαιτήσεις, που γεννήθηκαν μετά την υποβολή της αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης.

Στα προληπτικά μέτρα μπορούν για σπουδαίους επιχειρηματικούς ή κοινωνικούς λόγους να εισάγονται εξαιρέσεις εξ αρχής ή με μεταρρύθμιση της απόφασης μετά από αίτηση πρόσωπου που έχει έννομο συμφέρον. Οι εξαιρέσεις μπορούν να εισάγονται κατά περίπτωση, ώστε να αποφεύγονται επιμέρους άδικα αποτελέσματα, χωρίς να

283. Άρθρο 102 παρ. 1 νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

284. Άρθρο 100 παρ. 3 νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

285. Ιδίως στις περιπτώσεις που οφειλέτης και πιστωτές έχουν ήδη καταρτίσει συμφωνία εξυγίανσης, ή ακόμα και στις περιπτώσεις που οι πιστωτές είναι λίγοι και μπορούν να διαπραγματευτούν μόνοι τους, ο διορισμός μεσολαβητή είναι εντελώς περιττός και επιβαρύνει τη διαδικασία με περιττό κόστος.

286. Άρθρο 101 παρ. 3 νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

287. Άρθρο 101 παρ. 3 νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

θίγεται η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας εξυγίανσης²⁸⁸. Αντίθετα με την υφιστάμενη ρύθμιση του άρθρου 105 ΠτΚ, η μη τήρηση της συμφωνίας δεν αποτελεί αυτόματο λόγο λύσης της αλλά τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να θέσουν τη μη τήρηση των όρων της (ή προδήλως ορισμένων εξ αυτών) ως διαλυτική αίρεση ή ως λόγο καταγγελίας της συμφωνίας. Επιπλέον, η επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης αποτελεί κατ' αρχήν προϋπόθεση της ισχύος της, αφού κατά τεκμήριο τα μέρη δεν θα ήθελαν τη συμφωνία, αν δεν δεσμεύονταν και οι μη συναινούντες πιστωτές. Πάντως δίνεται στα μέρη η δυνατότητα να ορίσουν ότι το σύνολο ή μέρος των όρων της συμφωνίας θα ισχύουν και χωρίς την επικύρωση κατά τις διατάξεις του κοινού δικαίου²⁸⁹.

2.3. Η διάσωση της επιχείρησης στο επίκεντρο του νέου νομοσχεδίου

Στην προσπάθεια συγκερασμού των 2 θεσμών- του προϊσχύσαντος καθεστώτος των άρθρων 44-45 Ν. 1892/1990 και της ισχύουσας διαδικασίας συνδιαλλαγής του άρθρου 99 ΠτΚ- το νέο νομοσχέδιο επιχειρεί να εντάξει στο επίκεντρό του την διάσωση της επιχείρησης. Σκοπός, όπως ήδη έχουμε αναφέρει, είναι η συνέχιση της λειτουργίας της επιχείρησης με απώτερο στόχο τη διάσωση των θέσεων εργασίας (τόσο στην ίδια επιχείρηση όσο και στις επιχειρήσεις που συναλλάσσονται με αυτήν π.χ. προμηθευτές, εμπορικοί αντιπρόσωποι κτλ), την πληρέστερη ικανοποίηση των πιστωτών της (δεδομένου ότι θα ικανοποιηθούν περισσότερο από μία επιχείρηση που λειτουργεί), την προσέλκυση επενδυτών. Ως εκ τούτου διάσωση της επιχείρησης δεν σημαίνει αναγκαία και διάσωση του φορέα της (του επιχειρηματία), καθώς ενδέχεται να συνεπάγεται την απώλεια του ελέγχου της από αυτόν, όπως άλλωστε αποδείχτηκε και στην πράξη, με την πλειονότητα των επιχειρήσεων που τελικά διασώθηκαν, να αλλάζουν «χέρια» και να μεταβιβάζονται εν όλω ή εν μέρει.

Για το λόγο αυτό, το νέο νομοσχέδιο επιχειρεί να ρυθμίσει²⁹⁰ ειδικότερα την περίπτωση που η συμφωνία εξυγίανσης προβλέπει τη μεταβίβαση του συνόλου ή μέρους της επιχείρησης του οφειλέτη είτε σε τρίτο πρόσωπο, είτε σε εταιρεία που συστήνουν οι πιστωτές με εισφορά των απαιτήσεών τους κατά του οφειλέτη. Σε αντίθεση με τη ρύθμιση του άρθρου 178 του Πτωχευτικού Κώδικα δίνεται η δυνατότητα

288. Άρθρο 103 νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

289. Άρθρο 106 παρ. 3 & 5, νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

290. Άρθρο 106θ νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις».

ο αποκτών την επιχείρηση να αναλαμβάνει και ορισμένες από τις υποχρεώσεις του οφειλέτη. Ρυθμίζεται η μεταβίβαση των εκκρεμών συμβάσεων, ενώ διευκολύνεται η μεταβίβαση των διοικητικών αδειών και αποτρέπονται δυσμενείς φορολογικές συνέπειες της μεταβίβασης. Το σχέδιο νόμου προβλέπει σειρά δυνατοτήτων εξυγίανσης της επιχείρησης του οφειλέτη μέσω της μεταβίβασής της εν όλω ή εν μέρει. Η ύπαρξη μεγάλης ευελιξίας και πολλών εναλλακτικών δυνατοτήτων είναι απαραίτητες για να επιτυγχάνεται σε κάθε περίπτωση η εξυγίανση με τον τρόπο που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ειδικές συνθήκες κάθε επιχείρησης²⁹¹.

291. Βλ. Αιτιολογική Έκθεση νομοσχεδίου «Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας)- Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης και λοιπές διατάξεις», άρθρο 106θ, 7 επ.

Α ν τ ί Ε π ι λ ό γ ο υ

Η ανάγκη ύπαρξης εξυγιαντικών διαδικασιών στο πλαίσιο των διατάξεων του εμπορικού και ειδικότερα του πτωχευτικού δικαίου είναι προφανής: πέραν του ότι αποτελούν σημείο νομικού πολιτισμού αφού επιχειρούν να δώσουν μια «δεύτερη ευκαιρία» σε εκείνους που απέτυχαν μέσα στα πλαίσια του κοινωνικού ιστού, ολοκληρώνουν το πλέγμα των διατάξεων που προστατεύουν το σύνολο της οικονομίας του συστήματος στα όρια του οποίου ισχύουν και εφαρμόζονται, προς όφελος όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Πράγματι στα βήματα της ανάπτυξης των οικονομιών, ειδικά σήμερα που παγκοσμίως οι συστημικές κρίσεις σε χρηματοοικονομικό επίπεδο απειλούν όσο ποτέ άλλοτε την ποιότητα ζωής του μεγαλύτερου μέρους του πλανήτη, απαιτείται να τεθούν ασφαλιστικές δικλείδες σε καίριους τομείς της ανάπτυξης και της επιχειρηματικότητας, ικανές να διασφαλίζουν μέσα από ομαλές και ελεγχόμενες διαδικασίες, πρωτίστως την βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και σε δεύτερο χρόνο την εκκαθάριση τους.

Παρήλθαν ανεπιστρεπτί οι εποχές που οι πτωχευτικές συνέπειες στιγματίζουν τους οφειλέτες και εμποδίζουν την παραπέρα πορεία τους. Αυτό συνέβη διότι παρήλθαν ανεπιστρεπτί οι κακές νοοτροπίες του παρελθόντος αλλά και η αντίληψη του νομοθέτη για το φαινόμενο της πτώχευσης που από εξαίρεση τείνει να καταστεί πια ο κανόνας. Με άλλα λόγια η πτώχευση έπαψε να αποτελεί «εμπορικό έγκλημα» που επέσειε ειδικές «ποινές» και τοποθετήθηκε στην πραγματική της διάσταση δηλαδή αντιμετωπίζεται ως μια πραγματική κατάσταση της οποίας η δυσκολία έγκειται στην εξισορρόπηση των αντικρουόμενων συμφερόντων που ανακύπτουν.

Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας, οι κανόνες εξυγίανσης τροποποιήθηκαν επανειλημμένα προκειμένου να βρεθεί η «χρυσή τομή» και να αντιμετωπιστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ο οφειλέτης που επιθυμεί να διατηρήσει την επιχείρηση του αποφεύγοντας την κατάληξη του σε κήρυξη πτώχευσης.

Τα άρ.44-45 του Ν.1892/1990 αποτέλεσαν ένα κομβικό σημείο σε αυτή την διαδρομή. Το προηγούμενο αυτών καθεστώς είχε ευνοήσει όχι τον πραγματικό σκοπό για τον οποίο υφίστατο δηλαδή την εξυγίανση των επιχειρήσεων, αλλά την άκρατη εθνικοποίηση των ζημιολόγων επιχειρήσεων και την εντεύθεν ζημία του κράτους που επωμιζόταν το οικονομικό κόστος της ανόρθωσης τους. Η αλλαγή του μοντέλου αυτού επήλθε με την συμφωνία εξυγίανσης και τον ορισμό επιτρόπου που εισήγαγαν τα δύο αυτά άρθρα του προϊσχύοντος δικαίου, τα οποία και σηματοδότησαν την μετακίνηση του θεσμού της εξυγίανσης στην ιδιωτική σφαίρα με σαφείς βέβαια προεκτάσεις και προβλέψεις για την προστασία του εν γένει δημοσίου συμφέροντος.

Την λειτουργία τους ήλθε να συνεχίσει η «διαδικασία συνδιαλλαγής» προσδοκώντας να αποφύγει λάθη του παρελθόντος και να πραγματώσει τον πολυπόθητο σκοπό: την διάσωση των επιχειρήσεων προς όφελος κυρίως των εργαζομένων και της ανάπτυξης. Διαψεύστηκε όμως σχετικά γρήγορα με αποτέλεσμα να αναζητείται και πάλι τρόπος να αναμορφωθούν οι σχετικές διατάξεις και να προωθείται ήδη ένα «ασφαλές» μοντέλο εξυγίανσης, το οποίο εν πολλοίς επαναφέρει την λογική του προηγούμενου καθεστώτος.

Η μετεξέλιξη λοιπόν της συμφωνίας εξυγίανσης σε διαδικασία συνδιαλλαγής επιεικώς απέτυχε το στόχο και το σκοπό της. Η απλούστευση που επιχειρήθηκε σε ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια με την διαδικασία συνδιαλλαγής όχι μόνο δεν διευκόλυνε την ταχύτητα επίλυσης αυτών των υποθέσεων, έτι δε περισσότερο μείωσε την χρήση του όλου θεσμού, ο οποίος στις περιπτώσεις που επιχειρήθηκε αφορμάτο από ταπεινά αίτια δηλαδή από την βούληση και πρόθεση των οφειλετών να παρελκύσουν την πτωχευτική διαδικασία εις βάρος των πιστωτών τους. Η απαλοιφή βασικών σημείων των άρ.44-45 στην νέα συμφωνία συνδιαλλαγής αποτέλεσε την πρωταρχική αιτία αδυναμίας της νέας ρύθμισης και απέδειξε περίτρανα ότι δια αυτής συντελέσθη στην πραγματικότητα μια υποτίμηση του χαρακτήρα του θεσμού που συνέτεινε στην απαξίωσή του.

Συνεπεία των ανωτέρω προωθήθηκε νέο σχέδιο νόμου, το οποίο αναλύθηκε ήδη σε άλλη θέση του παρόντος, που προσπαθεί να συγκεράσει τα πλεονεκτήματα αμφοτέρων των δύο νομοθετικών καθεστώτων, ήτοι τόσο των άρ.44-45 Ν.1892/1990 όσο και αυτών της διαδικασίας συνδιαλλαγής, επιχειρώντας συγχρόνως να αποφύγει τα μειονεκτήματα και των δύο και να συμπληρώσει τα υφιστάμενα τους κενά όπως αυτά ανέκυψαν από την πρακτική εφαρμογή τους. Πράγματι η σχετική προσπάθεια σε μεγάλο βαθμό φαίνεται από μια πρώτη άποψη καταρχήν ότι βαίνει προς την σωστή κατεύθυνση, αφού ενώνει τα δύο καθεστώτα φιλοδοξώντας να καταστήσει την εξυγιαντική διαδικασία μια πραγματικά λειτουργική και αποτελεσματική ευκαιρία διάσωσης επιχειρήσεων. Μέχρι βέβαια να ψηφισθεί οριστικά και να αποτελέσει νόμο του κράτους, πολύ δε περισσότερο να εφαρμοσθεί και να δοκιμαστεί στην πράξη, ουδείς μπορεί να προβλέψει αν θα επαληθεύσει ή όχι τους στόχους του.

Κατά την προσωπική μας πάντως εκτίμηση, η οποία περιορίζεται μόνο στην κρίση επί των άρθρων του νέου νομοσχεδίου όπως δημοσιεύθηκαν, είναι εμφανές ότι με την ισχύ των νέων διατάξεων θα περιοριστούν κατά μείζονα βαθμό, τα «κακώς κείμενα» της διαδικασίας συνδιαλλαγής, αφού η προβλεπόμενη συμφωνία εξυγίανσης εμπλουτίζεται με συγκεκριμένες προϋποθέσεις που ακολουθούν τα χνάρια της συμφωνίας των άρ.44-45 Ν. 1892/1990. Παράλληλα εισάγεται μια εντελώς νέα φιλοσοφία στην θεώρηση των εξυγιαντικών διαδικασιών αφού πλέον πυρήνας των

σχετικών διατάξεων είναι η επιχείρηση και όχι ο οφειλέτης, δηλαδή ο σκοπός του νόμου καθίσταται αντικειμενικός τείνοντας στην αποφυγή του «λουκέτου» της υπερχρεωμένης επιχείρησης, η οποία αντιμετωπίζεται ως μια παραγωγική μονάδα στο σύστημα της εθνικής οικονομίας.

Αυτό που μας προβληματίζει όμως και από αυτή τη θέση κρίνεται σκόπιμο και αναγκαίο να ειπωθεί εκφεύγει από την στενή θεώρηση του νέου νομοσχεδίου ως απάντησης στα πρωθύστερα αυτού νομοθετήματα και έγκειται στην ευρύτερη εφαρμογή του, δηλαδή με άλλα λόγια ζήτημα γεννάται καθ' ήμάς όχι τόσο από τις προβλέψεις των νέων διατάξεων αλλά από τις συνθήκες και τη χρονική στιγμή που καλούνται αυτές να εφαρμοσθούν.

Η οικονομική κρίση και η συνακόλουθη αυτής κρίση ανάπτυξης την οποία προσπαθεί να αντιμετωπίσει η ελληνική οικονομία σε συνδυασμό με την έλλειψη ρευστότητας και την στασιμότητα των εμπορικών συναλλαγών που δείχνει να επιτείνεται, αποτελούν τροχοπέδη για την ευόδωση οιασδήποτε διαδικασίας εξυγίανσης. Ακόμη κι αν συλληφθεί ως ιδέα και ως πλαίσιο το τέλειο νομοθέτημα για την αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων σε νομικό επίπεδο, είναι αναπόφευκτη η «επιστροφή» αυτών των επιχειρήσεων στην επιχειρηματική πραγματικότητα μέσα στην οποία καλούνται –χωρίς άλλα περιθώρια- να ορθοποδήσουν ώστε να τηρήσουν τα συμφωνημένα και να αποφύγουν την πτώχευση. Εφόσον όμως η κατάσταση ως περιεγράφη ανωτέρω δεν ευνοεί καθόλου λόγω των συνθηκών τέτοιες δράσεις, τίθεται εν αμφιβόλω η τελική και ουσιαστική επιτυχία αυτών των νομοθετικών διατάξεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Αγγελάκης Μ.*, Συμφωνίες πιστωτών και προβληματικής ή υπερχρεωμένης επιχείρησης για ρύθμιση ή περιορισμό των χρεών της κατ' άρθρο 44 Ν. 1892/1990, ΔΕΕΤ 1996, 62 επ.
- *Ο ίδιος*, Οι αλλαγές που επήλθαν στον Πτωχευτικό κώδικα με τον Ν.3588/2007, Epsilon 7, 2010, 870 επ.
- *Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε.*, Παρατ. σε ΕφΘεσ 2427/1994, Αρμ 1997, 51 επ.
- *Αποστολίδου Χ.*, Εξυγίανση των επιχειρήσεων και τα δικαιώματα των εργαζομένων, ΔΕΕ 2002, 673 επ.
- *Αργυριάδης Α.*, Πρόσκληση πιστωτών από τον Ο.Α.Ε. και διαφοροποίηση κατά την συμφωνία του άρ. 8§5 Ν. 1386/1983, ΕΕμπΔ 1986, 554 επ.
- *Ο ίδιος*, Τοκοφορία εργατικών απαιτήσεων στην ειδική εκκαθάριση προβληματικών επιχειρήσεων, ΝοΒ 1988, 738 επ.
- *Αυγητίδης Δ.*, Ο πτωχευτικός κώδικας του 2007 η αλλαγή κατεύθυνσης του ελληνικού δικαίου 2007, ΕΕμπΔ 2007, 542 επ.
- *Ο ίδιος*, Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας σε κοινοτικό επίπεδο - τα όρια παρέμβασης του κοινοτικού νομοθέτη στο πτωχευτικό δίκαιο, Πρακτικά 16^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ελλήνων Εμπορικολόγων, ΧρΙΔ 2007, 398 επ.
- *Ο ίδιος*, Παρακράτηση κυριότητας και συμφωνία εξυγίανσης, ΔΕΕ 2008, 408 επ.
- *Βαθρακοκοίλης Β.*, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 1994.
- *Βαλτούδης Α.*, Πώληση επιχείρησης, 2005
- *Βαφειάδου Π./Γιαννοπούλου Έ.*, Δίκαιο εξυγίανσης & ειδ. εκκαθάρισης των επιχειρήσεων, 1997.
- *Βέλλας Π.*, Η κατά Πτωχευτικό Κώδικα αναστολή διώξεων των ενέγγυων επιχειρηματικών πιστωτών, ΕΕμπΔ 2008, 490
- *Γέσιου-Φαλτσή Π.*, Η συμφωνία πιστωτών και προβληματικής επιχείρησης (άρθρο 44 Ν. 1892/1990) ως υπόθεση εκούσιας δικαιοδοσίας, ΕπισκεΔ 2007, 1011 επ.
- *Γεωργακόπουλος Λ.*, Αναστολή ατομικών διώξεων οφειλέτη ως συμφωνία ρύθμισης χρεών, ΔΕΕ 1996, 761 επ.
- *Ο ίδιος*, Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, τ. 1, 1997²
- *Ο ίδιος*, Διαγραφή μη δεδουλευμένων χρεών εξ αμφοτεροβαρών συμβάσεων κατά τις συμφωνίες πιστωτών και επιχειρήσεων, ΔΕΕ 2005, 14 επ.
- *Γεωργιάδης Α.*, Ζητήματα από την εφαρμογή του Ν. 1386/1983, ΝοΒ 1986, 1 επ.

- Γιάσιν Α./Σταυρόπουλος Α./Μπίκου Ε., Συνδιαλλαγή (άρθρο 99του Πτωχευτικού Κώδικα), ο πραγματικός ρόλος του διαμεσολαβητή, Εpsilon 7, 2010, 1685 επ.
- Διαμαντόπουλος Γ., Τύχη παρέμβασης μετόχου σε δίκη τριτανακοπής δικαστικής απόφασης με την οποία επικυρώθηκε η κατ' άρθρο 44 Ν. 1892/1990 συμφωνία των πιστωτών, ΔΕΕ 2010, 1005 επ.
- Δούβλης Β., Η τοκοφορία των εργατικών απαιτήσεων στην πτώχευση, την εξυγίανση και την εκκαθάριση υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, 1996.
- Ο ίδιος, Έλεγχος νομιμότητας στην περίπτωση των άρ. 44-45 Ν. 1892/1990, Παρατ. σε ΕφΑθ 5846/1998 και ΕφΑθ 5847/1998, ΕλλΔνη 1999, 1379 επ
- Ηλιακόπουλος Ηλ., Παρατηρήσεις στην ΠΠρΑλεξανδρ 114/2009, ΕφΑΔ 2009, 1239 επ.
- Κανάρης-Λειβαδάς Γ., Επικύρωση συμφωνίας πιστωτών-επιχείρησης και κάλυψη ασφαλιστικών εισφορών, Σημ. σε ΕφΑθ 9137/1999, ΔΕΕ 2000, 412 επ.
- Καραγκουνίδης Α., Περίπτωση απαραδέκτου της συζήτησης επί αιτήσεως προς επικύρωση συμφωνίας μεταξύ αφερέγγυας επιχείρησης και πιστωτών της κατ' άρθρο 44 Ν. 1892/1990, Παρατ. σε ΕφΑθ 201/1997, ΕπισκεΔ 1997, 732 επ.
- Καρακώστας Β., Διοικητική εκτέλεση και οψιγενής περιορισμός των κοινωνικοασφαλιστικών χρεών των υπό εξυγίανση επιχειρήσεων, ΔΕΕ 1995, 955 επ.
- Ο ίδιος, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία- Σχόλια- Νομολογία, Ενοχικό Δίκαιο, 2006, 968 επ.
- Καρταλτζής Β., Μεταβίβαση επιχειρήσεων και Outsourcing, ΔΕΕ 2004, 1106 επ.
- Κατηφόρης Ν., Μερικές σκέψεις για τις δικονομικές ρυθμίσεις του νέου Πτωχευτικού Κώδικα, ΧρΙΔ 2008,15 επ.
- Κεραμεύς Κ., Κλήτευση των δανειστών στη διαδικασία της συμφωνίας πιστωτών και επιχείρησης, ΔΕΕ 1998, 920 επ.
- Ο ίδιος/Μακρίδου Κ., Τρόπος απόδειξης της πλειοψηφίας του 60% του συνόλου των απαιτήσεων των συμβεβλημένων πιστωτών, στο πλαίσιο των αποδεικτικών περιορισμών του άρθρου 44 παρ. 1α Ν. 1892/1990, ΔΕΕ 2009, 1038 επ.
- Κοτσίρης Λ., Υπαγωγή του πρωτοφειλέτη στη διαδικασία εξυγίανσης και συνέπειες ως προς τους εγγυητές, ΕΕΝ 1987, 725 επ.
- Ο ίδιος, Πτωχευτικό δίκαιο, 1994
- Ο ίδιος, Προς ένα αναμορφωμένο δίκαιο αφερεγγυότητας, Αρμ 2002, 513 επ.
- Ο ίδιος/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου Ρ., Δίκαιο Εξυγίανσης και Εκκαθάρισης Προβληματικών Επιχειρήσεων, 2006³.
- Ο ίδιος, «Η διαδικασία συνδιαλλαγής (άρθρα 99 επ. ΠτΚ) Ο χρόνος έναρξης του έργου του μεσολαβητή)», ΔΕΕ 2008, 1190 επ.

-
- Ο ίδιος/Αρβανιτάκης Π., Προληπτικά μέτρα στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής κατά το νέο πτωχευτικό κώδικα, ΝοΒ 2008, 805 επ
 - Ο ίδιος, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2008⁷.
 - Ο ίδιος, Η διαδικασία συνδιαλλαγής κατά τον Πτωχευτικό Κώδικα, 2010
 - Κρητικός Α. σε Γεωργιάδη Α./Σταθόπουλο Μ., Αστικός Κώδικας κατ' άρθρο ερμηνεία, 2003, τόμος II, Γενικό Ενοχικό, ΑΚ 479, 657 επ.
 - Κωνσταντόπουλος Η., Παρατηρήσεις στην ΜΠρΘεσ 32873/2007, ΝοΒ2009, 123 επ.
 - Λιακόπουλος Α., Ερμηνευτικά ζητήματα στο δίκαιο της εξυγίανσης των επιχειρήσεων, ΕΕμπΔ 1986, 407 επ.
 - Ο ίδιος, Δίκαιο εξυγίανσης και εκκαθάρισης επιχειρήσεων, 1994.
 - Μάζης Π., Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανωνύμων εταιριών, 1983
 - Ο ίδιος, Σύμβαση εξυγίανσης επιχείρησης κατά το άρθρο 44 Ν. 1892/1990. Υπολογιζόμενες απαιτήσεις και επιρροή μεταγενέστερης δικαστικής αναγνώρισης άλλων χρεών, ΔΕΕ 1995, 713 επ.
 - Ο ίδιος, Εξυγίανση επιχείρησης με το άρ. 44 Ν. 1892/1990. Συνυπολογισμός στις απαιτήσεις, όπως περιορίστηκαν, καταβολών που έγιναν από το χρονικό σημείο που λήφθηκε ως βάση υπολογισμού του πριν από τον περιορισμό του ύψους τους, ΔΕΕ 1996, 681.
 - Ο ίδιος, Μη εκπλήρωση όρων συμφωνίας άρθρου 44 Ν. 1892/1990 και συνέπειες, ΔΕΕ 1998, 1047 επ
 - Ο ίδιος, Η συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης και οι απαιτήσεις των ασφαλισμένων οργανισμών. Παρατ. στην ΑΠ 1/2000, ΝοΒ 2000, 930 επ
 - Ο ίδιος, Σχετικά με μια αναμόρφωση των διαδικασιών ατομικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης, ΕλλΔνη 2003, 909 επ.
 - Ο ίδιος, Σχετικά με μια αναμόρφωση της πτωχευτικής διαδικασίας, Κριτική Επιθεώρηση 2003, 173 επ.
 - Ο ίδιος, Θέση εκποδών της πτώχευσης με τις θεσπισθείσες παραπτωχευτικές διαδικασίες ειδικής εκκαθάρισης (άρθρων 46 και 46α Ν. 1892/1990) και οι ατέλειες της ρύθμισής τους, Θέματα αστικού, εμπορικού και δικονομικού δικαίου, τόμος II, 2004.
 - Ο ίδιος, Προληπτικά συλλογικά ασφαλιστικά μέτρα, ΔΕΕ 2005, 282 επ.
 - Ο ίδιος, Η εμπράγματα ασφάλεια στην εξυγίανση επιχειρήσεων, ΔΕΕ 2006, 38 επ.
 - Ο ίδιος, Συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης (άρθρο 44 Ν. 1892/1990). Καταχρηστική εναντίωση ενυπόθηκου πιστωτή. Προηγούμενη υπαγωγή της επιχείρησης σε επίτροπο (άρθρο 45 Ν. 1892/1990), ΕπισκΕΔ 2007, 75 επ.

- Ο ίδιος, Προϋποθέσεις υπαγωγής επιχείρησης στις ρυθμίσεις των άρθρων 44 και 45 Ν. 1892/1990-Μη δυνατότητα υπαγωγής στις ρυθμίσεις αυτές μίας φερέγγυας επιχείρησης-Έννομες συνέπειες από τη μη επίτευξη στον οριζόμενο από το Νόμο χρόνο συμφωνίας ρύθμισης ή περιορισμού των χρεών επιχείρησης στην οποία διορίστηκε επίτροπος σύμφωνα με το άρθρο 45 Ν. 1892/1990, ΕΕμπ 2007, 477 επ.
- Ο ίδιος, Η Διαδικασία συνδιαλλαγής του νέου πτωχευτικού κώδικα (άρ. 99-106 Ν. 3588/2007) ΔΕΕ 2008,172 επ.
- Μακρίδου Κ./Διαμαντόπουλος Γ., Αίτηση ειδικής εκκαθάρισης του άρθρου 45 Ν. 1892/1990. Προϋποθέσεις παραδεκτού και νόμω βασίμου. Μεταβατικό δίκαιο (άρθρο 182§2 Ν. 3588/2007), ΕπισκΕΔ 2007, 1083 επ.
- Μαστρομανώλης Ε., Κεφαλαιοποίηση χρεών προβληματικής επιχείρησης (άρ. 44 Ν. 1892/1990). Σύμφωνα με τις κοινοτικές διατάξεις περί κρατικών ενισχύσεων (άρ. 92 Συνθήκης ΕΚ), ΔΕΕ 1999, 133 επ
- Μιχαλόπουλος Γ., Η δικαστική επικύρωση του πτωχευτικού συμβιβασμού και των εξυγιαντικών συμφωνιών Ν. 1892/1990 (με απλή αφορμή την ΑΠ 189/1999 απόφαση), ΔΕΕ 1999, 630 επ.
- Ο ίδιος, Η αποδραματοποίηση της πτώχευσης κατά το ισχύον δίκαιο του Πτωχευτικού Κώδικα, ΕΕμπΔ 2009, 731 επ.
- Μπέης Κ./Μπέης Ε./Μπαλογιάννη Ε., Παραδεκτό και βασιμότητα αίτησης για δικαστική επικύρωση νεότερης συμφωνίας για την ρύθμιση των χρεών προβληματικής επιχείρησης, Δ 2002, 177 επ.
- Μπρατσιώτης Ι., Διαγραφή χρεών πλειστηριαζόμενης επιχείρησης, Δ 1992, 880 επ.
- Ο ίδιος, Η θέσπιση της ειδικής εκκαθάρισης του άρθρου 46α Ν. 1892/1990, οι καινοτομίες της, το πεδίο εφαρμογής της και η σχέση και προτεραιότητα εφαρμογής των άρθρων 44, 46 και 46α του Ν. 1892/1990, ΔΕΕ 1995, 718 επ.
- Μπρίνιας Ι., Αναγκαστική εκτέλεση, 1978².
- Παμπούκης Χ., Έλεγχος από το Εφετείο της συμφωνίας πιστωτών κι επιχειρήσεως, Παρατ. σε ΕφΠατρ 53/1997, ΕπισκΕΔ 1997, 884 επ
- Ο ίδιος, Εισαγωγικό σημείωμα στην ΑΠ 1/2000, ΕπισκΕΔ 2000, 685
- Ο ίδιος, Η ουσιαστική νομιμότητα στην συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης, Παρατ. σε ΕφΔωδ 209/1999, ΕπισκΕΔ 2000, 471 επ.
- Παμπούκης Κ., Εισαγωγικό σημείωμα στην ΠΠρΘεσ 28664/2008, ΕπισκΕμΔ 2008,911 επ.
- Παπαγιάννης Ι., Η διαδικασία συνδιαλλαγής στο σύγχρονο πτωχευτικό δίκαιο ιδίως υπό το πρίσμα των επίκαιρων νομολογιακών εξελίξεων, ΧρΙΔ 2010,16 επ.

- Παπανικολάου Π., Τύχη της εγγυητικής επιστολής σε περίπτωση πτωχεύσεως του οφειλέτη, θέσεως αυτού υπό ειδική εκκαθάριση και συμφωνίας του άρθρου 44 του Ν. 1892/1990, ΔΕΕ 2005, 1022 επ.
- Περάκης Ε., Η συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης κατά τα άρθρα 44 και 45 Ν. 1892/1990, 1993.
- Ο ίδιος, Σημ. σε ΕφΠειρ 1306/1995, ΔΕΕ 1996, 169 επ
- Ο ίδιος, Ποιος μπορεί να ζητήσει την υπαγωγή υπερχεωμένης επιχείρησης υπό επίτροπο κατά το άρ. 45 Ν. 1892/1990, Σημ. σε ΕφΑθ 316/1996, ΔΕΕ 1997, 177
- Ο ίδιος, Η μη εκπλήρωση της συμφωνίας του άρ. 44 Ν. 1892/1990 ως λόγος ανάκλησης της επικυρωτικής απόφασης. Σημ. σε ΕφΑθ 10382/1997, ΔΕΕ 1998, 176 επ.
- Ο ίδιος, Η συμφωνία του άρ. 44 Ν. 1892/1990 και οι ασφαλιστικοί οργανισμοί, Σημ. στην ΑΠ 26/2000, ΔΕΕ 2001, 79 επ
- Ο ίδιος, Δυνατότητα νέας συμφωνίας του άρ. 44 Ν. 1892/1990, μετά την επικύρωση της πρώτης, Σημ. σε ΕφΠειρ 197/2002, ΔΕΕ 2002, 501 επ
- Ο ίδιος, Θέματα θεωρίας & πράξης του Εμπορικού Δικαίου, 2004.
- Πέτσος Θ., Αίτηση υπαγωγής σε διαδικασία συνδιαλλαγής, Συνήγορος 2008, 34 επ
- Ρήγας Κ., Τα προληπτικά μέτρα στο νέο Πτωχευτικό Κώδικα (Ν 3588/2007), ΕφΑΔ 2010, 282 επ.
- Ρόκας Ν., Στοιχεία πτωχευτικού δικαίου, 1998²
- Ρούσσης Δ., Παρατηρήσεις στην ΠΠρΑθ 2/2009 , ΧρηΔικ 2009, 167 επ.
- Ρώσσης Γ. , Σύνοψις Πτωχευτικού Δικαίου, 1986.
- Σαμαρτζής Β., Περί του άρθρου 44 του αναπτυξιακού Ν. 1892/1990, ΑρχΝ 1994, 113 επ.
- Σπυριδάκης Ι., Πτωχευτικό Δίκαιο, 2008
- Ο ίδιος, Η διαδικασία συνδιαλλαγής (Πτωχευτικός Κώδικας 99-106), 2011
- Στεφανίδη Λ., Η εξυγίανση των επιχειρήσεων (Ν. 1892/1990) και η προστασία των οικονομικών δικαιωμάτων των συμβληθέντων και μη συμβληθέντων πιστωτών, ΕλλΔνη 2000, 1271 επ.
- Στεφανάτος Σ., Θεσμικό πλαίσιο για τις προβληματικές και υπερχρεωμένες επιχειρήσεις κατά τα άρθρα 44-49 του Ν. 1892/1990, ΔΕΕΤ 1997, 41 επ.
- Σωτηρόπουλος Γ., Ο νέος πτωχευτικός κώδικας: Από την «πτώχευση» στην «εξυγίανση» του ελληνικού πτωχευτικού δικαίου, ΧρΙΔ 2008, 289 επ.
- Τριανταφυλλίδης Χ., Τα προνόμια στην πτώχευση πριν και μετά τον Πτωχευτικό Κώδικα, ΔΕΕ 2008, 1356 επ.
- Τσιάντος Ν., ΜΠρΘεσ 10241/2010, ΕΠολΔ 2010, 591 επ.

- Φλάμπουρας Δ., Ο Ν. 1892/1990 και το διεθνές πτωχευτικό δίκαιο, σημ. σε ΕφΠειρ 159/2004, ΔΕΕ 2004, 914 επ.
- Χατζηνικολάου-Αγγελίδου Ρ., Εξαγορά επιχείρησης στο πλαίσιο συλλογικής διαδικασίας, ΔΕΕ 2001, 368 επ
- Χατζοπούλου Ρ., Παρατηρήσεις στην ΠΠρΘεσ 10323/2010, Αρμ 2010, 1010 επ.
- Χριστοπούλου Χ., Συμφωνία άρ. 44 Ν. 1892/1990 και διαδικασία συνδιαλλαγής (άρ. 99 ΠτΚ), Σημ. σε ΕφΑθ 1933/2007, ΔΕΕ 2009, 68 επ
- Ψυχομάνης Σ., Πτωχευτικό Δίκαιο κατά το ν. 3588/2007, 2007
- Ο ίδιος, Ζητήματα προθεσμιών και περιεχομένου της συμφωνίας συνδιαλλαγής του νέου Πτωχευτικού Κώδικα, ΔΕΕ 2009, 398 επ

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΑΠ

- Ολ 296/1992, ΕλλΔνη 1993, 1329 επ
- Ολ 14/1994, ΝοΒ 1996, 34 επ
- Ολ 21/1998, ΕλλΔνη 1998, 531 επ
- Ολ 1/2000, ΕΕμπΔ 2000, 131 επ
- Ολ 26/2000, ΔΕΕ 2001, 77 επ, με σημ. Περράκη, 79 επ
- 612/1968 ΕΕΝ 1969, 212
- 627/1971 ΕΕμπΔ 1972, 100
- 1472/1992, ΕλλΔνη 1993, 359 επ
- 684/1993 ΕλλΔνη 1994, 1362
- 51/1996, Δ 1996, 308 επ
- 150/1997, ΔΕΕ 1997, 598 επ
- 159/1997, ΔΕΕ 1997, 721 επ
- 868/2000, ΔΕΕ 2001, 80 επ
- 593/2004 (Ποιν), ΠοινΛ 2004, 690
- 897/2008, ΔΕΕ 2008, 1268 επ
- 907/2008, ΔΕΕ 2008, 1382 επ
- 2017/2009, ΧρΙΔ 2010, 724

ΣΤΕ

- Ολ 1094/1987, ΝοΒ 1987, 973 επ
- 246/2008 ΝΟΜΟΣ

ΕφΑθ

- 2544/1981 ΕΕμπΔ 1982, 129
- 433/1987, ΕΕμπΔ 1988, 345
- 2333/1987 ΕΕμπΔ 1989, 482
- 12726/1990, Αρμ 1991, 677 επ
- 5209/1991, Αρμ 1991, 991 επ
- 6980/1991, ΝοΒ 1992, 722 επ
- 10498/1991 (αδημ)
- 2436/1992, ΕΕμπΔ 1992, 652 επ
- 3976/1992 (αδημ)
- 6060/1992 (αδημ)
- 6255/1992 (αδημ)

- 7713/1992, Δ 1993, 515 επ
- 7916/1992 (αδημ)
- 6093/1994, ΕΕμπΔ 1996, 392 επ
- 8273/1995 (αδημ)
- 9699/1995, ΕΕμπΔ 1995, 822 επ
- 10106/1995, ΝοΒ 1996, 841 επ
- 11155/1995, ΕΕμπΔ 1996, 820 επ
- 316/1996, ΔΕΕ 1997, 176 επ, με σημ. *Περάκη*, 177
- 1269/1996, ΕπισκΕΔ 1997, 881 επ
- 6396/1997, ΔΕΕ 1997, 974 επ
- 10382/1997, ΔΕΕ 1998, 175, με αντίθετες παρατ. *Περάκη*
- 846/1998, ΕλλΔνη 1999, 1372 επ, με παρατ. *Δούβλη*, 1379 επ
- 5851/1997, ΔΕΕ 1998, 40 επ
- 1220/1998, ΔΕΕ 1998, 612 επ
- 7028/1998, ΔΕΕ 1999, 75 επ
- 8900/1998, ΕΕμπΔ 1999, 385 επ
- 9308/1998 (αδημ)
- 10449/1998, ΕΕμπΔ 1999, 1285 επ
- 415/1999, ΕΕμπΔ 1999, 140 επ
- 984/1999, ΔΕΕ 2000, 990 επ
- 6425/1999, ΔΕΕ 2000, 627 επ
- 9137/1999, ΔΕΕ 2000, 409 επ, με σημ. *Κανάρη-Λειβαδά*, 412 επ
- 6833/2000, ΔΕΕ 2001, 287 επ
- 4556/2001, ΕπισκΕΔ 2001, 758 επ
- 4760/2001, ΕπισκΕΔ 2001, 758 επ
- 6207/2001, ΕΕμπΔ 2002, 127 επ
- 6746/2002, ΔΕΕ 2003, 69 επ
- 6571/2001 ΕλλΔνη 42, 1419
- 6705/2002, ΔΕΕ 2003, 307 επ
- 7927/2002, ΕπισκΕΔ 2002, 1135 επ
- 8083/2002, ΔΕΕ 2002, 1258 επ
- 8297/2003, ΔΕΕ 2004, 284 επ
- 3531/2004, ΔΕΕ 2004, 775 επ
- 7602/2004, ΔΕΕ 2005, 178 επ
- 7701/2004, ΔΕΕ 2005, 441 επ
- 8164/2004, ΔΕΕ 2005, 304 επ
- 3112/2005, ΔΕΕ 2005, 971 επ

- 3292/2005, ΔΕΕ 2005, 1065 επ
- 3470/2005, ΔΕΕ 2005, 1307 επ
- 8031/2005, ΔΕΕ 2006, 180 επ
- 1933/2007, ΔΕΕ 2009, 66 επ, με σημ. *Χριστοπούλου*, 68 επ
- 2185/2007, ΝΟΜΟΣ
- 4167/2007, ΔΕΕ 2007, 1195 επ
- 6743/2007, ΔΕΕ 2008, 198 επ
- 7575/2007, ΔΕΕ 2008, 597 επ
- 1851/2010, ΔΕΕ 2010, 916 επ

ΕφΔυτΜακ

- 1/1994 (αδημ)

ΕφΔωδ

- 374/1997, ΕπισκεΔ 1999, 159 επ
- 187/1998, ΕπισκεΔ 1999, 511 επ
- 209/1999, ΕπισκεΔ 2000, 462 επ, με παρ. *Παμπούκη*, 471 επ
- 117/2007, ΝΟΜΟΣ

ΕφΘεσ

- 1357/1973, ΕΕΔ 1981, 96
- 1311/1979, Αρμ. 1980, 250
- 1319/1979, Αρμ. 1980, 477
- 323/1990, Αρμ. 1990, 132
- 176/1991, Αρμ 1992, 813 επ
- 2817/1991, Αρμ 1992, 509
- 2865/1992, (αδημ)
- 506/1993, Αρμ 1993, 445 επ
- 1425/1993 (αδημ)
- 2427/1994, Αρμ 1997, 51 επ, με παρ. *Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου*, 53 επ
- 968/1998, ΔΕΕ 1999, 504 επ
- 817/2000, Αρμ 2002, 404
- 2636/2004, ΕπισκεΔ 2004, 1025 επ
- 217/2005, ΔΕΕ 2005, 445 επ
- 3099/2005, ΔΕΕ 2006, 1154 επ
- 2571/2006, Αρμ 61, 880

ΕφΘρ

- 23/1974, ΕΕΔ 1982, 132
- 558/2004, ΔΕΕ 2005, 597 επ

ΕφΚρητ

- 150/1996, ΕΕμπΔ 1997, 780 επ

ΕφΛαρ

- 256/2001, ΕπισκΕΔ 2001, 723 επ
- 224/2007, Δικογραφία 2007, 285 επ

ΕφΝαυπλ

- 535/1997, ΔΕΕ 1997, 849

Εφ Πατρ

- 53/1997, ΕπισκΕΔ 1997, 882 επ, με παρατ. *Παμπούκη*, 884 επ
- 204/1998, ΕπισκΕΔ 1998, 747 επ
- 635/1999, ΔΕΕ 2000, 67 επ
- 450/2004, ΕπισκΕΔ 2004, 723 επ
- 455/2004, ΔΕΕ 2005, 303

ΕφΠειρ

- 1306/1995, ΔΕΕ 1996, 169 επ
- 132/1996, ΔΕΕ 1996, 1085
- 1065/1996, ΕΕμπΔ 1997, 343 επ
- 1302/1996, ΔΕΕ 1996, 1087 επ
- 1162/1997, ΕΕμπΔ 1998, 376 επ
- 1207/1998, ΔΕΕ 1999, 415 επ
- 48/1999, ΔΔΕΤΕ 1999, 115 επ
- 88/1999, ΕΕμπΔ 1999, 570 επ
- 197/2002, ΔΕΕ 2002, 497 επ, με σημ. *Περάκη*, 501 επ
- 159/2004, ΔΕΕ 2004, 780 επ, με σημ. *Φλάμπουρα*, 914 επ
- 116/2005, ΕΕμπΔ 2005, 380 επ
- 1112/2005, ΔΕΕ 2006, 182 επ
- 546/2007, ΔΕΕ 2007, 1301 επ
- 173/2008, ΔΕΕ 2008, 963 επ

- 554/2009, ΔΕΕ 2010, 186 επ

ΠΠρΑθ

- 74/2008, ΝΟΜΟΣ
- 74/2008, ΔΕΕ 2008, 229 επ
- 670/2008, ΔΕΕ 2008, 1265 επ
- 1041/2009, ΔΕΕ 2010, 802 επ
- 40/2010, ΔΕΕ 2010, 803 επ
- 904/2008, ΔΕΕ 2009, 959 επ
- 945/2008, ΔΕΕ2009, 958 επ
- 955/2008, ΔΕΕ 2009, 957 επ
- 2/2009, ΧρηΔικ 2009, 164 επ. με παρ. *Ρούσση*,167 επ
- 655/2009, ΔΕΕ 2009,1355 επ
- 686/2009, ΔΕΕ 2009,1217 επ
- 216/2010, ΔΕΕ 2010, 60 επ
- 413/2010, ΝΟΜΟΣ

ΠΠρΑλεξανδρ

- 114/2009, ΕφΑΔ 2009, 1239 επ, με παρ. *Ηλιακόπουλου*, 1241 επ

ΠΠρΘεσ

- 28664/2008, ΕπισκΕμΔ 2008,911 επ, με εισαγωγικό σημείωμα *Κ. Παμπούκη*, 911.
- 10323/2010, Αρμ 2010, 1010 επ, με παρ. *Χατζοπούλου*, 1012 επ

ΠΠρΚορινθ

- 9/2009, ΔΕΕ 2010, 64 επ
- 25/2010, ΔΕΕ 2010, 70 επ

ΠΠρΞανθ

- 31/1996, ΕΕμπΔ 1997, 96 επ

ΠΠρΠειρ

- 26/1983, ΕΕΔ 1983, 328

ΜΠρΑθ

- 3252/2007, ΝΟΜΟΣ

- 10689/2008, ΔΕΕ 2009,73 επ
- 6127/2009, ΔΕΕ 2009,1094 επ, ΕΕμπΔ 2010,471 επ
- 1370/2010, ΔΕΕ 2010, 446 επ
- 2804/2010, ΔΕΕ 2010, 568 επ

ΜΠρΗρακλ

- 4298/2009, Αρμ 2010, 871 επ
- 3440/2010, ΝΟΜΟΣ

ΜΠρΘεσ

- 25011/2008, ΕΠολΔ 2010, 575 επ
- 32873/2007, ΝοΒ2009, 120 επ, με παρ. *Η. Κωνσταντόπουλου*, 123 επ
- 5015/2009, ΕΕμπΔ 2009,147 επ
- 7785/2009, ΕΠολΔ 2010, 580 επ
- 4768/2010, ΕΕμπΔ 2010, 462επ
- 9297/2010, ΝΟΜΟΣ
- 10241/2010, ΕΠολΔ 2010, 588, με παρ. *Τσιάντου*, 591επ

ΜΠρΚοζ

- 1778/2009, ΕΕμπΔ 2010, 465 επ

ΜΠρΠατρ

- 3054/2010, ΝΟΜΟΣ

ΔΠρΑθ

- 5015/2009, ΔΕΕ 2010, 321 επ

ΕιρΑθ

- ΕιρΑθ 5052/2010, ΔΕΕ 2010, 918 επ